

BIBIK

Biuletyn Informacji Bibliotecznych i Kulturalnych
Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Łodzi

Rok 21 Nr 2 (165)

27 kwietnia 2017

Patronat Honorowy

Marszałek Województwa Łódzkiego
Witold Stępień

ZŁOTY EKSLIBRIS

ZA ROK 2016

25. EDYCJA NAGRODY

Rok 2017 to dla Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Marszałka Józefa Piłsudskiego czas jubileuszy: 100-lecia Biblioteki, który wiąże się z obchodami 150. rocznicy urodzin Józefa Piłsudskiego, Patrona Biblioteki oraz 25-lecia Nagrody Złoty Ekslibris. Obchody przewidziane na cały rok już miały swój początek 16 i 17 marca podczas przedsięwzięcia pn. Imieniny Marszałka w Bibliotece im. Piłsudskiego.

Przed nami kilka innych wydarzeń. 15 maja zapraszamy na godz. 12-tą na uroczystość odsłonięcia na budynku Biblioteki tablicy poświęconej Aleksandrowi Heiman-Jareckiemu (1886-1966), przemysłowcowi, senatorowi II RP, bibliofilowi, w roku 1935 inicjatorowi i głównemu fundatorowi budowy w Łodzi Biblioteki – Pomnika Józefa Piłsudskiego, której kamień węgielny został wmurowany 14 maja 1938 r. przy ul. Gdańskiej 102. Zapraszamy również na konferencję naukową 11 października o tematyce bibliotekoznawczej, podczas której prezentowane będą dokonania Biblioteki. Na 5 grudnia zaplanowano galę jubileuszową, kończącą obchody 100-lecia Biblioteki, nad którymi Patronat Honorowy objął Piotr Gliński – Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Witold Stępień

– Marszałek Województwa Łódzkiego. Dzisiejszy jubileusz, to 25-lecie Nagrody Złoty Ekslibris ustanowionej w 1992 roku z okazji 75-lecia naszej Książnicy, którą po raz pierwszy wręczono w 1993 roku, a laureatem został dzisiejszy laureat Nagrody Superekslibris – Profesor Krzysztof Stefański. Wraz z tegorocznymi laureatami, Nagrodą Złoty Ekslibris uhonorowano łącznie 51 publikacji i ich autorów. W ciągu dwudziestu pięciu edycji Nagrody, jury oceniło poziom merytoryczny i edytorski ponad 2300 publikacji. Nagrodą Superekslibris przyznawaną w dwóch kategoriach: za całokształt dotychczasowych osiągnięć w zakresie publikacji o Ziemi Łódzkiej i o Łodzi, którą wręczono po raz pierwszy w roku 2010 wyróżniono 10 autorów, 2 wydawnictwa, 1 instytucję i redakcję 3 czasopism. Dodatkowo, w tym roku Nagrodę przyznano Elżbiecie Pawlickiej, dyrektorowi Biblioteki w latach 1982-2003, pomysłodawczyni Nagrody Złoty Ekslibris, za całokształt działań dotyczących tej Nagrody. Nagroda Złotego Ekslibrisu i Nagroda Superekslibrisu wpisały się na trwałe w pejzaż działań popularyzujących wartościowe publikacje, często unikalne. W naszej opinii Nagrody cieszą się pre-

stieżem wśród autorów i wydawców oraz czytelników. Są bardzo ważnym elementem różnorodnych inicjatyw Biblioteki promujących literaturę dotyczącą regionu łódzkiego i Łodzi.

Gratuluję serdecznie naszym tegorocznym laureatom. Książka Krzysztofa Pawła Woźniaka przybliżyła nam osobowość i dokonania Rajmunda Rembielińskiego, któremu Łódź, ale też inne miasta regionu łódzkiego tak wiele zawdzięczają w rozwoju powstającego przemysłu włókienniczego. Zamieszczone w publikacji raporty z lat 1824-1830 dokumentują dzieło życia Rembielińskiego i pokazują mechanizmy postępu gospodarczego w fazie budowy podstaw przemysłu.

„Łączy nas miłość do książek”, to tytuł książki wieńczącej jubileusz 70-lecia Powiatowej Biblioteki Publicznej im. Władysława Broniewskiego w Sieradzu. Zawarto w niej wspomnienia i refleksje ponad pięćdziesięciu autorów: obecnych i byłych pracowników Biblioteki, osób współpracujących z tą instytucją oraz czytelników. Powstał – opracowany przez Zespół Redakcyjny pod kierunkiem Dyrektora Hanny Krawczyk – obraz różnorodnych dokonań i sukcesów, ale też sposobów rozwiązywania licznych problemów i trudności, które na przestrzeni lat były pokonywane przez biblioteczną kadrę. Klimat jaki istnieje wokół tej sieradzkiej Książnicy pięknie oddaje łacińska sentencja i jej parafraza, którą zawarł prof. Tadeusz Olejnik na zakończenie swych wspomnień: *Amor librarum nos unit. Amor Sieradiae nos iungit*, „Łączy nas miłość do książek – łączy nas miłość do Sieradza”.

Maciej Malangiewicz i Jacek Rutkowski, autorzy albumu „Łowicz 1918-1939 : kronika fotograficzna” udowadniają, że

SUPEREKS LIBRIS

8. EDYCJA NAGRODY

powrotów do wspomnień zapisanych na fotograficznej kliszy nigdy dość. Uzupełniona o historyczny komentarz, cytaty z ówczesnej łowickiej prasy publikacja będzie zapewne stanowiła dla wielu mieszkańców, nie tylko Łowicza, interesujące źródło poznania i pogłębienia wiedzy o okresie Polski międzywojennej, widzianej z perspektywy tego miasta.

Nagroda Superekslibrisu przyznana Profesorowi Krzysztofowi Stefańskiemu, pierwszemu laureatowi Nagrody Złoty Ekslibris to symboliczna klamra spinająca bogate dotychczasowe dokonania w zakresie architektury sakralnej i zabytków Łodzi przemysłowej. W sposób umiemy laureat łączy badania naukowe z ich popularyzacją, tak aby trafiły one do jak najszerszego grona zainteresowanych tą tematyką.

Działalność wydawnicza Muzeum Ziemi Wieluńskiej to bardzo dobry przykład aktywności i zaangażowania związanego z realizacją nie tylko zadań statutowych, naukowych, ale też adresowanych do szerokiego kręgu odbiorców. Na szczególne podkreślenie zasługują publikacje wydawane w ramach serii „Wieluńska Biblioteka Regionalna”. Nie byłoby to możliwe bez zaangażowania Dyrektora Jana Książka, i poprzednich dyrektorów: Profesora Tadeusza Olejnika, Bogusława Abramka wraz z Zespołem Pracowników. Z okazji 25-lecia Nagrody Złoty Ekslibris, statuetkę Superekslibrisu otrzymuje Elżbieta Pawlicka, Dyrektor Biblioteki przy ul. Gdańskiej 100/102 w latach 1982-2003. Elżbieta Pawlicka była pomysłodawczynią i Przewodniczącą Jury Honorowej Nagrody Złoty Ekslibris Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Marszałka Józefa Piłsudskiego za najlepszą książkę o Łodzi, której formułę kilka lat później rozszerzono przez przyznawanie Nagrody za najlepszą książkę o Ziemi Łódzkiej. Od roku 2004 do chwili obecnej jest aktywnym uczestnikiem obrad jury Nagrody Złoty Ekslibris i Nagrody Superekslibris.

Wyrażam nadzieję, że kolejne edycje obu Nagród będą z każdym rokiem miały wpływ na zwiększone zainteresowanie szeroko pojętą tematyką związaną z Ziemią Łódzką i Łodzią oraz będą inspiracją do powstawia kolejnych książek i wydawnictw albumowych.

Barbara Czajka
Dyrektor Biblioteki
Przewodnicząca Jury

PROTOKÓŁ JURY NAGRODY ZŁOTY EKSLIBRIS

Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej

im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Łodzi

ZA ROK 2016

Jury Nagrody „Złoty Ekslibris Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Łodzi” obradujące 28 marca 2017 r. pod przewodnictwem Barbary Czajki, w składzie: Piotr Bierczyński, Piotr Boczkowski, Małgorzata Cegiello, Elżbieta Domagalska, Joanna Kantyka - sekretarz, Katarzyna Kraska, Ewa Nowak-Wawrzyniak, Elżbieta Pawlicka, Aleksandra Pluszczyńska, Aleksandra Przybylska-Kacprzak, przyznało Nagrodę „Złoty Ekslibris Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Łodzi” za rok 2016.

Nagrodę w kategorii Najlepsza Książka o Łodzi Jury przyznało publikacji „Rajmund Rembieliński : wizjoner i menedżer Łodzi przemysłowej : raporty z lat 1824-1830” autorstwa Krzysztofa Pawła Woźniaka. Książkę wydało Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.

Nagrodę w kategorii Najlepsza Książka o Ziemi Łódzkiej Jury przyznało publikacji „Łączy nas miłość do książek”, którą przygotował zespół redakcyjny w składzie: Hanna Krawczyk – przewodnicząca, Krystyna Brodowska, Grażyna Łacina, Małgorzata Szymlet-Piotrowska. Książkę wydał Prof-Art na zlecenie Fundacji Wspierania Kultury Miasta Sieradza.

Nagrodę w kategorii Najlepsze Wydawnictwo Albumowe o Ziemi Łódzkiej Jury przyznało albumowi „Łowicz 1918-1939 : kronika fotograficzna” autorstwa Macieja Małangiewicza i Jacka Rutkowskiego. Album wydał Łowicki Ośrodek Kultury.

W kategorii Najlepsze Wydawnictwo Albumowe o Łodzi Jury nie przyznało nagrody.

Jury dokonało powyższego wyboru spośród 33 tytułów nominowanych do Nagrody. W kategorii Najlepsza Książka o Łodzi nominowano 13 tytułów, w kategorii Najlepsza Książka o Ziemi Łódzkiej 14 tytułów, w kategorii Najlepsze Wydawnictwo Albumowe o Łodzi 2 tytuły, w kategorii Najlepsze Wydawnictwo Albumowe o Ziemi Łódzkiej 4 tytuły.

Ogółem do Nagrody kwalifikowało się 95 tytułów książek wydanych w roku 2016, które były dostępne w zbiorach WBP im. Marszałka J. Piłsudskiego w Łodzi.

PROTOKÓŁ JURY NAGRODY SUPEREKSLIBRIS

Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej

im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Łodzi

W ROKU 2017

Jury Nagrody „Superekslibris Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Łodzi” obradujące 28 marca 2017 r. pod przewodnictwem Barbary Czajki, w składzie: Piotr Bierczyński, Piotr Boczkowski, Małgorzata Cegiello, Elżbieta Domagalska, Joanna Kantyka - sekretarz, Katarzyna Kraska, Ewa Nowak-Wawrzyniak, Elżbieta Pawlicka, Aleksandra Pluszczyńska, Aleksandra Przybylska-Kacprzak, przyznało Nagrodę „Superekslibris Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Józefa Piłsudskiego w Łodzi w roku 2017”.

Nagrodę przyznano: Krzysztofowi Stefańskiemu za całokształt dotychczasowych osiągnięć w zakresie publikacji o Łodzi, Wydawnictwu Muzeum Ziemi Wieluńskiej – za całokształt dotychczasowych osiągnięć w zakresie publikacji o Ziemi Łódzkiej, Elżbiecie Pawlickiej – dyrektorowi Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w latach 1982-2003, pomysłodawczyni Nagrody Złoty Ekslibris przyznanej po raz pierwszy w roku 1993, za całokształt działań dotyczących Nagrody Złoty Ekslibris.

0 Nagrodzie ZŁOTY EKSLIBRIS

Nagroda „Złoty Ekslibris” została ustanowiona w 1992 roku, z okazji 75-lecia istnienia Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Łodzi. Inicjatorką Nagrody była Elżbieta Pawlicka - dyrektor Biblioteki w okresie od lutego 1982 r. do kwietnia 2003 r. Nagroda początkowo była przyznawana tylko w jednej kategorii (za lata 1992-1999), następnie w dwóch kategoriach (za lata 2000-2005). Za rok 2006 i w kolejnych latach, Nagroda przyznawana jest w 4 kategoriach: Najlepsza książka o Łodzi, Najlepsze wydawnictwo albumowe o Łodzi, Najlepsza książka o Ziemi Łódzkiej, Najlepsze wydawnictwo albumowe o Ziemi Łódzkiej. Nagroda ma charakter honorowy. Do roku 2005 była nią akwaforta wykonana przez artystę grafika Zbigniewa Janeczka. W latach 2006-2011 projekt i wykonanie Nagrody było autorstwa artysty plastyka Włodzimierza Rudnickiego. Nagrodą od roku 2012 jest okolicznościowa statuetka zaprojektowana i wykonana przez artystę rzeźbiarza Rafała Frankiewicza. Okolicznościowe dyplomy są autorstwa Włodzimierza Rudnickiego.

Wyłanianie laureatów Nagrody Złoty Ekslibris składa się z trzech etapów

Etap pierwszy: zgłaszanie publikacji do Nagrody przez autorów, wydawców, bibliotekarzy oraz inne zainteresowane instytucje i czytelników. W 2017 r. przyjmowano zgłoszenia do 10 marca. Do Nagrody kwalifikowały się wszystkie publikacje wydane w roku 2016, których tematyka dotyczyła Łodzi i / lub Ziemi Łódzkiej oraz które znajdowały się w zbiorach WBP.

Etap drugi: nominowanie publikacji do Nagrody przez członków jury. Członkowie jury po zapoznaniu się z publikacjami kwalifikującymi się do Nagrody, oceniając poziom merytoryczny i edytorski publikacji pisemnie zgłosili swoje nominacje do sekretarza jury (do 3 publikacji w każdej kategorii).

Etap trzeci: wyłonienie laureatów w każdej z kategorii. W oparciu o listę publikacji nominowanych przez jury do Nagrody, po dyskusji członkowie jury w tajnym głosowaniu wskazywali do 2 publikacji w każdej kategorii. O przyznaniu Nagrody w każdej z kategorii decydowała zwykła większość głosów.

Regulamin Nagrody Złoty Ekslibris

WOJEWÓDZKIEJ BIBLIOTEKI PUBLICZNEJ
IM. MARSZAŁKA JÓZEFA PIŁSUDSKIEGO W ŁODZI

(z dnia 28 marca 2017 r.)

§ 1

Nagroda Złotego Ekslibrisu ustanowiona przez Wojewódzką Bibliotekę Publiczną im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Łodzi przyznawana jest w czterech kategoriach: Najlepsza książka o Łodzi, Najlepsza książka o Ziemi Łódzkiej, Najlepsze wydawnictwo albumowe o Łodzi, Najlepsze wydawnictwo albumowe o Ziemi Łódzkiej.

§ 2

Celem Nagrody jest popularyzacja najciekawszych publikacji o Łodzi i Ziemi Łódzkiej, promocja ich autorów oraz wydawnictw podejmujących tę problematykę.

§ 3

1. Książki mogą być zgłaszane do Nagrody przez członków jury, autorów, wydawców, biblioteki i inne instytucje oraz czytelników.
2. Ostateczny termin zgłaszania kandydatów do Nagrody ogłaszany jest każdorazowo na stronie WWW Biblioteki oraz w Bibliotece. Zgłoszenia, które wpłyną po wyznaczonym terminie nie będą uwzględniane.
3. Zgłoszenia kandydatów do Nagrody można składać w sekretariacie Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w godz. 8-15.30 (poniedziałek – piątek), przesłać na adres WBP (90-508 Łódź, ul. Gdańska 100/102) z dopiskiem „Złoty Ekslibris” lub na adres poczty elektronicznej sekretariat@wbp.lodz.pl.

§ 4

1. Nagrodę przyznaje jury powołane przez Dyrektora Biblioteki spośród jej pracowników.
2. Jury może być rozszerzone o konsultantów spoza Biblioteki.
3. Ocenie podlegają publikacje wydane w roku poprzedzającym wręczenie Nagrody, z wyłączeniem publikacji wymienionych w p. 4 i p. 5.
4. Jury przy ocenie zgłoszonych publikacji do Nagrody, nie uwzględnia drugich lub kolejnych wydań danego tytułu, w tym wydań określonych jako uzupełnione, poszerzone, rozszerzone, zmienione itp.
5. Ze względu na wyjątkowy charakter Nagrody Superekslibris, jej laureaci nie podlegają ocenie jury Nagrody Złoty Ekslibris.
6. Jury ocenia poziom merytoryczny i edytorski zgłoszonych do Nagrody publikacji.
7. Jury może odstąpić od przyznania Nagrody w danej kategorii.

§ 5

1. Nagroda przyznawana jest corocznie i wręczana uroczyście w kwietniu lub w maju następnego roku.
2. Nagroda wręczana jest autorowi publikacji (jednej osobie, zespołowi autorskiemu lub redaktorowi w przypadku pracy zbiorowej).
3. Okolicznościowe dyplomy przyznawane są laureatom Nagrody oraz wydawnictwu, które wydało nagrodzoną publikację.

§ 6

Nagroda w formie okolicznościowej statuetki według projektu artysty rzeźbiarza Rafała Frankiewicza ma charakter honorowy i nosi nazwę Złoty Ekslibris Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Łodzi.

Nominacje Jury do Nagrody Złoty Ekslibris

WBP im. Marszałka J. Piłsudskiego w Łodzi za rok 2016

(układ alfabetyczny wg tytułów)

KATEGORIA: NAJLEPSZA KSIĄŻKA O ŁODZI

Budownictwo wojskowe w Łodzi / pod red. Witolda Jarno i Przemysława Waingertnera. - Łódź : Księży Młyn Dom Wydawniczy Michał Koliński. - 246, [1] s. : il. ; 30 cm.

Fabrykanci : burzliwe dzieje łódzkich bogaczy / Marcin Jakub Szymański [oraz] Błażej Torański. - Warszawa : Zona Zero. - 319, [1] s. : il. ; 23 cm.

Irena Tuwim : nie umarłam z miłości : biografia / Anna Augustyniak. - Warszawa : Trzecia Strona. - 271, [1] s. : il. ; 22 cm.

„Jest strasznie dużo dobrych ludzi...” : stan wojenny w korespondencji i zapiskach mieszkańców Łodzi i regionu / wstęp, wybór i opracowanie Leszek Próchniak, Milena Przybysz. - Łódź : Instytut Pamięci Narodowej - Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu. Oddział. - 526, [1] s. : il. (w tym kolor.) ; 30 cm. - (Biblioteka Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej w Łodzi ; t. 40).

Kardaszewski Bolesław : architektura i polityka / Błażej Ciarkowski ; [opracowanie redakcyjne Martyna Tondera-Łepkowska]. - Kraków : Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych "Universitas". - 186, [3] s., [7] s. tabl. kolor. ; il. ; 24 cm.

Łódzka elektrownia i gazownia od 1939 roku / Marcin Jakub Szymański. - Łódź : Księży Młyn Dom Wydawniczy Michał Koliński. - 231, [1] s. : il. ; 30 cm.

Łódzki detal : przewodnik po Łodzi szlakiem detali architektonicznych / Maria Nowakowska. - Łódź : Centrum Inicjatyw na rzecz rozwoju REGIO. - 259, [2] s. : il. (gł. kolor.) ; 15x21 cm.

Łódź, która nie powstała / Błażej Ciarkowski. - Łódź : Księży Młyn Dom Wydawniczy Michał Koliński. - 132 s. : il. ; 24 cm.

Łódź w latach I wojny światowej / Aneta Stawiszyńska ; [recenzenci Marek Przeniosło, Andrzej Felchner ; redakcja Michał Swędrowski]. - Oświęcim : Napoleon V. - 805 s. : il. ; 24 cm.

Rajmund Rembieliński : wizjoner i menedżer Łodzi przemysłowej : raporty z lat 1824-1830 / Krzysztof Paweł Woźniak. - Łódź : Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego. - 516, [7] s. : il. ; 24 cm.

Strajk studencki w Łodzi styczeń-luty 1981 r. : okruciny pamięci, zapisy źródłowe, ikonografia / Konrad Banaś, Marcin Gawryszczak, Krzysztof Lesiakowski ; [recenzent Ryszard Gryz ; redaktor inicjujący Urszula Dzieciatkowska ; projekt okładki Zbigniew Koszałkowski]. - Łódź : Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego ; Warszawa : Narodowe Centrum Kultury. - 425 s. : il. ; 30 cm.

Typologia łódzkiej kamienicy / Michał Domińczak, Artur Zaguła. - Łódź : Urząd Miasta. Biuro Architekta Miasta. - 156 s. : il. (gł. kolor.) , err. ; 25 cm.

W trybach systemu : z dziejów łódzkiej opozycji studenckiej w latach 1968-1989 / pod redakcją Wiesława Maciejewskiego, Adama Hohendorffa, Janusza Mikosika. - Warszawa : Narodowe Centrum Kultury. - 422, [2] s. : il., err. ; 30 cm.

KATEGORIA: NAJLEPSZE WYDAWNICTWO ALBUMOWE O ŁODZI

Galeria Urban Forms : 2009-2015 / [redakcja albumu: Dagmara Staniszevska ; wprowadzenie: Teresa Latuszevska-Syrda ; tłumaczenie na język angielski: Marta Koniarrek, Wojciech Szymański]. - [Ozorków] : Fundacja Urban Forms. - 125, [1] s., [4] s. luz. : il. kolor. ; 22 cm.

Łódź w obiektywie Romana Wajnikonisa 1918-1939 / opracowała Agnieszka Janik. - Łódź : Archiwum Państwowe ; Wydawnictwo Kusiński ; [Warszawa] : Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych. - 123, [1] s. : il. ; 25 cm

**KATEGORIA:
NAJLEPSZA KSIĄŻKA O ZIEMI ŁÓDZKIEJ**

Analecta Dominicana. Szkice z dziejów Zakonu Braci Kaznodziejów w Polsce środkowej (XIII-XVIII wiek) / Tomasz Stolarczyk. - Wieluń : Wieluńskie Towarzystwo Naukowe. - 273 s. : il. ; 24 cm. - (Biblioteka Wieluńskiego Towarzystwa Naukowego ; t. 20)

Biała Rawska i okolice na dawnych mapach / Paweł Kobylczak. - Biała Rawska : Easy Art. - 173 s. : il. kolor. ; 30 cm.

Działalność artystyczno-oświatowa Państwowej Szkoły Muzycznej I i II stopnia im. Ignacego Paderewskiego w Piotrkowie Trybunalskim w latach 1966-2016 / Marek Jan Kuciapiński. - Piotrków Trybunalski : Naukowe Wydawnictwo Piotrkowskie. - 585, [3] s. : il. ; 24 cm.

Karsznice : od powozu do elektrowozu / Ryszard Jan Łęski, Andrzej Sznajder. - Zduńska Wola : Wydawnictwo Artenmedia : Stowarzyszenie Miłośników Kolei. - 272 s. : il. (w tym kolor.) ; 24 cm + Karta pocztowa : 11x15 cm.

Kolej wąskotorowa Piotrków-Sulejów / Krzysztof Marek Herman ; [redakcja Teresa Łozowska]. - Łódź : Księży Młyn Dom Wydawniczy Michał Koliński. - 109 s. : il. ; 30 cm.

Kulinarne podróże po Łódzkiem : ludzie, miejsca, potrawy / [redakcja Dariusz Gabryelski ; autorzy Marcin Bereszczyński i 21 pozostałych ; zdjęcia Roman Bednarek, Grzegorz Gałasiński, Magdalena Grajner, Jakub Kaliszczak, Rafał Klepczarek, Wit L. Leśniewicz, Agnieszka Olejniczak, Krzysztof Szymczak, Dariusz Śmigieński, Edward Zagdański]. - Łódź : Dziennik Łódzki Polska Press. - 144 s. : il. kolor. ; 29 cm.

Ludwika hrabina Ostrowska (1851-1926) : kobieta, gospodarz, społecznik / Karolina Studnicka-Mariańczyk ; Polskie Towarzystwo Historyczne. - Warszawa : Wydawnictwo DiG ; Bellerive-sur-Allier : Edition La Rama. - 235 s. : il. ; 25 cm.

Łączy nas miłość do książek / [zespół redakcyjny Hanna Krawczyk – przewodnicząca, Krystyna Brodowska, Grażyna Łacina, Małgorzata Szymlet-Piotrowska ; redakcja Ita Turowicz ; projekt graficzny Paweł Duraj ; rysunki Aleksy Nowak ; archiwum Powiatowej Biblioteki Publicznej w Sieradzu, zdjęcia Piotr Andrzejczak, Krystyna Brodowska, Zygmunt Kamiński, Grażyna Łacina, Bronisław Nawrocki, Tomasz Oszczyda, Mariusz Raźniewski, Ryszard Sierociński, Jadwiga Lew Starowicz, Jan Świdorski]. - Sieradz : Prof-Art : na zlecenie Fundacji Wspierania Kultury Miasta Sieradza. - 279 s. : il. kolor. ; 24 cm.

Prymas Maciej Drzewicki jako bibliofil : w pięćsetlecie powstania pierwszego polskiego ekslibrisu / napisał Arkadiusz Wagner. - Warszawa [etc.] : staraniem autora : wydano nakładem Urzędu Gminy i Miasta Drzewica [etc.]. - 149, [1] s. : il. kolor. ; 28 cm.

Sekrety Sieradza i Zduńskiej Woli / Andrzej Sznajder. - Łódź : Księży Młyn Dom Wydawniczy Michał Koliński. - 163 s. : il. ; 24 cm.

Siemkowice : bogactwo historii, miejsca i ludzi / Alina Urbanik z domu Burchard i Jadwiga Freus z domu Marchewka. - Siemkowice ; [Luciejów] : Wydawnictwo Kurza Stopka J. Tytuś Malak. - 264 s. : il. (w tym kolor.) ; 31 cm.

Zarys historii Żydów ziemi kutnowskiej / redakcja Karol Koszada, Elżbieta Świątkowska, Bożena Gajewska ; Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Kutnowskiej. - Kutno : Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Kutnowskiej. - 619 s. : il. ; 31 cm.

Ziemia Szczawińska. T. 2, Dzieje rodów / Bronisław Matusz [Alicja Matusz-Rzewska, Olga Matusz ; tłumaczenia z rosyjskiego Bronisław Matusz]. - Szczawin ; Zgierz : Kolegium Nauczycielskie. - 656 s. : il. ; 25 cm.

**KATEGORIA:
NAJLEPSZE WYDAWNICTWO ALBUMOWE O ZIEMI ŁÓDZKIEJ**

Historia „dziesiątaków” pocztówką pisana / [tekst: Izabela Rucińska, Jan Ruciński, Piotr Marciniak]. - Łowicz : Stowarzyszenie Historyczne im. 10 pułku Piechoty ; Łódź : Księży Młyn Dom Wydawniczy Michał Koliński, 2016. - 141, [3] s. : il. (gł. kolor.) ; 23 cm.

Łowicz 1918-1939 : kronika fotograficzna / Maciej Małangiewicz & Jacek Rutkowski. - Łowicz : Łowicki Ośrodek Kultury, 2016. - 176 s. : il. (w tym kolor.) ; 31 cm.

Przyroda województwa łódzkiego / [fotografie Ryszard Sasiadek ; tekst Tomasz Janiszewski, Leszek Kucharski]. - Łódź : Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, 2016. - 175, [9] s. : il. kolor. ; 21x28 cm.

Znane nieznanie : przyroda regionu kutnowskiego w obiektywie / Jarosław Makowski ; [redakcja Aleksandra Kołodziejek]. - Kutno : Kutnowski Dom Kultury, 2016. - 103 s. : il. kolor. ; 22x26 cm.

**W 2016 ROKU WYDANYCH ZOSTAŁO KILKA PUBLIKACJI LAUREATÓW NAGRODY SUPEREKSLIBRIS
WOJEWÓDZKIEJ BIBLIOTEKI PUBLICZNEJ IM. MARSZAŁKA JÓZEFA PIŁSUDSKIEGO
UHONOROWANYCH W LATACH 2010-2015.**

Serdecznie gratulujemy

RYSZARD BONISŁAWSKI, laureat Nagrody Superekslibris w roku 2010

Księga fabryk / Jacek Kusiński, Ryszard Bonisławski, Maciej Janik, Bartosz Walczak ; [fotografie: Jacek Kusiński]. - Wyd. 2, poszerz. - Łódź [etc.] : Kusiński [etc.]. - 575, [1] s. (w tym złoż.) : il. (gł. kolor.) ; 24 cm. - Wyd. 1 ukazało się pod tyt. „Księga fabryk Łodzi”. Na okł. i s. tyt.: Kusiński Książki o Łodzi.

Zawiera m. in.: O Łodzi, przemyśle i „Księdze Fabryk” / Maciej Janik. O istocie fabryki włókienniczej / Bartosz M. Walczak.

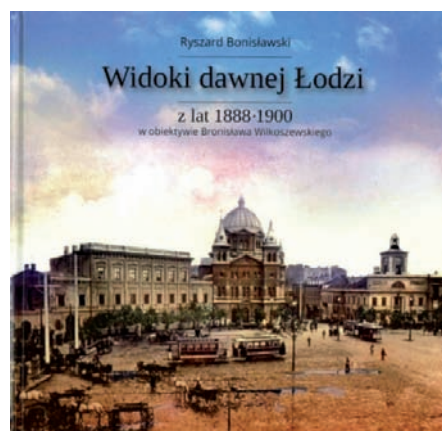
Park imienia Adama Mickiewicza (Park Julianowski) / pod redakcją Romualda Olaczka ; [autorzy Ryszard Bonisławski, Janusz Hereźniak, Marek Jakubowski, Janina Krzemińska-Freda, Grażyna Ojrzyńska, Romuald Olaczek]. - Łódź : Stowarzyszenie Film-Przyroda-Kultura. - 120 s. : il. (gł. kolor.) ; 24 cm. - (Parki i Ogrody Łodzi ; 6)

Widoki dawnej Łodzi : z lat 1888-1900 : w obiektywie Bronisława Wilkoszewskiego / [autor tekstu i podpisów pod fotografiami] Ryszard Bonisławski. Łódź : Wydawnictwo Hamal Andrzej Machajek. - 168 s. : il. ; 23x24 cm. - Poczłtówki wykorzystane w albumie pochodzą z kolekcji filokartystycznej Adama Czecha.

JACEK KUSIŃSKI, laureat Nagrody Superekslibris w roku 2010

Księga fabryk / Jacek Kusiński, Ryszard Bonisławski, Maciej Janik, Bartosz Walczak ; [fotografie: Jacek Kusiński]. - Wyd. 2, poszerz. - Łódź [etc.] : Kusiński [etc.]. - 575, [1] s. (w tym złoż.) : il. (gł. kolor.) ; 24 cm. - Wyd. 1 ukazało się pod tyt. „Księga fabryk Łodzi”. - Na okł. i s. tyt.: Kusiński Książki o Łodzi. - Zawiera m. in.: O Łodzi, przemyśle i „Księdze Fabryk” / Maciej Janik. O istocie fabryki włókienniczej / Bartosz M. Walczak.

Narodziny miasta : rozwój przestrzenny i architektura Łodzi do 1914 roku / Krzysztof Stefański ; [fotografie: Jacek Kusiński, Krzysztof Stefański]. Wyd. 2, poszerz. - Łódź [etc.] : Kusiński [etc.]. - 497, [3] s. (w tym złoż.) : il. (gł. kolor.) ; 24 cm. - Wyd. 1 ukazało się pod tyt. "Jak zbudowano przemysłową Łódź : architektura i urbanistyka miasta w latach

1821-1914". - Na okł. i s. tyt.: Kusiński Książki o Łodzi. - Bibliogr. i archiwalia s. 488-497.

TADEUSZ OLEJNIK, laureat Nagrody Superekslibris w roku 2011

Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska Wart-Milk w Sieradzu 1926-2016 / Tadeusz Olejnik. - Sieradz : Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska Wart-Milk. - 215 s. : il. (gł. kolor.) ; 24 cm.

Wieluń / [tekst] Tadeusz Olejnik, [fotografie] Ryszard Sie-
rociński ; [tłumaczenie na język angielski Elżbieta Świer-
czyńska, tłumaczenie na język niemiecki Krystyna Barbara
Wawrzosek]. - Wyd. 2 rozsz.
Sieradz : Wieluń : Prof-Art. - 128 s. : il. (gł. kolor.) ; 31 cm.
- Bibliogr. s. 128.

**KRISTYNA WIECZOREK, laureatka Nagrody Supereksli-
bris w roku 2012**

Mój Wojtek Wspaniały : historia prawdziwa / Krystyna
Wieczorek. - Wyd. 2. - Lubiaszów : Krystyna Wieczorek
Wydawnictwo Autorskie „Tiger”. - 94, [2] s. : il. (w tym ko-
lor.) ; 24 cm. - Historia niedźwiedzia Wojtka, z armii gen.
Władysława Andersa, opowiedziana wierszem przez Kry-
stynę Wieczorek.

**PIOTR WYPYCH, laureat Nagrody Superekslibris w roku
2015**

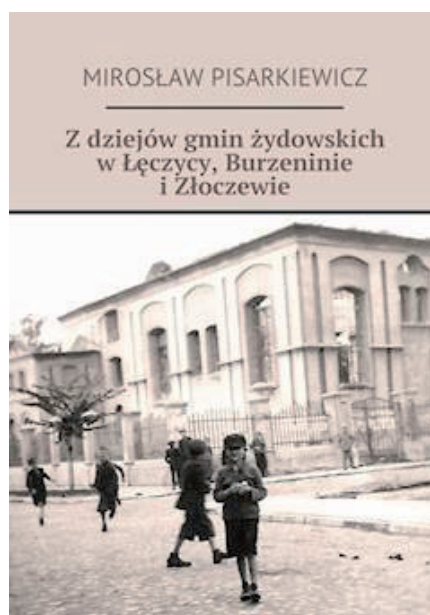
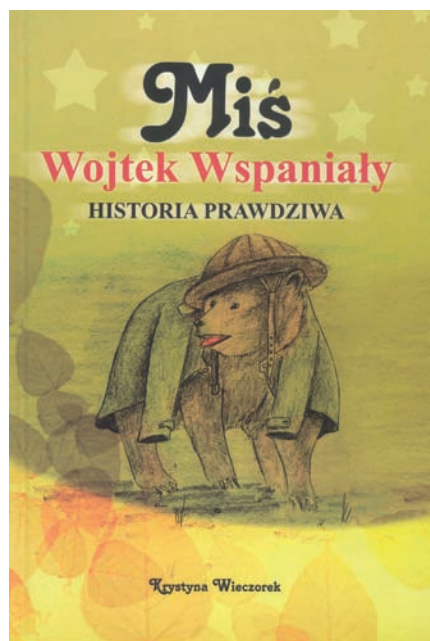
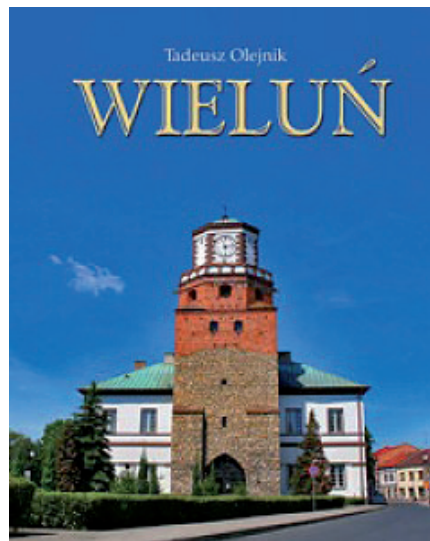
Ziemia łódzka : krajobraz przyrodniczy województwa łódz-
kiego / [tekst, zdjęcia Piotr Wypych]. - Łódź : Wojewódzki
Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. - 245,
[3] s. : il. kolor. ; 24x31 cm. - Bibliogr.

**MIROSLAW PISARKIEWICZ, laureat Nagrody Superek-
slibris w roku 2016**

Groby szlacheckie i ziemiańskie na polskich cmentarzach. -
[Kraków] : Ridero. - 296 s. : il. ; 21 cm.

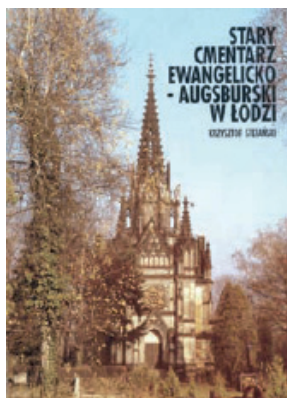
Groby żołnierskie z 1914 roku w Ziemi Łęczyckiej i Sieradz-
kiej. - [Kraków] : Ridero. - 60 s. : il., err. ; 21 cm.

Z dziejów gmin żydowskich w Łęczycy, Burzeninie i Złocz-
wie. - [Kraków] : Ridero. - 67 s. ; 21 cm.

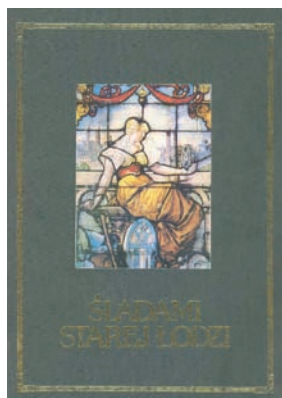
Laureaci Nagrody Złoty Ekslibris

za lata 1992-2013

ZA ROK 1992

Stary Cmentarz Ewangelicko-Augsburski w Łodzi / Krzysztof Stefański [zdj. Andrzej Pukaczewski, Włodzimierz Małek]. - Ewangelickie Wydawnictwo św. Mateusza.

ZA ROK 1993

Śladami starej Łodzi. [T.] 2 / Andrzej Urbaniak; z rys. Jerzego Michała Zakrzewskiego. - Wydawnictwo 86 Press.

ZA ROK 1996

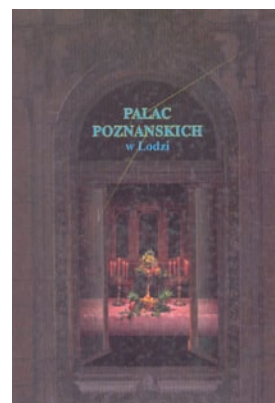
Działo się w Łodzi... / Mirosław Zbigniew Wojalski. - "Zora".

ZA ROK 1997 nagrody nie przyznano

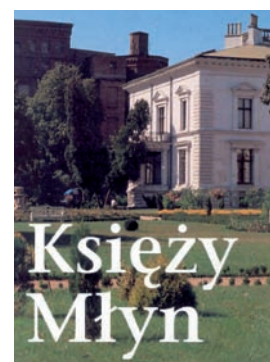
ZA ROK 1998

Zaginiona dzielnica: Łódź żydowska - ludzie i miejsca / Paweł Spodenkiewicz. - Łódzka Księgarnia Niezależna.

ZA ROK 1995

Pałac Poznańskich w Łodzi / opracowana przez zespół pracowników Muzeum Historii Miasta Łodzi pod red. Ryszarda Czubaczyńskiego (Muzeum Historii Miasta Łodzi).

ZA ROK 1999

Księży Młyn / tekst Dorota Berbelska, Stefan Pytlas, Jan Salm, Agata Zielińska, fot. Tadeusz Karpiński. - Urząd Miasta Łodzi. Wydział Strategii Miasta.

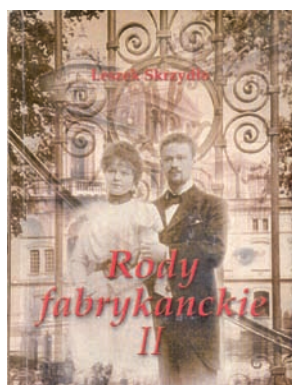
ZA ROK 2001

W roku 2001 zmieniono formułę i regulamin Nagrody. Przyznano dwie równorzędne nagrody. Jedną dla najlepszej książki dotyczącej Łodzi, drugą dla najlepszej książki dotyczącej województwa.

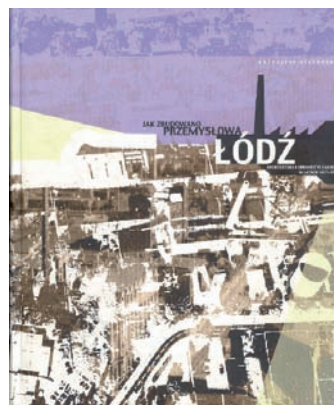

Łowicka pocztówka 1899-1999 / Edward Miziolek. - Łowicki Ośrodek Kultury : Archiwum Państwowe m. st. Warszawy. Oddział.

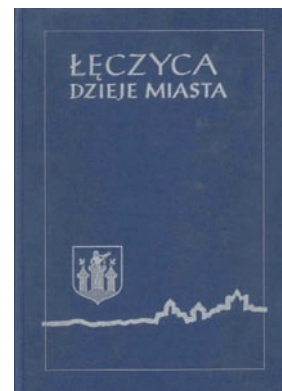
ZA ROK 2000

Rody fabrykanckie. Cz. 2. / Leszek Skrzydło. - Oficyna Bibliofilów.

Jak zbudowano przemysłową Łódź : architektura i urbanistyka miasta w latach 1821-1914 / Krzysztof Stefański. - Regionalny Ośrodek Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego.

Łęczyca : monografia miasta do 1990 roku / pod. red. Ryszarda Rosina - Towarzystwo Naukowe Płockie. Oddział w Łęczycy : Towarzystwo Miłośników Ziemi Łęczyckiej.

ZA ROK 2002

Żydzi dawnej Łodzi: słownik biograficzny Żydów łódzkich oraz z Łodzią związanych. T. 2 / Andrzej Kempa, Marek Szukalak. - Oficyna Bibliofilów.

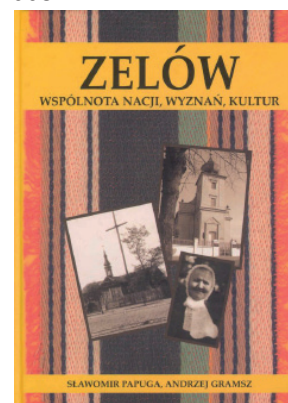

Pajęczno poprzez wieki / Jadwiga i Krzysztof Pach. - Częstochowa: Dom Książki.

ZA ROK 2003

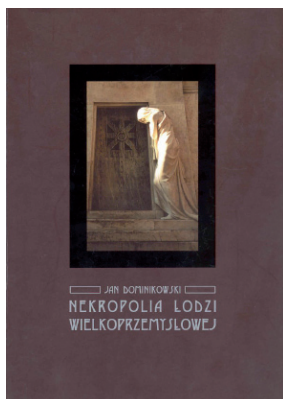

Szlakiem łódzkiej kolei / Michał Jerczyński, Tomasz Roszak. - Wydaw. Piątek Trzynastego.

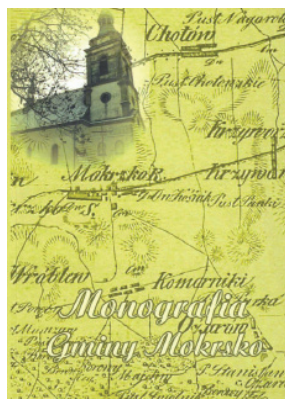

Zelów: wspólnota nacji, wyznań, kultur / Sławomir Papuga, Andrzej Gramsz. - Wydaw. GRAKO.

ZA ROK 2005

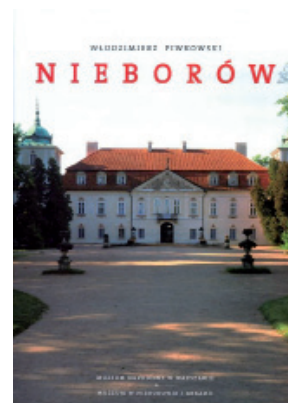
Nekropolia Łodzi wielkoprzezmysłowej: cmentarz Stary przy ulicy Ogrodowej: dzieje i sztuka 1854-1945 / Jan Dominikowski. - Wydawnictwo Konserwatorów Dzieł Sztuki.

Monografia gminy Mokro / pod red. Tadeusza Olejnika. - Mokro: Urząd Gminy.

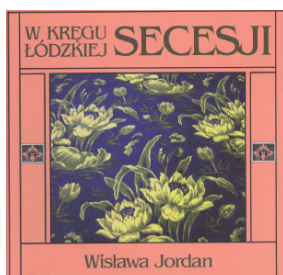

Z ikry i pod prąd czyli W krainie Pstrąga: Studencki Teatr Satyry Pstrąg od frontu i od kulis na tle Łodzi akademickiej 1945-1967: piosenki, skecze, monologi, żarty, anegdoty, wiersze, wspomnienia, recenzje, paszkwile, donosy, laurki, anonimy, parodie, fotografie, karykatury, obrazy, rysunki, raptularz, epitafia / przedstawia Wiesław Machejko; [oprac. red. Barbara Machejko i Leszek Skrzydło]. - Dom Wydawniczy ELIPSA.

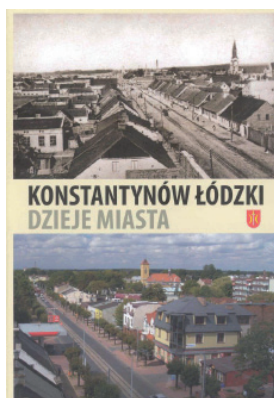

Nieborów: mazowiecka rezydencja Radziwiłłów / Włodzisław Piwkowski. - Muzeum Narodowe: Muzeum w Nieborowie i Arkadii.

ZA ROK 2006

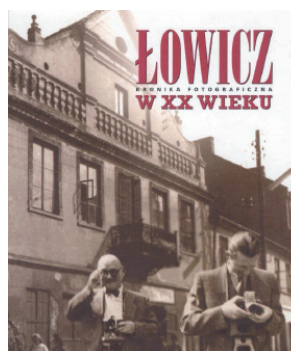
W kręgu łódzkiej secesji / Wisława Jordan. - Wydawnictwo Literatura.

Konstantynów Łódzki: dzieje miasta praca zbiorowa pod red. Marii Nartowicz-Kot (Urząd Miejski w Konstantynowie Łódzkim i Oddział Łódzki Polskiego Towarzystwa Historycznego).

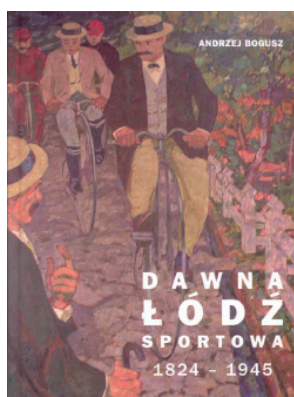

Piotrkowska: spacer pierwszy = the first walk / [opracowanie graficzne] Sławomir Krajewski; [fotografie] Jacek Kusiński. - Łódź: Wydawnictwo Jacek Kusiński.

Łowicz w XX wieku: kronika fotograficzna / Jacek Rutkowski. - Łowicz: Urząd Miejski.

ZA ROK 2007

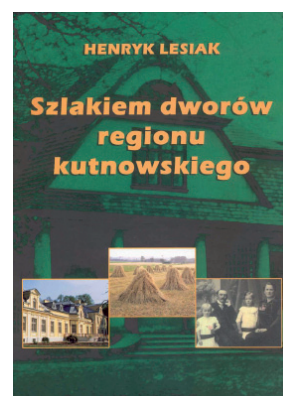
Dawna Łódź sportowa : 1824 - 1945 / Andrzej Bogusz ; oprac. graf. Wojciech Grochowalski Papier-Service. - Realizacja wydawnicza Fundacja Kultury i Biznesu. - Wydawca Muzeum Historii Miasta Łodzi.

Łódź : barwy miasta = Colours of the city / fot. i projekt albumu Włodzimierz Małek ; tekst oraz konsultacja przy wyborze fot. Ryszard Bonisławski. - Wyd. 3 uaktualnione. - Oficyna Wydawniczo-Reklamowa Sagalara.

Łęczyca zapomniana : pocztówki, fotografie i ryciny / tekst Alicja Łosińska, Karol Niewiadomski, Mirosław Pisarkiewicz ; wyb. kart pocztowych i fot. Alicja Łosińska, Aneta Pucek. - Wyd. 2 poszerzone i uzupełnione. - Łęczyca : Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna : Towarzystwo Naukowe Płockie. Oddział : Towarzystwo Miłośników Ziemi Łęczyckiej.

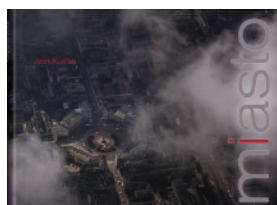

Szlakiem dworów regionu kutnowskiego / Henryk Lesiak. - Wyd. 2 zm. i uzup. - Agencja Rozwoju Regionu Kutnowskiego.

ZA ROK 2008

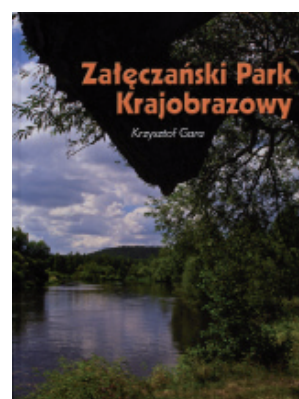
Zarys dziejów geodezji w Łodzi / Marian Czocharński, Tadeusz Kośka, Grzegorz Kowalski. - Wydaw. Politechniki Łódzkiej.

Miasto = City / [zdj.] Jacek Kusiński ; tekst - „Widzenie Łodzi” Tomasz Włodkowski. - Wydawnictwo Jacek Kusiński.

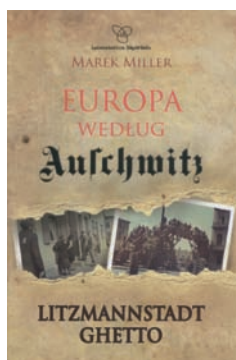

Historia Smardzewic / Stefan Zdonek. - Smardzewice : Ochotnicza Straż Pożarna.

Załęczański Park Krajobrazowy / fot. Krzysztof Gara. - Sieradz : Agencja Reklamowo-Wydawnicza Prof-Art.

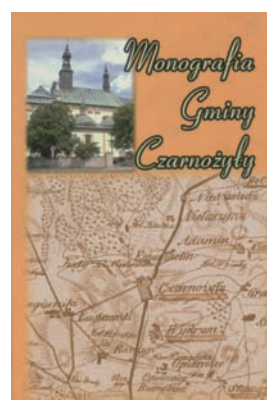
ZA ROK 2009

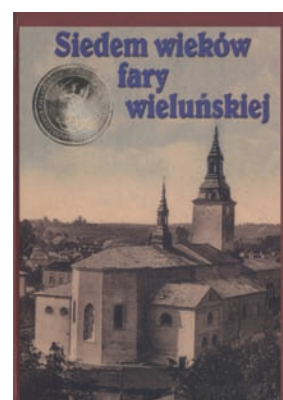
Europa wg Auschwitz [...] / Marek Miller ; współpr. Zofia Kraszewska-Kelcz, Joanna Podolska; przy współudziale Magdaleny Januszewskiej [i in.]; Instytut Dziennikarstwa Uniwersytetu Warszawskiego, Laboratorium Reportażu, Archiwum Państwowe w Łodzi. - Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau.

Księga fabryk Łodzi / Jacek Kusiński, Ryszard Bonisławski, Maciej Janik. - Wydawnictwo Jacek Kusiński.

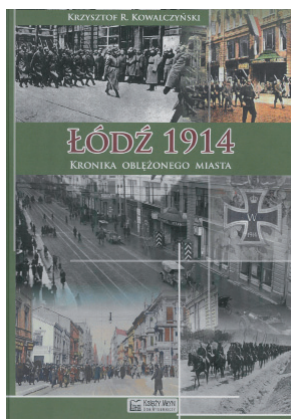

Monografia gminy Czarnożyły / oprac. zbiorowe pod red. Zdzisława Włodarczyka. - Czarnożyły : Urząd Gminy.

Siedem wieków fary wieluńskiej / pod red. Jana Książka. - Muzeum Ziemi Wieluńskiej.

ZA ROK 2010

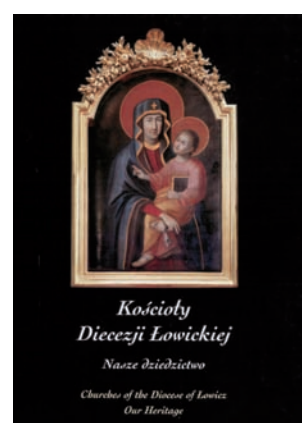
Łódź 1914. Kronika oblężonego miasta / Krzysztof R. Kowalczyński . - Księży Młyn Dom Wydawniczy Michał Koliński.

Moje Gorzkowice / Cezary Graczykowski. - Gorzkowice : Gminna Biblioteka Publiczna.

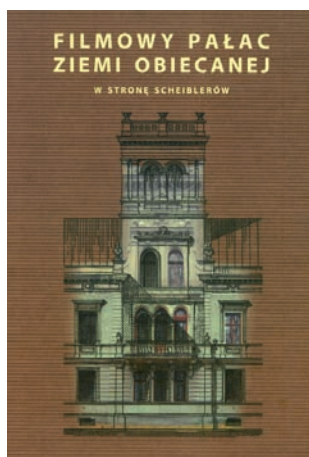
Kościoły Archidiecezji Łódzkiej : nasze dziedzictwo. T. 1 / zespół redakcyjny Studio Plus. - Bydgoszcz : Studio Plus Marek Pawłowski.

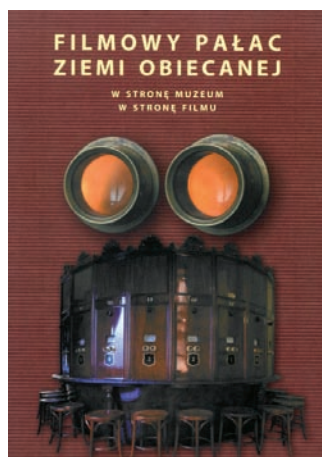
Kościoły Diecezji Łowickiej : nasze dziedzictwo = Churches of the Diocese of Łowicz : our heritage / [zespół redakcyjny Studio Plus] . - Bydgoszcz : Studio Plus Marek Pawłowski.

ZA ROK 2011

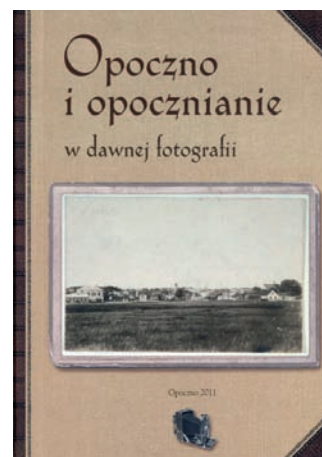
ZA ROK 2011 nie przyznano Nagrody w kategorii Najlepsze wydawnictwo albumowe o Łodzi

Filmowy pałac ziemi obiecanej. [T. 1], W stronę Scheiblerów. / red. Ewa M. Bładowska. - Stowarzyszenie Miłośników off Kultury SMOK : Muzeum Kinematografii.

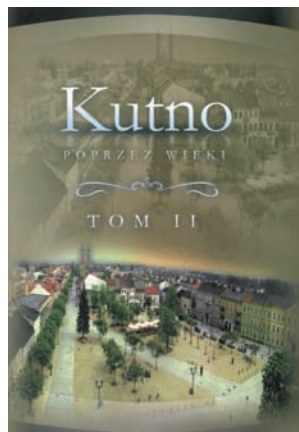
Filmowy pałac ziemi obiecanej. [T. 2], W stronę muzeum, w stronę filmu / red. Ewa M. Bładowska. - Stowarzyszenie Miłośników off Kultury SMOK : Muzeum Kinematografii.

Opoczno i opocznianie w dawnej fotografii / zespół red. w składzie: Robert Kowalski, Tomasz Łuczowski, Jan Siempiński, Bożena Świątek-Mazur, Edward Zagdański. - Opoczno : Muzeum Regionalne : Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna.

Kutno poprzez wieki. T. 1, Do 1939 roku / pod red. Jana Szymczaka. - Prezydent Miasta Kutno : Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna im. Stefana Żeromskiego : Polskie Towarzystwo Historyczne. Oddział w Łodzi.

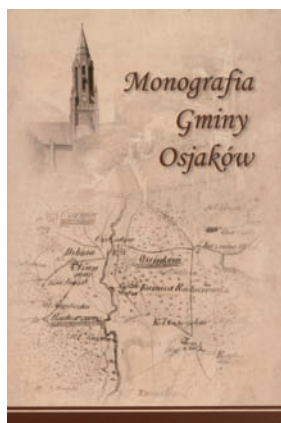

Kutno poprzez wieki. T. 2, Lata 1939-2010 / pod red. Jana Szymczaka. - Prezydent Miasta Kutno : Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna im. Stefana Żeromskiego : Polskie Towarzystwo Historyczne. Oddział w Łodzi.

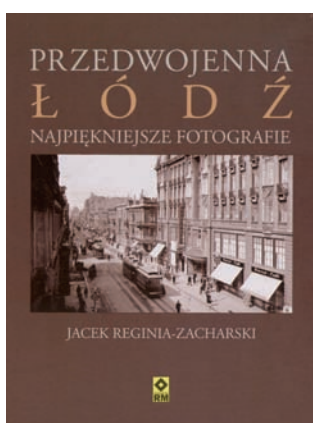
ZA ROK 2012

Piwo, flaki garnuszkowe, petersburskie bliny i kawior astrachański czyli Z dziejów gastronomii łódzkiej do 1918 roku / Mirosław Jaskulski. - Księża Młyn Dom Wydawniczy Michał Koliński.

Monografia gminy Osjaków : opracowanie zbiorowe / pod redakcją Jana Książka. - Osjaków : Urząd Gminy.

Przedwojenna Łódź : najpiękniejsze fotografie / Jacek Reginia - Zacharski. - Warszawa : Wydawnictwo RM ; Łódź : Archiwum Państwowe.

Ukłony z Skierniewic : historia miasta w obiektywie do 1950 r. / [redakcja: Izabela Strączyńska, Anna Majda-Baranowska, Maria Anacka-Łyjak, Ewa Pecyna, Mirosława Przygodzińska. - Skierniewice : Miejska Biblioteka Publiczna.

ZA ROK 2013

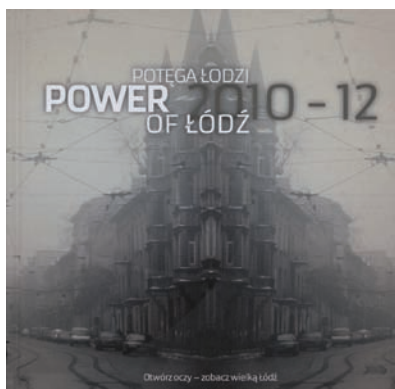
Fabryka snów / teksty i redakcja Stanisław Zawislinski, współpraca Tadeusz Wijała ; opracowanie graficzne: Adam Bremer, Jędrzej Łoś. - Łódź : TOYA Sp. z o.o.

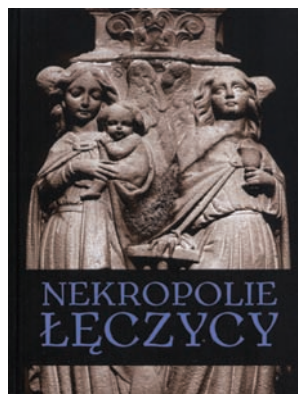
Mocarze czasu : pomnikowe drzewa w świecie i na ziemi łódzkiej / Janusz Hereźniak ; [opracowanie graficzne Tomasz Budziarek ; autorzy zdjęć: Janusz Hereźniak i in.]. - Łódź : Łódzkie Towarzystwo Naukowe.

Rezerваты : ochrona przyrody w lasach Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Łodzi i województwa łódzkiego / Romuald Olaczek ; [aut. fot. Mirosław Sobkowiak i in. ; projekt okładki i wnętrza Jerzy Jan Dobrucki] ; Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Łodzi. - Józefów : Oficyna Wydawnicza Forest.

Potęga Łodzi = Power of Łódź : 2010-12 / [opieka artystyczna Marek Janiak, Włodzimierz Adamiak, Marcin Wasilewski ; projekt graficzny i skład Marcin Wasilewski ; wstęp Włodzimierz Adamiak, Ewa M. Boryczka]. - Łódź : Fundacja Ulicy Piotrkowskiej : Urząd Miasta Łodzi.

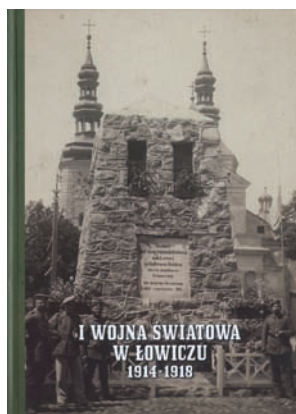

Nekropolie Łęczycy : piękno ukryte w detalu / [red. Lucyna Sztompka ; zespół red. Alicja Łosińska, Maria Sęczkowska, Mirosława Żydek, Mirosław Pisarkiewicz, Bolesław Solarski ; tekst Mirosław Pisarkiewicz ; wybór i opis zdjęć Alicja Łosińska ; fotografie Przemysław Marynowski] ; Towarzystwo Naukowe Płockie. Oddział w Łęczycy, Towarzystwo Miłośników Ziemi Łęczyckiej, Archiwum Państwowe w Płocku. Oddział w Łęczycy. - Łęczycza : Towarzystwo Naukowe Płockie. Oddział.

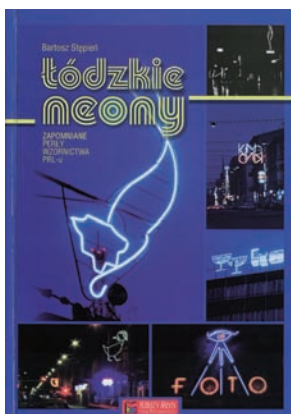
ZA ROK 2014

Wielkie rody fabrykanckie Łodzi i ich rola w ukształtowaniu oblicza miasta : Geyerowie, Scheiblerowie, Poznańscy, Heinzlowie, Kindermannowie / Krzysztof Stefański. - Łódź : Księży Młyn Dom Wydawniczy Michał Koliński.

I wojna światowa w Łowiczu 1914-1918 / Maciej Malangiewicz & Jacek Rutkowski. - Łowicz : Łowicki Ośrodek Kultury.

Łódzkie neony : zapomniane perły wzornictwa PRL-u / Bartosz Stępień. - Łódź : Księży Młyn Dom Wydawniczy Michał Koliński.

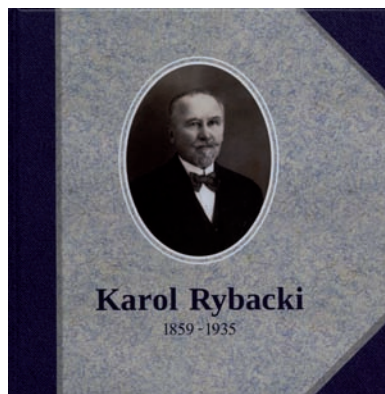

Bielchatów : opowieść o dwóch miastach. Cz. 1 / pod red. Moniki Basińskiej ; wybór i oprac. merytoryczne Łukasz Politański. - Bielchatów : Muzeum Regionalne.

ZA ROK 2015

Filharmonia Łódzka : spacer w przestrzeni, podróż w czasie / [redaktor prowadzący Marzena Wiśniak ; redakcja merytoryczna, dobór zdjęć Joanna Więckowska, Marzena Wiśniak ; redakcja językowa Joanna Więckowska ; autor większości zdjęć współczesnych Dariusz Kulesza ; wstęp Tomasz Bęben]. - Łódź : Filharmonia Łódzka im. Artura Rubinstein.

Karol Rybacki 1859-1935 / Zdzisław Kryściak ; [projekt okładki i opracowanie graficzne: Jacek Rutkowski ; współpraca redakcyjna: Maciej Malangiewicz]. - Łowicz : Łowicki Ośrodek Kultury.

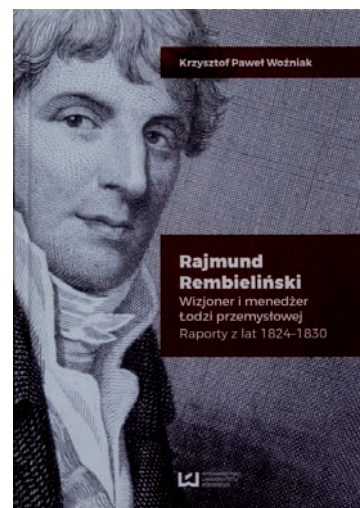
Łódź, której nie ma / Krzysztof R. Kowalczyński. - Łódź : Księży Młyn Dom Wydawniczy Michał Koliński.

Sieradzka księga pokoleń : Sieradz w XX wieku w fotografii / [redakcja Ryszard Sierociński ; teksty: Sławomir Kołodziejczyk, Jerzy Kowalski, Henryk Pawłowski, Andrzej Ruszkowski, Henryk Szturma ; opracowanie graficzne: Paweł Duraj ; konsultacja historyczna: Maria Nartonowicz-Kot, Henryk Szturma, Jan Pietrzak]. - Sieradz : Prof-Art Agencja Reklamowo-Wydawnicza.

NAJLEPSZA KSIĄŻKA O ŁODZI

Rajmund RembIELiński : wizjoner i menedżer Łodzi przemysłowej : raporty z lat 1824-1830 / Krzysztof Paweł Woźniak ; [projekt typograficzny i skład Tomasz Pietras]. - Łódź : Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego. - 518 s. : il. (w tym kolor.) ; 25 cm. - Bibliogr. s. 477-491. - Streszcz. ang. i niem.

Fot. Anna Woźniak

Krzysztof Paweł Woźniak (ur. 1954 w Łodzi), historyk, etnograf; dr hab. w Instytucie Historii Uniwersytetu Łódzkiego. Podkreśla znaczenie, jakie dla późniejszej pracy badawczej miał okres zatrudnienia w Centralnym Muzeum Włókiennictwa w Łodzi (1976-1982). Doktoryzował się na podstawie rozprawy *Problemy łódzkiego okręgu przemysłowego w opinii*

historiografii niemieckiej (1990). Głównym obszarem zainteresowań badawczych jest udział ludności niemieckiej w życiu społecznym i gospodarczym Królestwa Polskiego w XIX i XX w. Zajmuje się też procesami modernizacyjnymi na obszarze Polski środkowej w XIX w., dziejami Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego na tym terenie, historią wielokulturowej Łodzi.

Na dorobek obejmujący ponad 300 pozycji składają się wszystkie formy pisarstwa historycznego. Jest autorem, bądź współautorem 11 książek oraz autorem ponad 30 rozpraw zamieszczonych w polskich i niemieckich pracach zbiorowych, licznych artykułach. Ma doświadczenie redaktora, tłumacza, wydawcy publikacji źródłowych. Opublikował m. in.: *Materiały do dziejów przemysłu w Królestwie Polskim. Raporty prezesów Komisji Województwa Kaliskiego z lat 1823-1830* (z Kazimierzem Badziakiem, 1998). Jako współautor i współredaktor (z ks. Bogusławem Milerskim), wydał tom *Przeszłość przyszłości. Z dziejów luteranizmu w Łodzi i regionie* (1998). Do problematyki tej powrócił w książce *Łódzcy luteranie. Społeczność i jej organizacja*, Łódź 2002 (współautorstwo Bronisławy Kopczyńskiej-Jaworskiej). Przetłumaczył i opracował dwujęzyczną edycję wspomnień Heleny Anny Geyer, *Z mojego życia. Wspomnienia z lat 1855-1914 / Aus meinem Leben. Erinnerungen aus den Jahren 1855-1914* (2002). Ten interesujący tekst jest jedynym znanym dokumentem autobiograficznym, powstałym w środowisku łódzkiej burżuazji. Redakcyjnie opracował i wstępem

poprzedził książkę B. Krolla i A. Fritsche, *Tak było. Wspomnienia łódzkiego Volksdeutscha* (2010), mówiącą o wciąż mało znanych, trudnych losach i budzących kontrowersje wyborach życiowych łódzkich Niemców. Jest autorem kilku haseł z zakresu historii gospodarczej w Encyklopedii Powszechnej PWN (2001-2005). Był jedynym polskim autorem w prestiżowym niemiecko-rosyjskim tomie „*Eine große Zukunft...*”. *Deutsche in Rußlands Wirtschaft*, hrsg. von D. Dahmann, J. Pietrov [i in.], Berlin-Moscow 2000. Podsumowaniem badań nad historią chłopów niemieckich w Polsce środkowej stała się monografia *Niemieckie osadnictwo wiejskie między Prosną a Pilicą i Wisłą od lat 70. XVIII wieku do 1866 r. Proces i jego interpretacje* (2013), nominowana rok później do Nagrody Złoty Ekslibris.

Od 40 lat z zamiłowaniem uprawia publicystykę historyczną na łamach czasopism i prasy regionalnej, także w środowisku Polonii („Kurier Berliński”). Jest też autorem scenariusza filmu oświatowego *Wielkie żarcie po polsku. Wiek XIX* (reż. J. Sobociński, 1998).

Był stypendystą Goethe-Institut Berlin (1997), Herder-Institut Marburg (2000), Universität Konstanz (2001). Uczestniczył w licznych konferencjach naukowych w Polsce i w Niemczech. Jest redaktorem naczelnym rocznika „Aleksandrów Wczoraj i Dziś”, członkiem zespołu redakcyjnego kwartalnika „Tygiel Kultury” oraz redaktorem tematycznym (historia) „Studiów z Geografii Politycznej i Historycznej”. Sprawuje patronat naukowy nad witryną internetową: <http://www.cmentarzeewangelickie-lodzkie.pl/>

Uczestniczy w pracach Polskiego Towarzystwa Historycznego, Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego, Kommission für die Geschichte der Deutschen in Polen e.V., Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego; był współzałożycielem i członkiem Polskiego Towarzystwa Etnologii Miasta. W latach 1991-1994 członek Komisji Opieki nad Zabytkami przy Zarządzie Głównym PTTK, Społeczny Opiekun Zabytków w Łodzi. W 1992 r. uhonorowany odznaką „Za zasługi dla Zarządu Wojewódzkiego PTTK”. W 2001 r. wyróżniony odznaką „Za zasługi dla miasta Łodzi” za upowszechnianie wiedzy o przeszłości miasta w Polsce i zagranicą. Czynnie uprawia turystykę górską i rowerową. Jest miłośnikiem muzyki dawnej, dawnej grafiki i map. Więcej na stronie: www.kpwozniak.org

Rajmund Rembieliński : wizjoner i menedżer Łodzi przemysłowej : raporty z lat 1824-1830

(fragmenty)

WSTĘP

Książka ta mogłaby równie dobrze nosić tytuł: Człowiek i dzieło. Jest to widoczne w układzie treści. Część pierwszą wypełnia charakterystyka Rembielińskiego i jego współpracowników. Przedstawiając sylwetkę prezesa rady stanu zwracam uwagę na cechy charakteru i zasady postępowania, które w szczególności sposób wyróżniały go z grona przedstawicieli administracji Królestwa Polskiego. Mimo urzędowej surowości potrafił skupić wokół siebie zespół bardzo zaangażowanych współpracowników. Portret zbiorowy tej grupy, to pierwsza w polskiej historiografii próba ukazania niewielkiego środowiska, skupionego wokół lidera o silnej osobowości, precyzyjnie wyznaczającego zadania i nadającego ton pracy. Bogactwo życiorysów współpracowników Rembielińskiego ukazuje zarazem różnorodność dróg rekrutacji i doświadczeń w środowisku kształtującej się biurokracji Królestwa Polskiego. Część I zamyka omówienie losów najważniejszego dzieła kancelaryjno-urzędowego, które powstawało w komisji wojewódzkiej, czyli raportów rocznych, składanych przez R. Rembielińskiego władzom Królestwa Polskiego w latach 1824-1830.

Część druga jest pierwszym kompletnym, krytycznym opracowaniem wszystkich raportów, zachowanych do dziś w różnej formie. Oryginały spłonęły w 1944 r. podczas Powstania Warszawskiego. Same w sobie są raporty szczególnego rodzaju sprawozdaniem urzędowym, ale jednocześnie dokumentując dzieło życia Rembielińskiego. Było nim organizowanie podstaw polskiego przemysłu.

[...] Każdy nowa manufaktura, każdy uruchomiony w kraju warsztat tkacki, każde wprowadzone w ruch wrzeciono przędzalnicze utożsamiano wówczas z tworzeniem bogactwa narodowego i postępowaniem cywilizacyjnym. Rembieliński należał bezspornie do grona koryfeuszów zmian, które przeobraziły oblicze rolniczego kraju przez wprowadzenie go na tory uprzemysłowienia. Był natomiast jedynym, który z przenikliwością dostrzegał, że podstawą pomyślnego rozwoju jest sprężysta administracja. Dowody takich przekonań dał nie tylko w pracach teoretycznych, publicystycznych. Potwierdzał je praktyką urzędniczą, daleką od modelu obowiązującego w czasach I Rzeczypospolitej. Pozostawał przedstawicielem szlachty ziemiańskiej, ale prezentował cechy funkcjonariusza nowoczesnego, burżuazyjnego państwa. Przestrzegając zasad dbałości o „dobro ogółu”, hołdując „zasługiwaniu się” w sprawach publicznych, daleki był od doktrynerstwa w stosowaniu bliskich mu reguł liberalizmu gospodarczego. (s. 10)

W kręgach rządowych zasłużył sobie na miano sprawnego, rzutkiego urzędnika. Określenie to kojarzy się jednak dzisiaj inaczej niż przed dwustu laty. Rembieliński - urzędnik, to nie szeregowy kancelista, ale jako prezes komisji wojewódzkiej przedstawiciel średniego szczebla administracji państwowej, wyposażony w szerokie kompetencje. Jego ranga odpowiadała współczesnemu wojewodzie. Splot różnych okoliczności sprawił, że obszar województwa mazowieckiego, a zwłaszcza część położona na lewym brzegu Wisły stała się w czasach Królestwa Polskiego areną największego ożywienia gospodarczego. Spośród wszystkich prezesów komisji wojewódzkich Rembieliński miał najlepsze przygotowanie teore-

tyczne i praktyczne do tego, by stać się bardzo aktywnym kreatorem rozwiązań wiodących ku uprzemysłowieniu. Swoje umiejętności wykorzystał w pełni. Szybkość i skuteczność działania, postulowane i praktykowane przez niego zasady dobrego administratora, powodowały jednak także pewną arbitralność w postępowaniu. Brakowało Rembielińskiemu elastyczności w sprawach drobnych, umiejętności poszukiwania i osiągania rozwiązań kompromisowych. Stało się to źródłem głębszych konfliktów i urazów, o których pamiętać, za sprawą przekazów pamiętnikarskich, przetrwała przez lata i przyczyniła się do ugruntowania nieprzychylnych opinii. Nie równoważyło ich nadane mu później zaszczytne miano „ojca” Łodzi przemysłowej, czy „twórcy Łodzi włókienniczej”. Na dobrą sprawę nie miał Rajmund Rembieliński swego piewcy, który sine ira et studio, oddzielając ziarno faktów od plew pomówień, przedstawiłby jego postać i ocenił dokonania. Nie spełniły tej roli apologetyczne opracowania Michała Chodźki i Roberta Rembielińskiego, ale neutralizowały najbardziej krzywdzące głosy, towarzyszące prezesowi komisji wojewódzkiej już za życia. Cieniem na jego zasługach kładły się wspomnienia o roli, którą odegrał jako generalny intendent wojsk polskich w Galicji. Sympatii i poklasku nie przysparzał mu ambicjonalny spór z Antonim Ostrowskim, właścicielem Tomaszowa. Nie odpowiadała jego temperamentowi funkcja marszałka Izby Poselskiej sejmiku 1820 r., na którym po raz pierwszy doszła do głosu opozycja parlamentarna, czyniąc rolę marszałka jeszcze trudniejszą. Rembieliński nie zagościł na trwałe w świadomości historycznej Polaków, znacznie chętniej pielęgnującej pamięć o „mężach orężnych”, niż o krzującą się wokół „przemysłu i sztuki”. Z trudem odnaleźć go można w panteonie osób najbardziej zasłużonych dla Łodzi, a jest przecież postacią, bez której dzieje miasta na pewno potoczyłyby się inaczej. (s. 11)

Nie ulega wątpliwości, że błysk geniuszu lub iluminacja stały za podjętą przez Rembielińskiego w 1824 r. decyzją o utworzeniu osady fabrycznej Łódki, przeznaczonej dla rzemieślników przerabiających bawełnę i len. Trzeba było być wizjonerem, aby w grupach ubogich prządków bawełny, osiedlających się w tej osadzie i często wymagających finansowego wsparcia „na opędzenie pierwszych potrzeb”, widzieć zwiastunów przyszłej potęgi „polskiego Manchesteru”. Tego nowego zjawiska Rembieliński nawet nie poddał teoretycznej analizie. Zareagował spontanicznie, gorączkowo, dostrzegając w imigracji kolejnej grupy rzemieślników ten sam mechanizm, który wcześniej wypchnął na wschód wielu niemieckich sukienników. Agitacja i werbunek przeprowadzony przez wysłanego do Saksonii i Czech komisarza fabrycznego Benona Benedykta Tykiela, zaowocowały napływem kolejnych fal rzemieślników zajmujących się przerobem bawełny. Czekała już na nich zorganizowana w latach 1824-1828 Łódka. Dla dziejów polskiego przemysłu włókienniczego, dla miast przyszłego okręgu łódzkiego, symboliczne znaczenie miał 1820 r. Rembieliński zdecydował wówczas o utworzeniu pięciu osad fabrycznych (w Dąbiu, Gostyninie, Łodzi, Przedczu i Zgierzu), przeznaczonych dla sukienników. Znaleźli oni w Królestwie Polskim drugą ojczyznę, która stworzyła im warunki do poprawy losu, a dzięki zręcznej polityce gospodarczej rządu, gwarantującej możliwość eksportu sukna do Rosji, zapewniła zysk producentom, a skarbowi państwa znaczący dochód. Wpływy były na tyle duże, że pozwoliły zrównoważyć budżet, oddalając niebezpieczeństwo utraty autonomii politycznej. Czas pokazał, że spośród pięciu pierwszych osad fabrycznych, przerób wełny w większej skali utrzymał się tylko w Zgierzu. Przyszłość należeć miała do bawełny.

Przygotowana do tego Łódź, wykorzystata tę szansę. Upadek sukiennictwa po 1832 r. sprawił, że na ponad półtora wieku stała się centrum polskiego przemysłu włókien niczego z przodującą w nim rolę branży bawełnianej.

Raporty Rembielińskiego pokazują mechanizmy życia gospodarczego w fazie budowy podstaw przemysłu, łącznie z występującymi wówczas patologiami. Ilustrują sposoby łączenia zasad liberalizmu gospodarczego z etatystyczną polityką państwa. W opisywanych i promowanych przez Rembielińskiego sposobach kreowania rodzimego przemysłu można znaleźć pierwotne formy rozwiązań gospodarczych praktykowanych w Polsce z dużym rozmachem po 1989 r. Trudno nie dostrzec np. dużego podobieństwa między zakładanymi w czasach Królestwa Polskiego osadami fabrycznymi a współczesnymi Specjalnymi Strefami Ekonomicznymi (SSE). (s.12)

Publikacja zamyka rozpoczętą przez łódzkich historyków w latach 20. XX w. edycję materiałów źródłowych o podstawowym znaczeniu dla dziejów Łodzi przemysłowej. Prostuje liczne mylne lub nieprecyzyjne ustalenia dawnej historiografii. Ma znaczenie fundamentalne także dla wyjaśnienia początków przemysłu na ziemiach polskich w XIX w. Obszerny materiał źródłowy wykorzystany do omówienia raportów zachęca, dzięki odsłonięciu nieznanych dotąd tropów, do dokonania istotnej korekty lub wręcz przewartościowania obrazu początków przemysłu w Królestwie Polskim. (s.13)

Raporty ujawniają wiele niedostatecznie dotąd poznanych inicjatyw przemysłowych, podejmowanych już w pierwszym piętnastolecu XIX w., przez światłych, zaznajomionych z myślą liberalną ziemian. Areną tych najwcześniejszych usiłowań były niewielkie ośrodki leżące między Wartą a Bzurą i często dopiero wówczas uzyskujące prawa miejskie. Porządkowanie przestrzeni miejskiej, wzrost liczby mieszkańców dzięki osiedlaniu się rzemieślników, były czynnikami torującymi drogę do ożywienia gospodarczego [...] (s. 14)

Badacze rozwoju gospodarczego ziem polskich w początkach epoki kapitalistycznej otrzymują znakomite źródło, które może posłużyć do wszechstronnych analiz. Natomiast miłośnicy historii, zwłaszcza regionaliści, znajdą w książce wiele informacji wzbogacających wiedzę o nieznane i mało znane wątki. Ułatwieniem

Portret Rajmunda Rembielińskiego. Staloryt Antoniego Oleszczyńskiego, 1862 r. Źródło: Muzeum Narodowe w Warszawie, sygn. Gr. Pol. 21212.

w korzystaniu z raportów będzie na pewno „Słownik terminów technicznych”, w którym objaśniono wiele określeń używanych na przełomie XVIII i XIX w., często nieodnotowywanych już we współczesnych leksykonach i słownikach branżowych. Książkę wzbogaca też oryginalny, w większości niepublikowany materiał ikonograficzny. (s. 14)

CZĘŚĆ I REMBIELIŃSKI

ROZDZIAŁ I

PRAGMATYK W DZIAŁANIU

Niedocenianą sferą działalności Rembielińskiego pozostaje jego dbałość o jakość dróg. Sprawny transport i łatwość przemieszczania się siły roboczej uchodzi dziś za warunek wzrostu gospodarczego. W czasach Królestwa Polskiego tak jeszcze tej zasady nie formułowano, ale dostrzegano bezwzględny konieczność poprawy przejezdności dróg i splawności rzek. (s. 30) [...] W latach 1818-1821 zbudowany został trakt z Włocławka przez Łęczycę, Łódź do Piotrkowa. Znacznie większe znaczenie miał tzw. trakt fabryczny, łączący Kalisz z Warszawą przez Sieradz, Łódź, Zgierz i Łowicz. Łącznie w traktem Warszawa-Brześć stał się główną drogą handlową Królestwa Polskiego. Wszystkie te szlaki komunikacyjne miały utwardzoną nawierzchnię, a budowane były metodą opracowaną w 1815 r. przez szkockiego wynalazcę

Johna L. MacAdama. Królestwo Polskie było jednym z pierwszych państw budujących drogi „makadamowe”. We Francji pojawiły się one dopiero w 1829 r. Spostrzeżenia zebrane podczas objazdu obwodu łęczyckiego w 1820 r. posłużyły Rembielińskiemu do sformułowania tez określających główne zasady i kierunki polityki protekcyjnej rządu w zakresie rozwoju przemysłu włókienniczego. Prezes postulował uporządkowanie przestrzenne miast, które mają sprzyjające warunki naturalne, sprowadzenie z zagranicy fachowców, stworzenie im jak najlepszych warunków osiedlania się poprzez czasowe zwolnienie z podatków, niskie czynsze, udzielanie pożyczek i kredytów, przydzielanie bezpłatnych materiałów budowlanych oraz zagwarantowanie swobód językowych, religijnych i kulturalnych. Wszystkie jego propozycje zostały uwzględnione w postanowieniu namiestnika Królestwa Polskiego gen. Józefa Zajęzka z 18 września 1820 r., kładącym podwaliny pod rozwój miast przemysłowych w przyszłym okręgu łódzkim. (s. 30-31).

Ogromną zasługą Rajmunda Rembielińskiego było wypracowanie zasad postępowania władz administracyjnych z „ludem zagranicznym”. Szacuje się, że w latach 1815-1830 w miastach województwa mazowieckiego osiedliło się ok. 25 tys. imigrantów z rozległych terenów od Poznańskiego i Dolnego Śląska po Nadrenię i Wirtembergię. Ogromna większość tych „użytecznych rękodzielników” związana była z włókiennictwem. Dotknięci głębokim kryzysem gospodarczym, spowodowanym masowym napływem na kontynent tanich, fabrycznie produkowanych wyrobów angielskich, decydowali się przenieść do Królestwa Polskiego. W ten sposób przekraczali także granicę celną między Prusami a Królestwem, która po 1815 r. odcięła ich od tradycyjnego rynku zbytu w Rosji. (s. 52)

W kwietniu 1826 r. Rembieliński wydał burmistrzowi Łodzi polecenie, aby przybywającym do Łodzi prządkom udzielał pożyczek „sposobem daru”. Dotychczasowe doświadczenia wskazywały, że przybywający do Łodzi prządkowie byli „zwykle w stanie zupełnego ubóstwa”. Prezes komisji wojewódzkiej dążąc do rozwinięcia rodzimego przedsiębiorstwa czynił wszelkie możliwe starania, aby zatrzymać tych rzemieślników. Ułatwiając im zagośpodarowywanie się polecił wypłacać najuboższym z kasy miejskiej darowizny

w kwocie od 18 do 30 złp, z tym wszakże zastrzeżeniem, że jeżeli obdarowani odstąpią od wykonywania swego rzemiosła, to zobowiązani będą zapomogę zwrócić. W efekcie tego zarządzenia, do końca lipca 1826 r. wypłacono 28 prządkom 294 złp. Rembieliński zastrzegał ostrożność w szafowaniu funduszem zapomogowym dla biednych prządków i ciągle podkreślał, że zapomogę mogą otrzymać jedynie chętni do pracy. Duże zrozumienie wykazał też wobec ubogich sukienników, przychylając się do ich prośby o zwolnienie z opłaty składki ogniowej, czyli ubezpieczenia ich nieruchomości od ognia. Prezes zgodził się na to ustępstwo, mimo że nie miał ku temu żadnych podstaw prawnych. (s. 54)

Wybuch powstania listopadowego pociągnął za sobą także zmiany na stanowiskach prezesów komisji wojewódzkich. [...] Rembieliński, będąc członkiem Komisji Potrzeb Wojska, przygotował dla dyktatora powstania, gen. Józefa Chłopickiego, projekt dotyczący lokalizacji magazynów żywności. Sugerował też, aby ludność wraz z dobytkiem przebieść z terenów leżących na wschód od Wisły na jej lewy brzeg i rozlokować w dobrach narodowych. W ten sposób ogółona z zapasów prawobrzeżna część Królestwa mogła by stać się teatrem wojny polsko-rosyjskiej. Ten interesujący z wojskowego punktu widzenia pomysł został odrzucony przez Chłopickiego pod wpływem łubieńskich, którzy przystąpili do organizowania na prawym brzegu Wisły magazynów żywnościowych, na co otrzymali ze skarbu państwa gigantyczną kwotę 5 mln złp w gotówce. Wobec odrzucenia obu projektów przez Chłopickiego, Rembieliński podał się do dymisji i wyjechał z Warszawy do Drezna, znanego mu z pobytu w 1813 r. Po klęsce powstania wrócił do Warszawy i objął ponownie stanowisko prezesa KWM [Komisji Województwa Mazowieckiego]. Już w sierpniu 1832 r. został jednak odwołany, z zakazem powrotu do służby publicznej. W kolejnych latach zajął się gospodarowaniem w swoich dobrach. Nie było to zadaniem łatwym, ponieważ obejmowały one włości leżące w dużym rozproszeniu. W Królestwie Polskim były to Krośniewice i odległe od nich o ponad 200 km Jedwabne i Mężenin w Augustowskim. Jeszcze dalej, w obwodzie białostockim, czyli już na terenie Cesarstwa Rosyjskiego, leżały Makowiany i Giełczyn. Dobra jedwabieńskie były znacznie zadłużone, co ponownie zmusza do refleksji

nad przy pisywaną Rembielińskiemu dbałością o własne korzyści. Nie powiodła się próba uprzemysłowienia Jedwabnego. Po 1832 r. było już na to za późno. Skończyła się koniunktura na polskie sukno, dla którego w ramach represji popowstaniowych Rosja wprowadziła w taryfie celnej zaprowowe stawki. W 1840 r. Rembieliński tarzyszył młodszemu synowi w kuracji „u wód” w Szczawnie-Zdroju. Wracając do kraju, z powodu obfitych śniegów przesiadł się z powozu do odkrytych sań. Silne przeziębienie wywołało powikłania, w wyniku których 12 lutego 1841 r. zmarł. Pochowany został w Jedwabnem. Dzisiaj nie ma już śladu po grobie „najwybitniejszego w epoce Królestwa Kongresowego urzędnika administracji lokalnej”, „ojca” przemysłowej Łodzi. (s. 57-59)

CZĘŚĆ 2 RAPORTY

[Raport Nr 1, 1824 r., styczeń 24, Warszawa]

2. MIASTO ŁÓDŹ

Przygotowawcza zaprojektowaną w tym mieście osadę w latach poprzednich, w tym roku ostatecznie urządzić przedsięwzięto.

Tym celem, za poprzednim nabyciem wójtostwa łódzkiego od emfiteutycznego onego posiadacza za sumą złp 10 000 i zajęciem folwarku rządowego Starej Wsi, a następnie po dopełnieniu pomiaru obu dwóch tych realności, przystąpiono do urządzenia takowej osady z przybraniem potrzebnych do tego gruntów, własnością obywateli miejskich będących.

Nasamprzód więc dokonano z niemałym utrudnieniem zamiany gruntów obywatelom zajętych, prócz wydzielenia onym stosownych wynagrodzeń z wójtówek, wśród pól miejskich położonych. Następnie urządzono na gruntach folwarku Starej Wsi, części wójtówki i zajętych obywatelom, 193 placów z tyłu ogrodami, po półtorej morgi nowej miary polskiej łącznie powierzchni obejmujących, a ulice do onych doprowadzające zaraz poplantowano. [...] (s. 98-99)

III. CO DO MIAST I OSAD FABRYCZNYCH SZLACHECKICH

1. W OBWODZIE ŁĘCZYCKIM

A. MIASTO OZORKÓW

Wprawdzie miasto takowe nie doznało w roku zeszłym postępu w odpowiednim

stosunku do lat poprzednich, czego przyczyną być zdają się z jednej strony rozmaite prywatne stosunki, a z drugiej mniejszy na teraz napływ do kraju zagranicznych rękodzielników, pomimo tego atoli, do miasta pomienionego, które do dziś dnia najludniejszym jest w rękodzielnicach, przybyło i w roku zeszłym nieco sukienników, dla których kilka domów porządnie szycich i kilkanaście może pomniejszych chatek pobudowano.

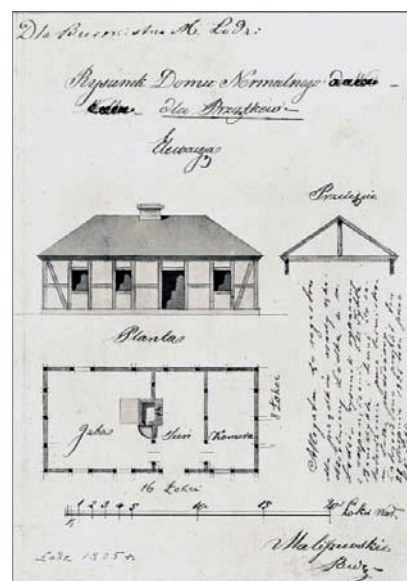
Prócz tego założoną została w tymże mieście znakomita przędzalnia wodna przez Niderlandczyka nazwiskiem Schlosser w której blisko milion funtów wełny przez rok jeden uprząść można.

B. MIASTO ALEKSANDRÓW

Będące porządnie założonym i dość znakomicie już zabudowanym, posiada do dwóchset sukienników. W tym wszakże roku pomimo usilnych i wytrwałych starań dziedzica, mały bardzo postęp też miasto uczyniło, co przypisać szczególnie należy niezamocności tam osiadłych rękodzielników.

C. MIASTO PODDĘBICE

Zaludnione sukiennikami szczególnie w cienkich gatunkach sukna szaraczkowe wyrabiającymi, doznało w roku zeszłym niejakiemu rękodzielników tegoż rodzaju przybywu. Co się wszakże dotyczy samego miasta, wzrost onego jeszcze widocznym się nie staje.

Józef Maliszewski, Projekt domu dla prządka, 1825 r., Źródło: J. Staszewski, Początki przemysłu lnianego w Łodzi, "Rocznik Łódzki" t. II, 1931, po s. 266.

D. OSADA KONSTANTYNÓW

Osada takowa, sprawiedliwie rzecz można, kwitnącego prawdziwie stanu w roku zeszłym doznała. I tak pobudowanych w niej zostało, po większej wprawdzie części przez dziedzica 72, kilkadziesiąt domów, a osiedli w onej sukiennicy pomnożeni zostali kilkadziesiąt majstrami. Wnosząc po nastąpionym w roku zeszłym postępie tej osady, spodziewać się należy, że się takowa wkrótce stać musi jednym z znakomitych miast fabrycznych. (s. 112-113)

[Raport Nr 2, 1825 r., luty 10, Warszawa]

[...]

Tym sposobem wyeksportowanymi zostały w ciągu roku upłynionego do Rosji przez Komisję Województwa Mazowieckiego, czyli onej Sekcji Fabrycznej, wyroby w dołączającym się wykazie szczegółowo wyszczególnione, na które sztuk 599 pojedynczych świadectw pochodzenia wydano.

Po bliższym rozpatrzeniu się w takowym wykazie, następne okazują się być rezultata.

1. że w ciągu roku 1824 wysłano do Rosji z województwa mazowieckiego i miasta stołecznego Warszawy w ogóle 22 883 a postawów sukna i znakomitą ilość rozmaitych wyrobów innego rodzaju;
2. że eksportowane tym sposobem wyroby mieć mogą wartość na blisko może ośm milionów złotych polskich;
3. że z miasta stołecznego Warszawy wysłano do Rosji w ciągu roku upłynionego tylko 1548 postawów sukna, a zatem, że z samych li miast i osad fabrycznych województwa mazowieckiego eksportowano w przeciągu tegoż samego czasu 21 362 postawów;
4. że z samego miasta Zgierza wyprowadzono 5763, a z miasta Ozorkowa 5755 postawów sukna, a zatem że z samych obu dwóch miast rzeczonych eksportowano postawów sukna 11518, czyli przeszło połowę całkowitej nastąpionej z obrębu województwa wysyłki tego rodzaju wyrobu;
5. że w ciągu roku 1824 wysłano do Rosji o 9576h więcej postawów sukna, aniżeli w roku 1823 i że wartość eksportowanych w roku 1824 wyrobów o pięć milionów złotych niemal poprzednioroczną przewyższa. [...] (s. 142-143)

1. MIASTO ZGIERZ

Miasto takowe, a raczej sama osada rękodzielnicza, (o której wyłącznie pod niniejszym artykułem mowa), nie przestawa w swym wzroście olbrzymim postępować krokiem.

W ciągu ostatniego roku przybyło do rzeczonyj osady 47 sukienników i 2 postrzygaczy, oprócz tego jeden ze znacznych domów handlowych rosyjskich także swój kantor do skupowania sukna na zewnętrzną eksportację ustanowił. (s. 146) [...]

2. MIASTO ŁÓDŹ

Utworzona w końcu roku zaprzeszłego osada rękodzielnicza w mieście Łodzi, w takimże co zgierska popędzie wzrastać nie jest w stanie z względu, iż na teraz, jak się wyżej powiedziało, nie masz bynajmniej natłoku przybywających z Prus sukienników, a ciż, którzy jeszcze do naszego kraju sprowadzają się, chętniej w miejscach już zasiedlonych, aniżeli w nowo tworzących się, mieszkania swe stałe obierają. Pomimo tego atoli nie można osadzie takowej dosyć znakomitego, zwłaszcza też w porównaniu ubiegłego czasu od jej pierwotnego zawiązania, w swym wzroście postępu zaprzeczyć.

W przeciągu bowiem roku upłynionego nie tylko w czwórmasób niemal (jak to bliżej wykaz fabryk wyjaśnia), pomnożyła się ludność klasy rękodzielniczej w tejże osadzie, ale co rzadsze sześciu z nich członków place do zabudowania poobejmowało, z których czterech przynależne domy, na jakie drzewo z lasów rządowych bezpłatnie uzyskali, w podobnym że jak w mieście Zgierzu sposobie, zupełnie niemal już wykończyli. [...] (s. 148)

[Raport Nr 6, 1830 r., luty 18, Warszawa]

[...]

2. O MIEŚCIE ŁODZI

Z końcem roku zeszłego 1829 składało się miasto pomienione łącznie z wszelakimi osadami do ogółu terytorium onego należącymi z 54 murowanych, 281 drewnianych, czyli razem 335 domów, w rzędzie których kilka znakomitych gmachów znajduje się, które to domy mieszczą w sobie 4896 głów stałej, do księgi gminnej zapisanej, niemniej do tysiąca przechodzącej ludności. Że zaś stała ludność miasta Łodzi składa się z końcem roku 1828 z głów 3930, w ciągu więc roku 1829 przybyło tamże 966 głów, które o tyle tameczną rękodzielniczą ludność zwiększyły. Miasto pomienione obejmuje teraz w sobie:

- a. jeden zakład fabryczno-apreturowy i handlowy do wyrobów lnianych i konopnych czyli płócien;
- b. jedną przędzalnię bawełnianą;
- c. jedną przędzalnię lnianą;
- d. jedną przędzalnię zarobkową do wełny gręplowej;
- e. jedną farbiarnię do sukien;
- f. jedną farbiarnię do czerwieni tureckiej;
- g. dwa zakłady drukarskie do wyrobów bawełnianych; [...]

Wszystkie takowe zakłady tudzież rękodzielniczy zatrudniali z końcem roku 1829, jako to:

- 40 warsztatów tkacko-sukienicznych,
- 52 machin cienkoprzędnych do wełny, obejmujących razem wrzecionek 2290,
- 10 pospolitych nożyc i stołów postrzygackich,
- 4 farbiarskie kotły miedziane i jeden cynowy, niemniej trzy ciepłe, a dwie zimne kupy indyktowe,
- 24 machin cienkoprzędnych do bawełny, obejmujących razem 4608 wrzecionek, tudzież przynależne do tego maszyny przygotowawcze, jako to gręplowe, wyciągalne, konwiowe, podprzędne itp.,
- 12 machin cienkoprzędnych do lnu i paku 12°, obejmujących razem 456 wrzecionek, tudzież przynależne do tego maszyny przygotowawcze,
- 474 warsztatów do bielizny stołowej, płócien i bawełny
- 56 warsztatów pończosznich,
- 8 stołów drukarskich z przynależną liczbą kotłów i kip,
- 2 bielniki, to jest: jeden smugowa-niderlandzki, a drugi chemiczny. [...] (s. 390-391)

7. O OSADZIE TOMASZOWIE

Do rzędu kwitnących i ciągle jeszcze wzrastających osad rękodzielniczych jak najsprawiedliwiej Tomaszów policzonym być zasługuje. Koleją bowiem czasu przez lat kilka doszła rzeczona osada do tego stopnia, iż się na teraz składa z 93 murowanych i 187 rozmaitej wielkości drewnianych domów, obejmujących 2540 głów ludności, pomiędzy którą 84 rękodzielników cienkie sukna na 234 warsztatach produkujących, dwie znakomite przędzalnie i apretury zarobkowe, 7 postrzygaczy itp. znajdują się. (s. 398)

NAJLEPSZA KSIĄŻKA O ZIEMI ŁÓDZKIEJ

Łączy nas miłość do książek / [zespół redakcyjny: Hanna Krawczyk – przewodnicząca, Krystyna Brodowska, Grażyna Łacina, Małgorzata Szymlet-Piotrowska; redakcja Iła Turowicz; projekt graficzny Paweł Duraj; rysunki Aleksy Nowa; zdjęcia: archiwum Powiatowej Biblioteki Publicznej w Sieradzu, Piotr Andrzejczak, Krystyna Brodowska, Zygmunt Kamiński, Grażyna Łacina, Bronisław Nawrocki, Tomasz Oszczęda, Mariusz Raźniewski, Ryszard Sierociński, Jadwiga Lew Starowicz, Jan Świdorski]. – Sieradz: Prof-Art: na zlecenie Fundacji Wspierania Kultury Miasta Sieradza, 2016. – 279 s.; ilustracje kolorowe; 24 cm. – Publikacja wydana ze środków Powiatu Sieradzkiego, Miasta Sieradza, Powiatowej Biblioteki Publicznej w Sieradzu oraz darowizn osób prywatnych.

Z treści: List do czytelników / Michał Kłos. Siedemdziesiąt lat to niewiele / Hanna Krawczyk. Moja „sieradzka Jagiellonka” / Stanisław Balbus. O miejscu książki w bibliotece i mojej pamięci / Jacek Fr. Brzostowski. Jubileuszowe wspomnienia o przyjaźni i współpracy / Ignacja Buda. Moje bliskie spotkania z sieradzką biblioteką / Wiesława Chlebowska. Kto czyta ... chodzi do biblioteki! / Barbara Cichecka. Zamieniam pędzel na pióro / Paweł Duraj. Satyrycznie, filozoficznie, nostalgicznie / Maria Duszka. Refleksje i wspomnienia sieradzkie / Jan Erenc. Historia zupełnie jak w kinie / Krzysztof Gara. Wspomnienia nie tylko jubileuszowe / Andrzej Gawroński. Cieszę się, że jest takie miejsce / Paweł Gołąb. Spotkania autorskie, wystawy i skontra – wspomnienia sentymentalne / Ewa Jaśkiewicz. Książki pierwszego kontaktu / Paweł Jezierski. Uśmiechnięty świerszcz i inne światy / Zygmunt Kamiński. W służbie książki i czytelnictwa / Maria Kaźmierczak. O bibliotece, sieradzkich Zakładnikach i kotwicy w sercu / Danuta Kierocińska. O przewadze świata realnego / Dagmara Kłos. Biblioteka zawsze była moją oazą / Jerzy Kowalski. Od młodszej bibliotekarki do „dekakowiczki” / Wiesława Kruszek. Systematycznie odwiedzamy obie wypożyczalnie / Wit L. Leśniewicz. Historia dźwiękiem malowana / Alicja Niziak. Amor libro rum nos unit / Tadeusz Olejnik. Broniewski i „Broniewski” / Tomasz Oszczęda. Szkolne i fantastyczne książki / Bartłomiej Pawlik. Moje spotkania z sieradzką księżniczką powiatową / Jan Pietrzak. Sąsiedzi / Tomasz Pokornowski. Biblioteka wsparciem dla krajoznawców /

Andrzej Ruszkowski. Z książką w rękę / Ryszard Sierociński. Biblioteka dla Ciebie / Elżbieta Stefańczyk. Od Hobita do „Sagitty” / Tomasz Stępiński. Razem promujemy patriotyzm i regionalizm / Wiesława Sujecka. O bibliotece. Tadeuszu Goździkiewiczu i Kaziku Gawronie / Jan Krzysztof Szczęsny. Michał Pietruszka i buszowanie wśród półek / Małgorzata Szymlet-Piotrowska. Książki, „sipa” i stan wojenny / Marek Urbański. Niech nam żyje Jubilatka! / Krystyna Brodowska. O bibliotece, komputeryzacji i kulturowej tożsamości / Zofia Sobczak. Zakup i opracowanie książek w sieradzkiej bibliotece – chwila wspomnień / Janina Andrysyczak. Bibliotekarką być / Grażyna Łacina. O zaopatrywaniu bibliotek, remontach i „naszym” Dyrektorze / Zofia Wencwel. Wspomnienie z uśmiechem / Iwona Śmiałkowska. Dobry klimat zawsze przyciąga ludzi / Wanda Galus. Enfants terrible czyli instruktorzy biblioteki / Maria Fabisiewicz. Wspominają instruktorki / Dorota Jędrzejewska, Barbara Rosińska. Oswajanie SOWY / Krystyna Brodowska. Biblioteka w Internecie / Robert Sobieraj. „Szkatuła Jana Matusiaka” – unikatowe źródło informacji regionalnych / Katarzyna Szumska. Przestrzeń dla młodych czytelników / Anna Wrąbel. Spotkania autorskie, czyli kogo naprawdę kochają czytelnicy / Zofia Anna Olechnowicz. Biblioteki w powiecie czyli o bibliotekarzach, lokalach i upowszechnianiu kultury / Grażyna Łacina. Społeczna symbioza, czyli o tym, że razem można więcej / Hanna Krawczyk. Indeks nazwisk. Wykaz gości Biblioteki w latach 1965-2016.

ŁĄCZY NAS MIŁOŚĆ DO KSIĄŻEK

(fragmenty)

Hanna Krawczyk (bibliotekoznawca, dyrektor biblioteki od 2010 roku) : Siedemdziesiąt lat to niewiele

Przysłowie mówi, że nie należy oceniać książki po okładce, ale wszyscy wiemy, jak jest ona ważna i jak wiele znaczy dobrze dobrany tytuł. Przygotowując prezentowane dzieło, z tym właśnie mieliśmy problem. Na szczęście tylko do chwili przeczytania wspomnienia prof. Tadeusza Olejnika, które rozpoczyna się łacińską sentencją *Amor librorum nos unit*, a kończy jej parafrazą - *Amor Siradiae nos iungit*. Łączy nas miłość do książek - jednoczy nas miłość do Sieradza. Czy można sobie wyobrazić piękniejszą i bardziej odpowiednią klamrę, spinającą zawartość naszej książki? (s. 12)

Stanisław Balbus (prof. dr hab., teoretyk i krytyk literatury, poeta, pisarz): „Moja „Sieradzka Jagiellonka”

Czas był wtedy straszny. Początek 1982 roku. Drugi i trzeci miesiąc stanu wojennego. Korzystając z przerwy semestralnej i sesyjnej, w której nie miałem egzaminów, z Krakowa prawie że uciekłem wówczas na cały miesiąc, aby schronić się w rodzinnym gnieździe przed ciągłymi rewizjami i niestannymi nagabującymi mnie służbami bezpieczeństwa. [...]

Została mi na pociechę biblioteka. Więc, jak powiedziałem, zachodziłem tam prawie codziennie. Przywiozłem ze sobą rozpoczętą pracę nad dużą rozprawą o echach poezji romantycznej w poezji XX wieku. Taką pracę można wykonywać tylko w dobrze zaopatrzonej bibliotece z dobrą czytelnią. I znalazłem tutaj takie warunki, zupełnie jakbym pracował w Bibliotece Jagiellońskiej. (s.28)

Ignacja Buda (filolog, bibliotekoznawca, pracownik Biki w latach 1971-1975): Jubileuszowe wspomnienia o przyjaźni i współpracy

Bardzo ciepło wspominam ten czas, życzliwość koleżanek, serdeczność niezapomnianego dyrektora i przyjaciela Zbigniewa Lisa, który zjednywał wszystkich swoim pozytywnym nastawieniem do życia, był troskliwy, opiekuńczy. Pracę rozpoczęłam w dziale instrukcyjno-metodycznym, u boku Krystyny Brodowskiej. Jej przyjacielskie rady, zapał, energia dodawały siłę, inspirowały - i tak jest do dziś! Czeakały mnie niełatwe zadania i wyjazdy, czasem z przegodami, do odległych bibliotek gminnych i filii bibliotecznych. Zdarzało mi się bardzo późno wracać z terenu, a trzeba było jeszcze dojechać do domu, 16 km od Sieradza. I wtedy, za zgodą dyrektora, mogłam nocować w sieradzkiej bibliotece, na wersalce za regałami. (s. 32)

Urszula Bugaj (bibliotekoznawca, pracownik biblioteki w latach 1968-1971): Wspomnienie – jedno z wielu

Pan Andrzej Brycht przyjechał do Powiatowej

i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Sieradzu na spotkanie autorskie z czytelnikami w listopadzie 1968 roku. Czytelnia, z otwartymi na oścież drzwiami, ledwo pomieściła wszystkich zainteresowanych. Pisarz był zdziwiony i chyba nawet przestraszony taką frekwencją. Wszak w sieradzkim więzieniu odsiadywał w przeszłości wyrok za pobicie (czytelnika, zarzucającego brak autentyzmu w jego książkach) i bał się, czy nie dojdzie do jakiejś odwetowej nagonki. Palił jednego papierosa za drugim. Nerwowo rozglądał się na boki. Wydaje mi się, że nawet coś głośno wspominał o tej odsiadce.

Pracowałam w sieradzkiej bibliotece jako instruktor niespełna trzy miesiące, gdy otrzymałam polecenie towarzyszenia panu Andrzejowi w wyjeździe do biblioteki w Zduńskiej Woli na spotkanie z czytelnikami tamtejszej placówki. Miałam po prostu opiekować się pisarzem. W osobowym samochodzie usiadłam grzecznie z tyłu, by nie krępować decyzji gościa. Byłam pewna, że zajmie miejsce obok kierowcy. Tymczasem wgramolił się do tyłu, zajmując miejsce blisko mnie. Na jakimś zakręcie, tracąc niespodziewanie równowagę, „poleciał” na mnie i donośnie skomentował to słowami: „Jak się Ula przytula, to mi ptaszek hula”. Kierowcę zamurowało. (s. 36-37)

Paweł Duraj (artysta plastyk): Zamieniam pędzel na pióro

Chcę wspomnieć o jednym takim spotkaniu, zorganizowanym z okazji 35-lecia pracy artystycznej Ziemowita Skibińskiego. Ówczesna dyrektorka biblioteki, Krystyna Brodowska, poprosiła mnie o współpracę w organizacji tego święta. Zaproponowałem, by zaprosić na nie prof. Zygmunta Kubiaka - poetę, pisarza, znawcę kultury antycznej, którego twórczości Ziemowit poświęcił tomik esejów *Ogrodnik w ogrodzie świata*, a rozmowom z nim - *Zwierciadło Śródziemnomorza*. Właśnie podczas promocji tej ostatniej pozycji, która odbyła się w Nieborowie, Kubiak zapowiedział publicznie, że ze względu na zły stan zdrowia jest to jego ostatnie spotkanie autorskie. Razem z Ziemowitem Skibińskim i Andrzejem Biskupskim przywieźliśmy dla profesora niespodziankę, a mianowicie nowy druk bibliofilski - *Pierwsza miłość Apollina* w jego przekładzie. Wzruszony oznajmił, że robi zatem wyjątek i przyjedzie na jeszcze jedno spotkanie - do Sieradza.

Okazało się ono zupełnie wyjątkowe: był wiersz Ziemowita o św. Augustynie, dedykowany Kubiakowi, a wydany jako druk bibliofilski przez nas, czyli „firmę” Biskupski-Duraj-Skibiński, był tort, była wystawa twórczości jubilata. Trudno to opisać - kto był, ten wie, kto nie był, niech żałuje. To chyba ostatni jubileusz, kiedy Ziemowit był jeszcze w dobrej formie - choroba coraz bardziej utrudniała mu życie. A po niespełna trzech tygodniach dowiedziałem się, że profesor Zygmunt Kubiak nie żyje ... Ziemowit przeżył go o dwa lata. (47-48)

Andrzej Gawroński (filolog, bibliotekoznawca): Wspomnienia nie tylko jubileuszowe

Prace nad bibliografią zakończyły się w 2004

roku. Baza komputerowa tworzona w swej podstawowej formie w programie SOWA-2 została udostępniona w sieci lokalnej biblioteki i w internecie. Zamykając niejako nasze wspólne prace nad sieradzką bibliografią regionalną i chcąc zwiększyć jej dostępność, przygotowaliśmy w 2005 roku jej prezentację na płytach CD-ROM. Wymagało to wprowadzenia do programu komputerowego zmian usprawniających proces indeksowania i wyszukiwania informacji. Wydanie płyty CD-ROM, zawierającej także krótką historię biblioteki, było uwieńczeniem wieloletnich bibliograficznych zmagani w przeddzień zbliżającego się jubileuszu jej 60-lecia.

Opracowanie *Bibliografii województwa sieradzkiego 1975-1998* jest jednym z najważniejszych sukcesów Powiatowej Biblioteki Publicznej, bowiem pozostaje ona do dziś najpełniejszą retrospektywną dokumentacją publikacji prasowych i dorobku wydawniczego związanego z regionem, ukazującą bogatą panoramę jego życia gospodarczego, społeczno-politycznego i kulturalnego w tym okresie, będącą ciągle poszukiwanym źródłem wiedzy i dobrym przewodnikiem po rozległym obszarze piśmiennictwa dla wszystkich zainteresowanych historią, współczesnością i ludźmi Ziemi Sieradzkiej. (s. 66)

**Maria Kaźmierczak (kulturoznawca, animator kultury):
W służbie książki i czytelnictwa**

W 2000 roku dyrektorem biblioteki została Krystyna Brodowska, osoba chyba najlepiej przygotowana do pełnienia tej funkcji. Nowatorska, z głową pełną pomysłów, ceniona przez bibliotekarzy w całym kraju. Przyszło jej kierować biblioteką w najgorszym okresie w jej dziejach. Drastyczne oszczędności finansowe, brak środków na zakup nowości wydawniczych, konieczność zaciągania kredytów bankowych na utrzymanie instytucji, w tym wypłatę wynagrodzeń - pomimo ograniczenia za trudnienia z 45 osób w 1998 roku do 23 pracowników w roku 2000 - nie sprzyjały podejmowaniu nowych wyzwań. Dzięki ogromnemu wysiłkowi i determinacji pracowników, którzy o jakiegokolwiek podwyżce mogli jedynie pomarzyć, udało się zachować bardzo dobry poziom pracy biblioteki i jej ważne miejsce na mapie bibliotecznej kraju. Krystyna realizowała też swoją pasję informatyczną i doprowadziła do zakończenia rozpoczętej wcześniej pełnej komputeryzacji prac bibliotecznych. Program SOWA był później zastosowany w bardzo wielu bibliotekach w kraju. [...] w 2005 roku ministerstwo kultury zaprzestało dofinansowywania bieżącej działalności byłych wojewódzkich instytucji kultury, przejętych z dniem 1 stycznia 1999 roku przez samorządy terytorialne. Zlikwidowano program „Mecenat”, dając jedynie możliwość konkursowego ubiegania się o dofinansowanie konkretnych działań. Biblioteka corocznie opracowywała różne projekty, chociaż znacznym ograniczeniem była konieczność posiadania tzw. wkładu własnego. Mimo to wiele projektów bibliotecznych uzyskało aprobatę ministerstwa i zostało zrealizowanych.

Krystyna Brodowska „dała radę” i z powodzeniem przeprowadziła bibliotekę przez ten niezwykle trudny czas. Żał tylko, że nie mogła w pełni realizować wszystkich swoich

Hanna Krawczyk, dyrektor Powiatowej Biblioteki Publicznej w Sieradzu podczas jubileuszu 70-lecia Biblioteki, 28.09.2016 r.

pomysłów i planów. Nie wiem, czy to było przyczyną, że w 2006 roku postanowiła odejść na emeryturę.

Zastąpiła ją Janina Andryszczak, pierwszy dyrektor biblioteki powiatowej wybrany w drodze konkursu. Dobrze się stało, że konkurs wygrała osoba od bardzo wielu lat związana z placówką i doskonale znająca realia jej funkcjonowania. Z Niną jako dyrektorem współpracowałam krótko, do czasu mojego odejścia na emeryturę w grudniu 2007 roku. W mojej pamięci ten okres zapisał się głównie jako czas jej uporczywych starań o zdobycie środków na remont biblioteki. Okazały się skuteczne - dzięki jej zabiegom w bibliotece przeprowadzono wiele prac modernizacyjnych, na urodzie zyskał zwłaszcza dział dziecięcy. Choć w późniejszych latach sieradzka księżnica przeszła bardziej gruntowną metamorfozę, należy pamiętać, że estetyka i funkcjonalność jej siedziby zawsze stanowiły przedmiot szczególnej troski kolejnych dyrektorów. Z biblioteką od lat osiemdziesiątych ubiegłego wieku związana jest także obecna dyrektorka Hanna Krawczyk. Przez kilka lat była nawet kierownikiem biblioteki dla dzieci i młodzieży Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej. Obowiązki dyrektorki przejęła po odejściu Niny na emeryturę, oczywiście także w trybie konkursu. Jej działaniom przyglądam się już z boku, ale znamy się doskonale, poznałam ją wiele lat temu w bibliotece, później współpracowałyśmy w urzędzie wojewódzkim i starostwie. Bardzo ją lubię za otwartość i pogodę ducha, życzę jej wytrwałości i sukcesów. (s. 84-85)

**Jerzy Kowalski (muzealnik, etnograf, regionalista):
Biblioteka zawsze była moją oazą**

Na początku lat siedemdziesiątych trafiłem do Sieradza i już w nim zostałem, zaprzyjaźniając się na stałe z księżniczką przy Żwirki i Wigury i z jej gościnnymi pracownikami. Czytelnia biblioteki stała się moim ulubionym miejscem, przeglądałem tu wszystkie wydawnictwa regionalne i regionalną prasę, lubiłem siadać przy czytniku mikrofilmów, by studiować XIX wieczne i międzywojenne czasopisma. Był to najczęściej „Kaliszanin”, „Gazeta Kaliska”, „Ziemia

Sieradzka", czasami „Teki Pstrokońskiego". Zresztą nadal dość często do tych tytułów wracam. Teraz dodatkowo zaglądam do przekazanych biblioteczki materiałów zgromadzonych przez prawdziwego hetmana kolekcjonerów polskich, Jana Matusiaka, pod wspólną nazwą „Szkatuła piórem rzeźbiona". (s.96)

Tadeusz Olejnik (prof. dr hab., historyk, regionalista, pisarz): *Amor libri nos unit*

Krystyna Brodowska wystąpiła wówczas z inicjatywą, by wzorem Wielunia opracować i wydać leksykon miasta Sieradza. [...] Zwrócono się do mnie, abym jako autor *Leksykonu miasta Wielunia*, mający w tym względzie największe doświadczenie, objął kierownictwo zespołu. Moje wieloletnie związki z Sieradzem i liczne przyjaźnie zawarte z sieradzanami sprawiły, że - nie bez pewnych oporów - przystałem na tę propozycję. Od tego czasu, raz w miesiącu, zbieraliśmy się w bibliotece powiatowej, dyskutując nad założeniami projektowanego leksykonu, doborem haseł, ich treścią. Po doświadczeniach wieluńskich zdecydowaliśmy kolegiąlnie, że w sieradzkim leksykonie nie będzie biogramów osób żyjących.

Spotkania miały charakter seminarijny, odbywały się na ogół

w miłej atmosferze, choć czasami zdarzały się ostre spięcia. W ciągu kilku lat ukształtował się stosunkowo nieliczny, lecz aktywny zespół, którego podstawowy trzon stanowili: Andrzej Ruszkowski, Maria Wiśnińska-Kłuba, Józef Szubzda, Jan Milczarek, Jan Pietrzak, Jerzy Paszkowski, Marek Jędras, Jerzy Rybczyński. Cały czas opiekę nad zespołem sprawowała Krystyna Brodowska.

Co miesiąc, bez względu na pogodę, dojeżdżałem do Sieradza na spotkania zespołu. Zabierałem napisane przez autorów teksty, opracowywałem je redakcyjnie, wpisywałem do komputera. Ważne, że mieliśmy autentyczne poparcie władz miejskich. [...]

W latach 2005-2006, gdy leksykon przyjmował już konkretne kształty, jeździłem do firmy wydawniczej Prof-Art Ryszarda Sierocińskiego, gdzie mój przyjaciel, artysta plastyk Paweł Duraj z Poddębic, składał całość.

Pod koniec 2006 roku, na krótko przed świętami Bożego Narodzenia, *Leksykon miasta Sieradza* ukazał się drukiem. Jego promocja odbyła się oczywiście w Powiatowej Bibliotece Publicznej i miała bardzo uroczysty charakter, z udziałem licznie zgromadzonej elity intelektualnej Sieradza. Jako przewodniczący zespołu redakcyjnego leksykonu otrzymałem wiele wzruszających podziękowań. Cieszyłem się, że udało się doprowadzić rozpoczęte dzieło do końca. (s. 110-111, 113)

Tomasz Oszczęda (dr nauk humanistycznych, dziennikarz): *Broniewski i „Broniewski”*

Kiedy już przywieziono do biblioteki pospawany z blach pomnik, wyznaczono mu miejsce w holu na piętrze. Długo tu jednak nie zabawił, bo okazało się, że - delikatnie mówiąc - nie wywołuje pozytywnych wrażeń estetycznych. A mówiąc mniej delikatnie: straszy. Bały się zwłaszcza dzieci, które na jego widok krzyczały i uciekały. Trzeba więc było w końcu coś z tym zrobić. Zdecydowano, że „Broniewski” zostanie usunięty z budynku. Wyniesiono go na zewnątrz, gdzie stał czas jakiś, po czym zamknięto go w magazynie - wspomina Maria Krzywańska.

Choć o gustach się nie dyskutuje, zwłaszcza gdy chodzi o sztukę,

w tym wypadku trzeba się zgodzić, że z bliska faktycznie rzeźba nie wszystkim może się podobać. Gęsto położone spawy zniekształcają szczególnie twarz poety, która wygląda, jakby była dotknięta jakąś straszną chorobą. Sytuacja zmienia się diametralnie, gdy popatrzymy na niego z odległości kilku, kilkunastu metrów. Wtedy świetnie widać postać i ludzkie podobieństwo do pierwowzoru.

W magazynie pomnik przeleżał długo, ale myliłby się ten, kto by sądził, że na tym kończą się jego ciekawe losy. Otóż po jakimś czasie, a było to, jak mówią jedni, po kilku, a inni, że po kilkunastu latach, „Broniewskiego” przewieziono na teren filii biblioteki (wówczas już wojewódzkiej), mieszczącej się przy ulicy Reymonta. Obok budynku bibliotecznego znajdowała się szopa i tam rzeźbę zamknięto. Długo jednak nie pozostała, bo wkrótce została skradziona. Było to, zdaje się, na przełomie lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych - opowiada Zbigniew Łuczak, ówczesny pracownik Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej.

Gdy już się z rzeźbą Broniewskiego pożegnano, ktoś wpadł na pomysł najprostszy z możliwych i objechał okoliczne punkty skupu złomu, słusznie zakładając, że na to nie małe przecież żelastwo musieli połaścić się złomiarze. Okazało się, że był to strzał w dziesiątkę i „Broniewskiego” wykupiono ze złomowiska.

W ten sposób zguba, znów na długie lata, wróciła w to samo miejsce przy Żwirki i Wigury, w którym przed laty zaczynała swoją „karierę”. Niedawno, po generalnym remoncie biblioteki powiatowej, „Broniewski” rozpoczął nowe życie. Wydobyty z magazynu, oczyszczony, odnowiony, zabezpieczony przed korozją, stanął obok biblioteki, której patronuje od ponad 50 lat. (s. 117)

Małgorzata Szymlet-Piotrowska (historyk sztuki, animator kultury): *Michał Pietruszka i buszowanie wśród księzek*

Rzadko chodzę na spotkania autorskie. Ukochana książka to dla mnie świat tak intymny i osobisty, że często nie ma w nim miejsca nawet dla

Władysław Broniewski - rzeźba Mariana Nowaka, usytuowana obok budynku biblioteki, 2015.

jej autora. Jednak pewnego razu przyjechał do Sieradza Wiesław Myśliwski, autor książki, z którą nie rozstają się nigdy, której kilka egzemplarzy trzymam na różne okazje. Poszłam na to spotkanie i kiedy oddano głos czytelnikom, zadałam jedno, bardzo krótkie pytanie: Co się stało z Michałem Pietruszką? Pisarz odrzekł, że od lat czeka na to pytanie i że właśnie dla Michała Pietruszki napisał *Kamień na kamieniu*. Bardzo byłam dumna, że tak celnie zinterpretowałam problem zawarty w jego książce. (s.144)

Krystyna Brodowska (filolog, bibliotekarz, wicedyrektor biblioteki w latach 1983-2000, dyrektor 2000-2006): Niech nam żyje Jubilatka!

W Powiatowej i Miejskiej Bibliotece Publicznej pracowałam zaledwie dwa miesiące, gdy dyrektor Zbigniew Lis zapytał, czy mogę zorganizować spotkanie autorskie z Janem Sztudyngierem. Tym poetą, którego twórczość znałam i kochałam! Kto wówczas nie znał jego fraszek? „Sztudyngierem” się po prostu gadało, podrywało, cytowało. Doskonale pamiętam swój młodzieńczy zachwyt, podziw, że w tak krótkiej formie literackiej można powiedzieć tak wiele. Nie znałam jeszcze wówczas przepięknych utworów lirycznych tego poety. Pomysł zaproszenia go do naszej biblioteki ucieszył mnie bardzo, dlatego już w pierwszej rozmowie telefonicznej z autorem wdzięczyłam się, jak umiałam, by tylko nie zrezygnował z przyjazdu do Sieradza. Nasza czytelnia nie pomieściła wszystkich, którzy wtedy przyszli. Spotkanie trwało bardzo długo, słuchacze nie chcieli wypuścić autora, prosząc o kolejne fraszki, którymi dosłownie nas zasypywał. Salwy śmiechu wybuchały jak petardy. Jeszcze przez długie lata uczestnicy tego spotkania wspominali i cytowali zapamiętane lub dedykowane im fraszki. [...]

Z Anną Sztudynger-Kaliszewicz, córką poety, zorganizowaliśmy spotkanie autorskie w 1988 roku i od tego czasu śledzę jej ogromne wysiłki na rzecz popularyzowania twórczości ojca. Najdoskonalej to czynią przygotowywane przez nią kolejne tomiki poezji, fraszek, wspomnień.

W 2006 roku, na moją prośbę, znakomity artysta Paweł Duraj opracował i wydał druk bibliofilski *Puch osu Jana Sztudyngiera*. Odchodząc na emeryturę, drukiem tym obdarowałam osoby (około 200), z którymi pracowałam i współpracowałam w różnych okresach. Była to moja forma podziękowania. Od wielu lat myślałam o powołaniu stowarzyszenia, skupiającego miłośników twórczości Jana Sztudyngiera. Udało mi się to zrealizować, już będąc na emeryturze. [...] (s. 159, 162-163)

Zofia Sobczak (bibliotekoznawca, dyrektor biblioteki w latach 1991-2000): O bibliotece, komputeryzacji i kulturowej tożsamości

W latach sześćdziesiątych, kiedy rozpoczęłam pracę, do zadań bibliotekarza oprócz wypożyczania książek, organizowania konkursów i spotkań literackich, należała także pomoc merytoryczna dla bibliotek gminnych, których pracownicy przeważnie nie mieli wykształcenia bibliotekarskiego i potrzebnej wiedzy. Niejednokrotnie, ze

względu na trudności komunikacyjne, wyjazd do biblioteki gminnej musiał być dwu dniowy. Noclegi w bibliotekach, czasem w naprawdę trudnych warunkach, nie stanowiły problemu, wręcz przeciwnie, to wówczas nawiązywały się przyjaźnie trwające do dzisiaj. Czasami aby dojść do biblioteki, pokonywało się 3-4 kilometry na nogach. Nieraz zatrzymywała się furmanka i właściciel wołał: „Wskakiwać!”. (s. 164)

Janina Andryszczak (bibliotekoznawca, dyrektor biblioteki w latach 2006-2010): Zakup i opracowanie książek – chwila wspomnień

Biblioteki otrzymywały komplety książek oraz po jednej karcie katalogowej do każdego tytułu. Taka pomoc w gromadzeniu i opracowaniu zbiorów dla bibliotekarzy całego województwa była ewenementem w skali kraju. Karty przepisywane były ręcznie, co wymagało dodatkowego czytelnego charakteru pisma. (s. 171)

Grażyna Łacina (bibliotekoznawca, kierownik działu udostępniania zbiorów i pracy oświatowej w latach 1992-2004): Bibliotekarką być ...

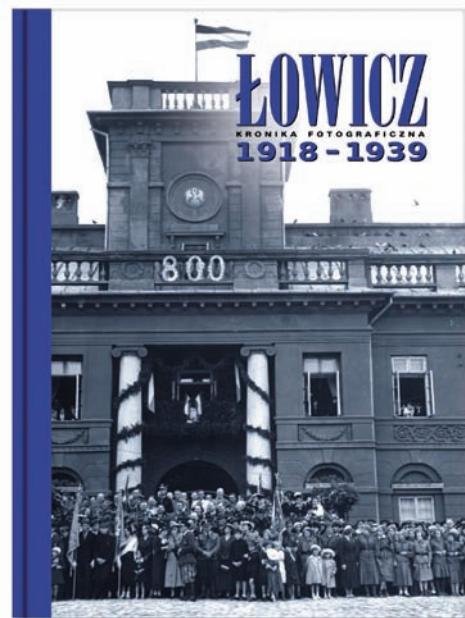
Rok 2003, w którym przypadła setna rocznica urodzin pisarza, ogłoszony został przez Radę Powiatu „Rokiem Teodora Goździkiewicza w powiecie sieradzkim”. Szesnastego kwietnia, w dniu urodzin pisarza, czytelnicy spotkali się w bibliotece z jego najbliższą rodziną. Było to niecodzienne spotkanie sieradzko-łowickie, gdyż Sieradz i Łowicz - jak pięknie powiedziała prowadząca je Krystyna Brodowska - to dwie ojczyzny Teodora Goździkiewicza. W spotkaniu uczestniczyły władze samorządowe z powiatów sieradzkiego i łowickiego. Obecni byli synowie Bohdan i Ludomir, wnukowie Paweł i Piotr oraz ich dzieci Kacper i Karolinka. Jerzy Rogalski, inicjator rajdu Śladami Łuki Bakowicza, wspominał spotkania z Teodorem Goździkiewiczem, który uczestniczył w pierwszym rajdzie (1975) i w kilku następnych również. [...] Za wybitne zasługi i działalność na rzecz bibliotekarstwa polskiego Zarząd Główny Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w 2006 roku przyznał naszej bibliotece najwyższe odznaczenie - medal BIBLIOTHECA MAGNA PERENNISQUE. (s. 178, 187)

Akcja „Łódzkie Czyta - KsięgoZbiór”, czerwiec 2012.

NAJLEPSZE WYDAWNICTWO ALBUMOWE O ZIEMI ŁÓDZKIEJ

Łowicz 1918-1939 : kronika fotograficzna / Maciej Malangiewicz & Jacek Rutkowski ; [pomysł i realizacja Maciej Malangiewicz & Jacek Rutkowski ; projekt okładki i opracowanie graficzne Jacek Rutkowski]. – Łowicz : Łowicki Ośrodek Kultury, 2016. – 176 s. : il. (gł. kolor.) ; 31 cm. – Bibliogr. – Streszcz. w jęz. ang.

Maciej Malangiewicz - animator kultury, miłośnik historii regionalnej i kina, popularyzator dziedzictwa kulturowego. Od 30 lat związany z Łowickiem. Pomysłodawca i twórca wielu wydarzeń, festiwali, inicjatyw promujących kulturę. Autor koncepcji utworzenia w Łowiczu kina studyjnego Fenix (Nagroda Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej za najlepsze kino 2013). Realizator wielu projektów kulturalnych współfinansowanych przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego i Narodowe Centrum Kultury, Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej. Pomysłodawca wydania kilku płyt z muzyką ludową min. „Muzyka Ocalona - Łowickie 1952-59” (II nagroda Polskiego Radia - Fonogram Źródeł 2009). Współautor książek „100 lat kina w Łowiczu” (nominacja do Nagrody PISF 2012), „I wojna światowa w Łowiczu 1914-1918” (Nagroda Złoty Ekslibris za rok 2014 – w kategorii: najlepsza książka o Ziemi Łódzkiej). W 2011 roku wyróżniony honorową odznaką „Zasłużony dla Kultury Polskiej”. Laureat tytułu „Łowiczanie Roku 2014”, nadanego przez redakcję Nowego Łowiczanie w uznaniu zasług dla Łowicza i Ziemi Łowickiej.

Jacek Rutkowski - grafik, heraldyk, rysownik satyryczny, zawodowo związany z łowicką firmą Folkstar. Założyciel i kustosz Muzeum Guzików w Łowiczu, pomysłodawca i inicjator Łowickiego Wyścigu Listonoszy (2009 i 2010). Od lat interesuje się historią rodzinnego miasta, zakłęta w starej fotografii. Autor książek: „Łowicz w XX wieku. Kronika fotograficzna” (Nagroda Złoty Ekslibris za rok 2006 – w kategorii: najlepsze wydawnictwo albumowe o Ziemi Łódzkiej), „OSP w Ostrowie”; współautor książek: „100 lat kina w Łowiczu”, „I wojna światowa w Łowiczu 1914-1918” (Nagroda Złoty Ekslibris za rok 2014 – w kategorii: najlepsza książka o Ziemi Łódzkiej), „Gmina Łowicz. Kraina nad Bzurą”, „Gmina Zduny. Białe Księstwo”, „Gmina Kocierzew Południowy. W księżackiej rodzinie”. Autor wielu znaków samorządowych miast i gmin z terenu województw: łódzkiego,

mazowieckiego, dolnośląskiego i wielkopolskiego. Wyróżniony honorową odznaką „Zasłużony dla Kultury Polskiej”, laureat Nagrody im. Władysława Grabskiego, „Łowickiej Róży”; wyróżnienie Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej w Warszawie. Komandor z Gwiazdą OESSH (Ordo Equestris Sancti Sepulcri Hierosolymitani, Zakonu Rycerskiego Zakonu Bożego w Jerozolimie).

Od lewej stoją: Maciej Malangiewicz i Jacek Rutkowski.

ŁÓWICZ 1918-1939 : KRONIKA FOTOGRAFICZNA

(fragmenty)

LUDNOŚĆ I WYZNANIA RELIGIJNE

Spis ludności dokonany w lutym 1918 r. określił populację Łowicza na 17.098 osób. Wzrost w stosunku do wyników spisu przeprowadzonego w drugim roku wojny (10.500 osób), wynikał z przybycia do miasta uchodźców i powrotem wielu rodzin, które ewakuowały się na początku konfliktu zbrojnego. Należy również uwzględnić poszerzenie dotychczasowych granic administracyjnych o przedmieścia południowe i Zielkówkę. Różnica między proporcjami liczby mężczyzn (7.679 - 45%) i kobiet (9.419 - 55%), widoczna przede wszystkim w grupie ludności chrześcijańskiej, z której głównie pochodzili mężczyźni wcieleni do armii rosyjskiej oraz wywiezieni do Niemiec, wynikała bezpośrednio ze strat wojennych. Badania prowadzone jeszcze pod okupacją niemiecką pominęły podział wg narodowości, na rzecz wyznania. Na ogół mieszkańców przypadło 11.000 katolików w tym 4,7% mariawitów; ludność wyznania mojżeszowego stanowiła 5.758 (33,6%), ewangelicko-augsburskiego - 268 i prawosławnego - 41 osób.

Spis powszechny przeprowadzony w wolnej Polsce, jeszcze pełniej ukazał straty biologiczne spowodowane pierwszą wojną światową i krwawym konfliktem polsko bolszewickim. Według danych z 30 września 1921 r. Łowicz liczył 15.807 mieszkańców w tym 7.477 (47,3%) mężczyzn i 8.330 (52,7%) kobiet. Narodowość polską podało 11.602 osób (73,3%), żydowską 4.173 (26,4%), inni 32 (0,2%). Powiat łowicki liczył w tym czasie 78.989 mieszkańców.

Następny spis przeprowadzony 9 grudnia 1931 r. po twierdził wzrost zaludnienia miasta do 17.862 osób; z czego 75% stanowili wszyscy chrześcijanie zaś Żydzi - 25%. Prawie identycznie kształtowały się wówczas pro porcje między ludnością posługującą się językiem polskim i grupą mówiącą w jidysz. Spis ten posługiwał się nieostrym kryterium języka ojczystego, bez żadnego kryterium pomocniczego. Proporcje wyglądały następująco: 13.432 osób zadeklarowało jako ojczysty język polski (75,2%), 4.399 jidysz (24,4%), 31 inne (0,3%). Wśród łowiczan było 8.631 mężczyzn (47,6%) i 9.487 kobiet (52,4%). Liczba ludności w powiecie wzrastała szybciej i wynosiła już wtedy 87.182 osoby.

Kryzys gospodarczy, wraz z wszelkimi jego konsekwencjami, wstrzymał przyrost ludności. W 1934 r. liczba mieszkańców spadła do 17.631 osób, a w 1939 r. zmalała o kolejne 431. Sąsiednie miasta powiatowe: Skierniewice, Kutno i Sochaczew, zapewniające swojej ludności korzystniejsze warunki bytowe i gospodarcze, bez trudu wyprzedzały Łowicz pod względem roz-

woju demograficznego. Migracja dotyczyła też Żydów, których polonizacja uległa zahamowaniu. [...] (s. 5)

Magistrat m. Łowicza na ławie oskarżonych

„Życie Łowickie”, nr 16 z 27 maja 1932 r., s. 5.

Sąd Okręgowy w Warszawie, rozpatrując w dniu 25 bm. sprawę śmierci śp. Rolanda-Konopki w 1929 r. na szosie pod Łowiczem, zdecydował na wyjazd do Łowicza i w dniu 24 bm. odbyła się w Łowiczu wizja lokalna, próba jazdy samochodem oraz częściowe przesłuchanie świadków. Jak wiadomo, oskarżeni są w tym procesie Dr. K. Bacia, ówczesny burmistrz m. Łowicza, Józef Drzewiecki, wiceburmistrz Piotr Czerwiński, ławnik gospodarki miejskiej, o nienależyte zabezpieczenie, nieoświetlenie i nieustawienie znaków ostrzegawczych na ul. Korabka, oraz obywatel szwajcarski Bohdan Junod, pseudo Bodo - o spowodowanie śmierci śp. Rolanda przez nie ostrożną jazdę samochodem. Sąd o godz. 19 m. 30 wobec szczerze wypełnionej publicznością sali ogłosił wyrok. Sąd uznał winę wszystkich oskarżonych za udowodnioną i skazał: Dr. Kazimierza Bacię, Józefa Drzewieckiego i Piotra Czerwińskiego, każdego po 3 miesiące więzienia i pobranie opłat sądowych, oraz Bohdana Junoda, pseudo Bodo na 6 miesięcy więzienia i 20 zł. opłat sądowych, z zawieszeniem wszystkim wykonania kary na 3 lata. Poza tym na rzecz wdowy p. Rolandowej, Sąd zasądził solidarnie od oskarżonych 301 zł. tytułem zwrotu kosztów pogrzebu i strat moralnych. (s. 28-29)

Nocne hałasy

„Polska Narodowa” nr 24 z 11 lipca 1937 r., s. 2.

Mieszkańcy Rynku im. Kościuszki uskarżają się na częste hałasy, które zakłócają im odpoczynek nocny. W pierwszym rzędzie hałasują pijacy: Vracający po późnych libacjach do domu. Oczywiście trudno im wytłumaczyć by zachowali się ciszej. Wiele hałasu sprawiają także szoferzy ciężarowych samochodów zatrzymujący się na Rynku dla naprawienia de-

Ul. Piotrkowska (Stanisławskiego), lata 30. XX w., zbiory Muzeum w Łowiczu, D. 402.

fektów, poza różnego rodzaju stukaniem nieodzownym przy reperacji przebudzeni mieszkańcy muszą wysłuchiwać całego szeregu ordy narnych wyzwisk i klątw, które zwykle towarzyszą tym stukaniom. Najgroźniejszym jednak wrogiem spokoju nocnego jest wariat, który dość często już od godziny 2 rano modli się głośno na Rynku, a następnie krzycząc wprost wygłasza przemówienie, a wszystko to trwa niekiedy nawet parę godzin. (s. 37)

KOMUNIKACJA I ŁĄCZNOŚĆ

[...] Ważną inwestycją było wzniesienie w latach 1927-1929 żelbetonowego mostu „Warszawskiego” w miejsce dotychczasowej przeprawy drewnianej oraz przebudowa arterii do Warszawy i Poznania. Współcześnie niewiele osób kojarzy nazwisko prof. Melchiora Władysława Nestorowicza (1880-1939) ojca polskich dróg w II RP. W pamięci utrwalił się natomiast prof. Stefan Bryła (1886-1943) autor projektu pierwszego na świecie spawanego mostu drogowego na rzece Słudwi w Maurzycach koło Łowicza, wzniesionego w latach 1928-1929 przez firmę K. Rudzki i S-ka z Mińska Mazowieckiego. Ówczesny rozwój dotyczył także infrastruktury kolejowej, stanowiącej podstawę transportu. Podniesiono z ruin i unowocześniono na miarę czasów obydwa dworce, poszerzono istniejący most na Bzurze i zbudowano nowy na Zielkównie, głównie ze względu na eksport węgla przez Gdańsk; podwojono liczbę torów na liniach do Warszawy i do Kutna. W 1924 r. można już było z Łowicza, przez Kutno, Konin i Wrześnię dojechać pociągiem do Poznania. Od 1922 r. wzrosła do 12 liczba połączeń PKP do stolicy, 8 z nich odchodziło z Dworca Głównego (dawniej Łowicz Wiedeński), pozostałe z Przedmieścia (Łowicz Kaliski). Pociąg osobowy jechał do Warszawy 108 minut, a pośpieszny zaledwie 76; podróż do Skierniewic trwała 34, zaś do Łodzi - 74 minuty. Podróż

zowano w wagonach I, II i III klasy.

W mieście pojawiło się kilkanaście samochodów; w 1933 r. mogły tankować paliwo już na dwóch stacjach benzynowych, jedną z nich prowadził Emil Balcer. Znakiem czasu stały się prywatne autobusy, przystające wówczas w naszym mieście wedle życzenia pasażerów. Początkowo trasę Warszawa - Łowicz - Łódź obsługiwali głównie żydowscy przewoźnicy. W 1937 r. państwowe przedsiębiorstwo Międzymiastowej Komunikacji Samochodowej zdominowało ruch autobusowy na liniach Łódź - Warszawa i Łowicz - Kiernozia. [...] (s. 39-40)

Ogród miejski

„Łowiczanie”, nr 20 z 15 maja 1925 r., s. 4.

Ogród miejski stał się bardzo miłym miejscem odpoczynku po przyprowadzeniu go do porządku. Solidne ogrodzenie zapobiegło wkraczaniu kur z całej ulicy Mostowej, które tu miały swoje pastwisko. Gazony, klomby i rabaty kwiatowe też mile czynią wrażenie dla oka. Dozorca ogrodu, zdaje się odpowiadać swemu zadaniu, śledząc za porządkiem, czystością i niedeptaniem trawników. W niedzielę ubiegłą zwrócił uwagę dwóm izraelitkom, że jeżeli nie zaprzestaną wypłuć na ziemię łupin od dyni, to je wyprosi z ogrodu. Zwyczaj jadańia ziarenek w miejscach publicznych i kinach przyszedł do nas z Rosji i wstrętne czyni wrażenie [...] (s. 49-50)

W roku 800-lecia Łowicza 6 sierpnia 1936 r. i w 22 rocznicę wymarszu Legionów pod wodzą Marszałka Józefa Piłsudskiego w bój o wolność Polski rozpoczęto kopanie fundamentów pod budowę SP nr 1 im. Legionów Polskich. Uroczyste ich poświęcenie nastąpiło 17 sierpnia. Autorem projektu gmachu był Czesław Doria-Dernałowicz. Pierwszy segment oddano do użytku w roku szkolnym 1937/38. Budowę zakończono tuż przed wybuchem drugiej wojny światowej. W wrześniu 1939 r. w nowym budynku SP nr 1 ulokowano polski szpital wojskowy; zajęcia szkolne rozpoczęły się ze sporym opóźnieniem. Trwały jednak krótko, ponieważ zorganizowano tu kwatery dla żołnierzy Wehrmachtu. Uczniów „jedyńki” przeniesiono do SP nr 2, gdzie pobierali naukę w godzinach popołudniowych (13.00-17.00). Taki stan rzeczy nie utrzymał się długo, ponieważ wkrótce zajęcia uczniów szkół powszechnych umiejscowiono w budynku SP nr 3 na Korabce. (s. 86)

KULTURA I SZTUKA

[...] Jednym z ważniejszych dokonań w okresie międzywojennym było wybudowanie w 1934 r. Domu Ludowego przy ul. bpa Bandurskiego (Piłarska). Inwestycja została zrealizowana z funduszy samorządu terytorialnego

Ul. Zduńska, uroczystości z okazji "Święta dziecka i matki", 1933 r., zbiory Muzeum w Łowiczu, D. 402.

Ul. Zduńska, okres międzywojenny, zbiory Andrzeja Chmielewskiego.

i organizacji społecznych m.in. dzięki wielkiemu zaangażowaniu łowickiego starosty Zdzisława Maćkowskiego. Nowoczesny budynek wzniesiony wg projektu Michała Komunickiego, stał się ważnym ośrodkiem życia społeczno-kulturalnego dla miasta i powiatu. Posiadał obszerne zaplecze biurowe, ale przede wszystkim dysponował imponujących rozmiarów salą kinowo-teatralną. Przy tej instytucji powstało m.in. Ognisko Muzyczne dając początek zorganizowanej edukacji muzycznej. W murach Domu Ludowego znalazły swą siedzibę m.in. Łowickie Towarzystwo Rolnicze, Komunalna Kasa Oszczędności i Związek Harcerstwa Polskiego. Duże znaczenie dla rozwoju kultury Łowicza miało utworzenie w 1921 r. Miejskiej Biblioteki i Czytelnia dla Wszystkich, w 1925 r. zlokalizowanej w budynku dawnego rosyjskiego aresztu na dziedzińcu ratusza. W latach 1929-1934 księgozbiór rozszerzył się do 4.743 woluminów. Poza darmowym udostępnianiem czasopism, korzystanie z niego było odpłatne. W mieście działało też kilka placówek bibliotecznych prowadzonych przez związki wyznaniowe oraz osoby prywatne. Od 1920 r. parafia kolegiacka prowadziła własną bibliotekę z czytelnią; 27 stycznia 1929 r. przy parafii św. Ducha została otwarta Biblioteka Polskiej Macierzy Szkolnej, której działalność opierała się na pracy społecznej Władysławy Łagowskiej, Strzernżalskiej i Zofii Jarzyńskiej; nad doborem książek czuwała Aniela Chmielińska przewodnicząca Koła PMS w Łowiczu. W 1936 r. biblioteka liczyła 2.134 tomy i ponad 300 czytelników, a za korzystanie z niej pobierano symboliczną opłatę. Poza udostępnianiem księgozbioru na miejscu Biblioteka Domu Ludowego zorganizowała biblioteczki ruchome docierające do mieszkańców oko licznych wiosek. Jej księgozbiór w 1939 r. przekroczył liczbę 2.175 pozycji. Działalność komercyj-

ną prowadziła, mieszcząca się przy ul. Zduńskiej, prywatna Czytelnia Warszawska „Odrodzenie”. Korzystali z niej głównie czytelnicy wyznania mojżeszowego. [...] (s. 103) Ważną rolę społeczną i kulturotwórczą pełniła lokalna prasa. Jej prekursorem był wspomniany wyżej Karol Rybicki, literat, dziennikarz, regionalista i społecznik, który już w 2 czerwca 1911 r. rozpoczął wydawanie „Łowiczanina”. Był on zarówno redaktorem jak i jego wydawcą. Podobnie jak księgarnia Szyja Kronenberg wydał kilka popularnych serii łowickich kart pocztowych. W różnych okresach funkcjonowania „Łowiczanina” tygodnik tworzyli: Felicjan Chyliński, Mieczysław Szajding, Edward Nowakowski, Wacław Panieński i Mieczysław Mszczonowski. W okresie międzywojnia ukazywały się także: „Gazeta Łowicka”, „Pobudka”, „Odrodzenie Pracy”, „Życie Łowickie” - „Życie Gromadzie”, „Polska Narodowa” - „Gazeta Łowicka” redagowana i wydawana przez Tadeusza Bączkowskiego. Wspomniane gazety są do dziś znakomitym źródłem badania historii miasta tego okresu. (s. 104-105)

[...] Warto w tym miejscu wspomnieć o wizytach ważnych osobistości życia państwowego. Przez miasto przejeżdżał koleją i na krótko spotkał się z mieszkańcami premier Ignacy Jan Paderewski (1919). W tym samym roku odwiedził Łowicz gen. Józef Haller, który bywał tu też później. W 1925 r. łowiczanie wiwatowali na cześć goszczącego prezydenta RP Stanisława Wojciechowskiego. Kolejna doniosła wizyta z udziałem prezydenta RP w osobie Ignacego Mościckiego miała miejsce w 1928 r. w Święto Bożego Ciała oraz w 1930 r. Ważnym dla miasta był rok 1936. Wtedy na otwarcie nowo powstałych koszar 10 Pułku Piechoty przybył Generalny Inspektor Sił Zbrojnych marszałek Edward Śmigły-Rydz. (s. 111)

Jarmark na Rynku Kilińskiego, lata 30. XX w., zbiory Muzeum w Łowiczu, D. 750/1.

Inauguracja 800-lecia

„Polska Narodowa”, nr 5 z 14 czerwca 1936 r., s. 3.

W dniu 7 czerwca na Rynku Kościuszki odbyła się inauguracja obchodów 800-lecia. Po złożeniu przez Radę Miejską wieńców przed pomnikiem marszałka Józefa Piłsudskiego i przed pomnikiem „Synów Ziemi Łowickiej, Bojowników o Niepodległość” odprawione zostało w prastarej Kolegiale uroczyste nabożeństwo. Po mszy świętej odbyła się na rynku defilada wojska i organizacji społecznych. W godzinach południowych na Rynku Kościuszki po odśpiewaniu przez chór Lutnia z Warszawy „Gaude Mater Polonia” do zebranej licznie publiczności i przedstawicieli władz prze mówił burmistrz miasta p. Jan Myśliwiec. W przemówieniu swem p. Burmistrz zobrazował dzieje grodu prymasowskiego, „który w dziejach Rzeczypospolitej Polskiej doniosłą odegrał rolę jako stolica najwyższych książy kościoła i zastępców królów polskich podczas bezkrólewia” oraz podkreślił zadania, oczekujące to miasto w przyszłości. Jednym z tych zadań to niecierpiąca zwłoki sprawa uregulowania Bzury. Po przemówieniu p. burmistrza odbył się na rynku konkurs chórów regionalnych. Pierwszą nagrodę uzyskał zespół ze wsi Kompina. Program dnia uzupełniły zabawy ludowe na Blichu i w Arkadii oraz widowisko regionalne w Domu Ludowym pt. „Łowickie w pieśni, muzyce i tańcu”. (s. 113)

Skandal

„Życie Łowickie”, nr 22 z 8 lipca 1932 r., s. 5.

Niedawno została otwarta nad Bzurą, za koszarami im. Marszałka Piłsudskiego przystań wioślarska klubu wojskowego i Ligi Morskiej i Kolonialnej. Miłośnicy sportu kajakowego i wioślarskiego znaleźli piękną ostoję dla hartowania ciała i rozwijania tężyzny fizycznej oraz zdobyli możliwość przyjemnego wypoczynku po pracy zawodowej w czasie letnich skwarów. Prawem zwyczajowym brzegi Bzury po obydwu stronach tzw. drugiego mostu od dawna są użytkowane przez mieszkańców miasta jako miejsce kąpielowe. W kierunku łąk małych przez kobiety, zaś w stronę miasta przez mężczyzn. Skandal zaczyna się w tym miejscu. Na przystań przychodzą wojskowi, urzędnicy i inni mężczyźni w towarzystwie pań, żon, córek, znajomych, by zażyć przyjemnej przejażdżki łodzią. Niestety przyjemność zmienia się dla jadącego towarzystwa w obopólne zażenowanie i skrępowanie ze względu na nieoficjalnie egzystujący na wzór Wiednia „Klub nagistów męskich” prezentujących w całej swej szpetocie owłosione piersi, zwisające rozdęte brzuchy itp. nie uwieczniane dłużej Fidjasa figury. Temu rozpamiętaniu władze bezpieczeństwa publicznego winny położyć kres, a parę spraw sądowych o obrazę moralności publicznej nauczyłoby zapewne wszystkich „nagistów łowickich”, że kostium kąpielowy chroni

od odpowiedzialności sądowej i nie zmniejsza wartości samej kąpieli. (s. 117)

WOJSKO

[...] Podczas przewrotu majowego w 1926 r. 10 PP [Pułk Piechoty] stanął po stronie rządu; w walkach w Warszawie kilkudziesięciu żołnierzy i oficerów zostało rannych, a ok. 15 poległo w tym 1 oficer. [...]

21 czerwca 1939 r. odbyła się uroczystość nadania Szkole Powszechnej nr 3 na Korabce imienia 10 Pułku Piechoty.

Łowicka „Dziesiątka” wraz z 18 PP, 37 PP im. ks. Józefa Poniatowskiego i 26 PAL wg planów mobilizacyjnych tworzyła 26 Dywizję Piechoty wchodzącą w skład Armii „Poznań”. 23 marca 1939 r. nadszedł rozkaz o mobilizacji i wyjścia z garnizonu. W wyznaczonym czasie jednostka zajęła pozycje we wsiach powiatu łowickiego, a po 8 maja została skierowana do obsadzenia pozycji nadgranicznych nad Notecią w Wielkopolsce. Wybuch drugiej wojny światowej 1 września 1939 r. zastał pułk na wyznaczonych rubieżach. Po krwawych zmaganiach w Bitwie nad Bzurą, los pułku dokonał się 19 września w lesie pod Giżycami. Wobec braku amunicji i możliwości dotarcia do przepraw na Bzurze żołnierze byli zmuszeni złożyć broń. Po klęsce w kampanii wrześniowej część oficerów, podoficerów i żołnierzy zdołała powrócić do Łowicza. Wielu z nich podjęło działalność konspiracyjną w strukturach Państwa Podziemnego.

Pułk na przestrzeni zaledwie osiemnastu lat osiągnął rangę symbolu Ziemi Łowickiej.

Ostatni znany żołnierz 10 PP Jan Baran odszedł na wieczną wartę w 2013 r.; został pochowany na cmentarzu parafialnym w Domaniewicach koło Łowicza. (s. 126-127)

Członkowie Towarzystwa Gimnastycznego "Sokół" z prezesem Franciszkiem Kokczyńskim, lata 30. XX w., zbiory Muzeum w Łowiczu, D. 402.

O Nagrodzie SUPEREKSLIBRIS

Nagroda "Superekslibris" została ustanowiona w 2010 r. z inicjatywy Barbary Czajki, dyrektora Biblioteki. W roku 2010 nagrodą były litografie autorstwa Witolda Warzywody, profesora Akademii Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi. W 2011 r. nagrodą były litografie autorstwa Sebastiana Augustowskiego i Rafała Żelazo wykonane w pracowni prof. W. Warzywody. Nagrodą od roku 2012 jest okolicznościowa statuetka zaprojektowana i wykonana przez artystę rzeźbiarza Rafała Frankiewicza. Okolicznościowe dyplomy są autorstwa artysty grafika Włodzimierza Rudnickiego.

Laureaci Nagrody SUPEREKSLIBRIS za całokształt dotychczasowych osiągnięć w zakresie publikacji o Ziemi Łódzkiej i Łodzi

ROK 2010

RYSZARD BONISŁAWSKI - wybitny znawca historii i zabytków Łodzi oraz Ziemi Łódzkiej, przewodnik turystyczny, autor promujący Łódź i region na antenie łódzkiej telewizji, dyrektor Centrum Informacji Turystycznej. Autor, współautor, redaktor kilkudziesięciu opracowań adresowanych dla różnego kręgu odbiorców, w tym do łodzian chcących poznać i zgłębić tę tematykę oraz do turystów odwiedzających nasze miasto i województwo. Jest autorem tekstów m. in. do następujących publikacji: Łódź na starych pocztówkach (1998), Magiczne miejsca: (1998), Łódź: przewodnik: historia, zwiedzanie, kultura, informacje praktyczne (kilka wydań od roku 2001), Łódzkie judaika na starych pocztówkach (2002), Niemcy łódzcy (2005), Łódź – portret miasta (2006), Piotrkowska – spacer pierwszy (2006), Piotrkowska – spacer drugi (2007), Stowarzyszenie śpiewacze „Harmonia” 1886-2006 (2006), Łódź - barwy miasta (trzy wydania od roku 2007), Województwo łódzkie : przewodnik turystyczny (2007), Spacerownik łódzki (2008), Sentymentalna podróż po Łodzi : Łódź na starych fotografiach Włodzimierza Pfeiffera (2009), Księga fabryk Łodzi (2009), Piękno Ziemi Łódzkiej (2009), Spacerownik łódzki. 2 (2010). Ryszard Bonisławski jest ikoną turystycznej Łodzi i łódzkiego regionu.

JACEK KUSIŃSKI - artysta fotografik, autor fotografii i koncepcji wydawniczej do następujących albumów: Piotrkowska : spacer pierwszy (Nagroda Złoty Ekslibris za rok 2006 w kategorii Najlepsze Wydawnictwo Albumowe o Łodzi), Piotrkowska : spacer drugi (nominacja do Nagrody Złoty Ekslibris za rok 2007, w kategorii Najlepsze Wydawnictwo Albumowe o Łodzi), Miasto – City (Nagroda Złoty Ekslibris za rok 2008 w kategorii Najlepsze Wydawnictwo Albumo-

we o Łodzi). Księga fabryk Łodzi (Nagroda Złoty Ekslibris za rok 2009 w kategorii Najlepsze Wydawnictwo Albumowe o Łodzi). Na szczególne podkreślenie zasługuje wysoka jakość edytorska wymienionych wydawnictw.

ROK 2011

PROFESOR TADUSZ OLEJNIK – wybitny historyk, działacz społeczny, regionalista, autor ponad 250 prac naukowych i popularnonaukowych, w tym kilkunastu książek. Spośród kilku książek wydanych pod redakcją profesora, „Monografia gminy Mokrsko” została laureatką nagrody Złoty Ekslibris za rok 2004 w kategorii Najlepsza książka o Ziemi Łódzkiej. Poza tematyką dziejów Wielunia i Ziemi Wieluńskiej, podejmuje m. in. także różnorodną tematykę związaną z historią Zduńskiej Woli, Sieradza i województwa sieradzkiego. Na podkreślenie zasługuje działalność naukowa jako redaktora naczelnego lub sekretarza kilku czasopism naukowych, działalność naukowa i popularyzatorska jako prezesa Wieluńskiego Towarzystwa Naukowego i długoletniego dyrektora Muzeum Ziemi Wieluńskiej.

Czasopismo „WĘDROWNIK” – kwartalnik krajoznawczy Regionalnej Pracowni Krajoznawczej PTTK w Łodzi. Wydawcą jest Centrum Fotografii Krajoznawczej PTTK w Łodzi. Nagroda Superekslibrisu dla kwartalnika „Wędrownik” nie powinna dziwić nikogo, kto na przestrzeni kilku czy też kilkunastu lat czytał zawarte w nich teksty. Czasopismo obchodzące w roku 2011 jubileusz 55-lecia powstania, od roku 1983 noszące obecną nazwę to przykład realizowania i udanego połączenia w tej formie krajoznawczej wiedzy o regionie łódzkim i Łodzi z pasją społecznikowskiego działania na rzecz szeroko pojętej popularyzacji

bogactwa historycznego, kulturowego, przyrodniczego poszczególnych miejscowości, gmin, powiatów i historycznych ziem regionu. Na szczególne podkreślenie zasługuje szata graficzna czasopisma, bogaty materiał zdjęciowy, wraz ze starannie opracowanymi mapami i planami. Zasób wiedzy oraz wszelkiej innej informacji zawarty w 406 numerach to skarbnica niezbędna dla każdego miłośnika Ziemi Łódzkiej i Łodzi, zachęta do poznawania zabytków, uroków przyrody, realizowania wszelkich rodzajów turystyki. Przyznana Nagroda Superekslibrisu to wyraz szacunku i szczególnego uznania oraz podziękowania dla członków kolejnych zespołów redakcyjnych „Wędrownika”, dla redaktorów, autorów obecnego kształtu czasopisma, tak potrzebnego mieszkańcom naszego regionu i Polski.

ROK 2012

ANDRZEJ GRAMSZ (1947-2011) – dorobek wydawniczy Andrzeja Gramsza to ponad 30 tytułów powstałych w latach 2001-2011. Dla 14 z tych tytułów był autorem, współautorem, redaktorem. Przy ocenie dorobku Andrzeja Gramsza nie sposób nie zadać pytania: o ile ubożsi o literaturę o swojej miejscowości byliby mieszkańcy Pabianic, Rzgowa, Tuszyń, Żelowa, Łasku czy Bełchatowa, gdyby nie Andrzej Gramsz. „Żelów – wspólnota, nacji, wyznań, kultur” autorstwa Sławomira Papugi i Andrzeja Gramsza została uhonorowana Nagrodą Złoty Ekslibris za rok 2003. Nominowane do tej Nagrody były: „Ulica Zamkowa w Pabianicach” (współautor Kazimierz Brzeziński, 2004), „Tuszyń” (współautor Kazimierz Brzeziński, 2007), „Żelów – album jubileuszowy” (współautor Kazimierz Brzeziński, 2007), „Łask – miasto nad Grabią” (autor Ryszard Poradowski, 2008), „Łask – trzy kolory – przewodnik turystyczny” (autor Ryszard Poradowski, 2009). Wśród wydań Oficyny „GRAKO” jest 7 reprintów, dzięki którym zostały przywrócone publikacje wydane przed kilkudziesięciu a nawet 150 lat, gdyż najstarsza pochodzi z 1853 roku. Nagroda Superekslibrisu przyznana niestety pośmiertnie Andrzejowi Gramszowi jest wyrazem uznania dla jego autorskiego i wydawniczego dorobku, wyrazem uznania dla Jego konsekwencji i zaangażowania w tym zakresie.

KRYSZYNA WIECZOREK (ur. w 1937 r.) – pisarka, poetka ze wsi Lubiaszów (w gminie Wolbórz), popularyzatorka lokalnych, piotrkowskich zwyczajów i obrzędów, założycielka Wydawnictwa Autorskiego „Tiger” jest nazywana „Reymontem w spódnicy”. To określenie nie dziwi tych, którzy poznali Jej twórczość, a w tym przede wszystkim liczącą ponad tysiąc osiemset stron sagę – powieść obyczajową „Młyn na Stawkach”, umiejscowioną w okolicach dobrze znanych autorce. Dopełnieniem twórczej aktywności Krystyny Wieczorek są wiersze i pamiętniki oraz publikacje o lokalnych tradycjach i kulinariach. Nagroda Superekslibrisu przyznana Krystynie Wieczorek to wyraz uznania dla talentu pisarskiego i pracy na rzecz nie tylko literackiego dokumentowania dziejów lokalnej społeczności, wyraz szacunku za trwanie w tych działaniach pomimo różnorodnych trudności.

Redakcja kwartalnika „KRONIKA MIASTA ŁODZI” – dwudziestoletnie funkcjonowanie, więc jubileusz czasopisma „Kronika Miasta Łodzi” wydawanego przez Urząd Miasta Łodzi, nie był powodem przyznania Nagrody Superekslibris. Zdecydowały wartości merytoryczne zawarte w „Kronice”, która jest jednym z niewielu miejsc, gdzie publikowane są różnorodne teksty z zakresu szeroko pojętej historii i współczesności Łodzi. Zwraca uwagę także przyjęta w 2004 r. formuła wydawania numeru z tematem wiodącym. „Kronika Miasta Łodzi” jest ważnym źródłem informacji dla poszukujących ciekawie napisanych artykułów, podejmowania ważkich tematów o kulturze, o dokonaniach i problemach z różnych zakresów, czy wreszcie, co niezmiennie ważne miejscem, gdzie zamieszczane są życiorysy przypominające łodzian zasłużonych dla swego miasta, a często już zapomnianych.

ROK 2013

BOHDAN OLSZEWSKI – Efektem pozazawodowych zainteresowań i interesująco przekazywanej wiedzy Bohdana Olszewskiego, łodzianina urodzonego w roku 1933, absolwenta Chemii Spożywczej PŁ i Wydziału Ekonomii UŁ jest pięć książek. Trzy z nich stanowią cykl „wędrowki po ziemi łódzkiej” którego nazwa zawarta jest w tytułach książek „Od Piątku do Soboty”, „Tum, znaczy dom”, „Od Oporowa do Żarnowa”. Dwie inne to impresje historyczne pt. „Wieczory nad Pilicą” i przewodnik po dawnej Łodzi pt. „Łódź – moje miasto” napisany również w tej konwencji co wymienione tytuły. Autor w formie esejów przedstawia interesujące obiekty krajoznawcze regionu: pałace, zamki, dwory, klasztory, kościoły, ukazuje, odkrywa, przypomina to co niepowседневne, miejsca ważne, związane z wydarzeniami historycznymi, przywołuje „obrazy z przeszłości”, ludzi z nimi związanych. Eseje – dotyczące łącznie ponad 110 miejscowości województwa łódzkiego – są pełne interesujących spostrzeżeń, refleksji. Wszystkie wymienione tytuły wydało w latach 1996-2009 Wydawnictwo Literatura.

KAZIMIERZ PERZYNA – Tytuł „Między Piątkiem a Sobotą” – niezorientowani czytelnicy mogą w pierwszej chwili odczytywać jako bliżej niezrozumiałe nawiązanie do dni tygodnia. Bo, o ile, Piątek (miejscowość w gminie Piątek, powiat łęczycki) jest znany ze względu na to, iż symbolizuje geometryczny środek Polski, to Sobota (wieś w gm. Bielawy, w powiecie łowickim) jest mało znana. Kazimierz Perzyna, mieszkaniec tej wsi, z wykształcenia i zawodu pedagog, obchodzący w tym roku osiemdziesiąte urodziny, jest autorem i realizatorem ciekawego pomysłu – siedmiu tomików, poświęconych historii dziejącej się na przestrzeni wieków przede wszystkim w gminie Bielawy, ale też we wspomnianym Piątku i innych okolicznych terenach. Tomiki w swoich nazwach nawiązują do dni tygodnia. Skromna nazwa „tomiki” nie oddaje bogactwa treści tam zawartej. Ogółem na ponad 1100 stronach autor zaprezentował historię „małej ojczyzny” oraz jej walory turystyczne. Wykorzystał do tego materiały archiwalne, bogatą literaturę, wspomnienia i re-

lacje uzyskane osobiście od mieszkańców. Książki ukazały się w latach 2004-2012. Wydawcą pierwszych czterech tomików było łódzkie Wydawnictwo Piątek Trzynastego, a trzech kolejnych Księży Młyn Dom Wydawniczy Michał Koliński, wywodzący się ze wspomnianego wydawnictwa. „Między Piątkiem a Sobotą” - autorskie dokonanie Kazimierza Perzyny to godny naśladowania efekt pozazawodowych zainteresowań oraz umiejętności popularyzowania posiadanej wiedzy.

KSIĘŻY MŁYN DOM WYDAWNICZY MICHAŁ KOLIŃSKI –

W bogatym dorobku wydawnictwa pn. Księży Młyn Dom Wydawniczy Michał Koliński, które wcześniej realizowało działalność pod nazwą „Piątek Trzynastego Wydawnictwo” znaczącą część zajmuje Łódź i Ziemia Łódzka. To około 50 tytułów wydanych w latach 2001- 2012. W tej grupie, obok dominujących tematów związanych z Łodzią, w kręgu wydawniczych zainteresowań jest również problematyka związana z miejscowościami województwa łódzkiego (w tym np. siedem tomików o tytule „Między Piątkiem a Sobotą” autorstwa Kazimierza Perzyny, Kutno – przeszłość i współczesność, Piotrków Trybunalski między wojnami – opowieść o życiu miasta 1918-1939). Część tytułów wydawnictwa, ze względu na szatę graficzną jest dobrze rozpoznawalna na księgarskich i bibliotecznych półkach. Ciekawym uzupełnieniem wydawanych książek, np. w serii Magiczne Czasy Magicznych Miast są dołączane tematycznie związane z danym miastem płyty CD z filmami dokumentalnymi prezentującymi miasto, piosenkami oraz plan miasta. Wiele z tytułów wydawnictwa było nominowanych do Nagrody Złotego Ekslibrisu. Nagrodę tę przyznano: za rok 2003 autorom następujących tytułów (Szlakiem łódzkiej kolei), za rok 2010 (Łódź 1914. Kronika oblężonego miasta), za rok 2012 (Piwo, flaki garnuszkowe, petersburskie bliny i kawior astrachański czyli z dziejów gastronomii łódzkiej do 1918 roku).

ROK 2014

WYDAWNICTWO HAMAL ANDRZEJ MACHEJEK – Nagroda Superekslibris przyznana Wydawnictwu HAMAL Andrzej Machek to uhonorowanie wysokiego poziomu edytorskiego i merytorycznego publikacji o społecznościach i dokonaniach wielokulturowej Łodzi, stanowiących priorytet jego działalności. Należy tu wymienić przede wszystkim następujące tytuły: Żydzi łódzcy (2004), Niemcy łódzcy (2005, 2010), Żydowski cmentarz w Łodzi (2008), Sentymentalna podróż po Łodzi : Łódź na starych fotografiach Włodzimierza Pfeiffera (2009), Imperium rodziny Poznańskich (2010), Archikatedra : nasz łódzki panteon narodowy (2011), Łódź Juliana Tuwima : łódzkie korzenie poety (2013). W Wydawnictwie Hamal opublikowano także m.in. 85 lat Oddziału Łódzkiego Stowarzyszenia Elektryków Polskich 1919-2004 (2004), 100 lat łódzkiej energetyki (2007), 85 lat : dzieje wodociągów i kanalizacji w Łodzi (2010). Warto podkreślić, iż część publikacji ma również tekst w języku angielskim lub niemieckim, a książkę o rodzinie Poznańskich wydano oddzielnie w języku angielskim (2010). Książki

i wydawnictwa albumowe Wydawnictwa Hamal Andrzej Machek były nominowane do Nagrody Złotego Ekslibrisu.

KWARTALNIK „NA SIERADZKICH SZLAKACH” – Dorobek kwartalnika „Na Sieradzkich Szlakach” jest godnym naśladowania przykładem popularyzacji bogactwa historycznego, kulturowego, przyrodniczego poszczególnych miejscowości i gmin Powiatu Sieradzkiego, czy szerzej Ziemi Sieradzkiej oraz przedstawiania biografii i wspomnień osób zasłużonych dla tego regionu. Na szczególne podkreślenie zasługuje szata graficzna czasopisma, bogaty materiał zdjęciowy, mapy. Zasób wiedzy oraz wszelkiej innej informacji zawarty w dotychczasowych 112 numerach to skarbnica niezbędna dla każdego miłośnika Sieradza i Ziemi Sieradzkiej, zachęta do zgłębiania historii, poznawania zabytków, uroków przyrody, realizowania wszelkich rodzajów turystyki. Przyznana Nagroda Superekslibrisu to wyraz szacunku i szczególnego uznania oraz podziękowania dla członków zespołów redakcyjnych, współpracowników, autorów artykułów oraz innych osób wspomagających działania redakcji na przestrzeni lat 1985-2013. Skład Redakcji: Andrzej Ruszkowski – przewodniczący, Rafał Bogusławski, Krystyna Brodowska, Elżbieta Nejman, Wiesława Sujecka, Józef Szubzda, Zdzisław Włodarczyk. Stale współpracują: Bożena Antoszczyk, Jadwiga Brożyńska, Marta Cichocka, Maciej Ignasiak, Zygmunt Kamiński, Jerzy Kowalski, Jerzy Paszkowski, Janusz Ziarnik. Wydawcą Kwartalnika jest Oddział PTTK w Sieradzu. Adres Redakcji: Powiatowa Biblioteka Publiczna im. Wł. Broniewskiego, Sieradz, ul. Żwirki i Wigury 4.

ROK 2015

W roku 2015 Nagrodę Superekslibris Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Marszałka Józefa Piłsudskiego jury przyznało dwóm mistrzom fotografii monochromatycznej i barwnej: Włodzimierzowi Małkowi i Piotrowi Wypychowi, których prace zawarte w wydanych albumach są wyjątkowym, artystycznym opisem przedstawianych miejsc, zabytkowych obiektów, krajobrazów. Część zatrzymanych w fotograficznym kadrze przestrzeni istnieje już tylko w albumach, pozostałe czekają na odwiedzenie i zgłębianie ich piękna.

WŁODZIMIERZ MAŁEK – od 1968 roku członek Łódzkiego Towarzystwa Fotograficznego, a od roku 1981 członek rzeczywistego Związku Polskich Artystów Fotografików, fotograficzna pasja zaczęła się pięćdziesiąt lat temu, w połowie lat. 60. Z wykształcenia poligraf, przez kilkadziesiąt lat pracował w Łódzkiej Drukarni Prasowej w dziale przygotowania produkcji offsetowej, a w międzyczasie i przez kolejne lata już na emeryturze utrwał „barwy miasta” architektoniczne detale otwarte przestrzenie parków i ulic, zadumę cmentarnych pomników i tablic, wydarzenia tak ulotnych jak łódzkie spotkania baletowe w roku 1976 i takich jak dwuletni proces dokumentowania powstawania pomnika Władysława Reymonta odsłoniętego w październiku 1978 r. Zapisał się również jako fotograf piękna ziemi łódzkiej, bo tak nazwał jeden ze swych albumów. Zabytko-

wy cmentarz żydowski przy ul. Brackiej fotografował blisko czterdzieści lat. Zamieszczone zdjęcia mają datę powstania, co podkreśla zamysł utrwalania zmian tam zachodzących. Zamieszczone w kilkunastu albumach i książkach zdjęcia są wyrazem mistrzostwa jego artystycznej wypowiedzi i wrażliwości, tropienia koloru o każdej porze dnia, ale też wyrażają spojrzenie bliskie reporterskiej precyzji. Kilka publikacji z fotografiami Włodzimierza Małki było nominowanych do Nagrody Złoty Ekslibris, a dwie uzyskały tę Nagrodę: „Stary Cmentarz Ewangelicko-Augsburski w Łodzi” (Nagroda za rok 1992) i „Łódź – barwy miasta” (za rok 2007). Istotną częścią większości wydawnictw są teksty autorstwa znawców dziejów i zabytków Łodzi: Ryszarda Bonisławskiego i Krzysztofa Stefańskiego oraz ich tłumaczenia na języki obce: przede wszystkim angielski, niemiecki. Większość publikacji wydanych została starannie przez łódzką Oficynę Wydawniczo-Reklamową „Sagalar”. Nagroda Superekslibris przyznana Włodzimierzowi Małce to symboliczne uhonorowanie 50 lat Jego niezwykle twórczych i inspirujących dokonań.

PIOTR WYPYCH – Dotychczasowy życiorys Piotra Wypycha odmierzany fotograficznymi kadrami to niezwykle twórcze połączenie zdobytej zawodowej wiedzy pogłębianej przez codzienne wypełnianie służbowych obowiązków ale też wieloletniej pasji utrwalania tego, co w krajobrazie łódzkiego regionu przemijające ale też tego co na stałe piękne. To zatrzymywane w czasie obiekty świadczące o tożsamości dziedzictwa kulturowego mieszkańców fotografowanego terenu. Absolwent Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, doktor nauk humanistycznych, którego praca o małej architekturze sakralnej na terenie Nadpilicznych Parków Krajobrazowych jest wymownym przykładem interdyscyplinarnych zainteresowań. Zainteresowania te, twórcze i wydawnicze dokonania Piotra Wypycha to do tej pory tysiące zdjęć zawartych w kilkunastu albumach utrwalające pojedyncze obiekty i przestrzenie krajobrazów, w tym ukochanych – nie wstydzi się tego słowa – krajobrazów nadpilicznych we wszystkich porach roku i dnia. Ze względu na krótką formę uzasadnienia do Nagrody, wspomniane w tym miejscu będą tylko trzy publikacje przygotowane przez autora we współpracy z Andrzejem Białkowskim, etnologiem z Łódzkiego Domu Kultury. Są to: „Ścieżki pamięci – pozostały tylko kamienie – wielokulturowy pejzaż województwa łódzkiego: cmentarze żydowskie województwa łódzkiego” (2010), „Kamienie pamięci, kamienie niepamięci – zapomniane nekropolie – cmentarze ewangelickie województwa łódzkiego” (2011), „Pejzaż Wszystkich Świętych – rekonstrukcja krajobrazu kulturowego” (2012). W ramach tego ostatniego projektu udało się przywrócić lokalnym społecznościom 48 zniszczonych kapliczek i krzyży przydrożnych na terenie województwa. Ważną częścią dokonań Piotra Wypycha są też publikacje będące efektem współpracy z innymi fotografikami i współautorami tekstów w albumach i pozostałych publikacjach. Mniej znane, ale pokazujące związki Piotra Wypycha z regionem łódzkim są projekty i opracowanie graficzne i ilustracje przyrodnicze do map parków krajobrazowych i zabytków. Wiele publikacji autorstwa i współautorstwa Piotra Wypycha było nominowanych do Nagrody Złoty Ekslibris.

ROK 2016

„MY, SYBIRACY” – ROCZNIK ODDZIAŁU ŁÓDZKIEGO ZWIĄZKU SYBIRAKÓW – W latach 1990-2015 ukazało się 26 numerów liczących blisko 6 tysięcy stron. Najwięcej miejsca zajmują pamiętniki i relacje Sybiraków, noty biograficzne i wspomnienia o zmarłych. Rocznik zawiera relacje z wydarzeń Oddziału Łódzkiego Związku Sybiraków, ale także informacje ogólnozwiązkowe i o działalności innych Oddziałów, w tym Sieradzkiego, Skierniewickiego i pozostałych Oddziałów w kraju. Istotne miejsce zajmują artykuły historyczne przedstawiające wyniki badań oraz popularyzujące zagadnienia deportacji, przesiedleń i repatriacji obywateli polskich. Ważnym przedsięwzięciem jest zamieszczanie w roczniku (dotychczas w piętnastu częściach) „Kartoteki relacji sybirackich w zbiorach Komisji Historycznej Oddziału Łódzkiego” oraz „Księgi pamiątkowej zmarłych w ZSRR w latach 1940-1956 polskich zesłańców, więźniów i łagierników” (dotychczas dwadzieścia wykazów). Na szczególne podkreślenie zasługują informacje o współpracy Związku Sybiraków ze szkołami, konkursach dla młodzieży i udziale uczniów z spotkaniach i ważnych wydarzeniach organizowanych przez Sybiraków. Obraz bogatej działalności prowadzonej przez Sybiraków dopełnia w rocznikach dokumentacja fotograficzna archiwalna i bieżąca (blisko 600 stron fotografii w oddzielnych wkładach). Lektura dotychczasowych dwudziestu sześciu roczników obrazuje tragiczne, ale też wypełnione nadzieją losy Polaków w latach 1939-1956 oraz żmudną, ale jakże potrzebną pracę dokumentującą ich przeżycia. Na szczególne podkreślenie zasługuje niezwykle budujący przykład patriotycznych postaw przekazywanych przez Sybiraków młodemu pokoleniu. Całą swą działalność na przestrzeni ponad 26 lat zespół redakcyjny wraz z osobami współpracującymi i wspierającymi realizuje społecznie, z pełnych zaangażowaniem, pokonując z uśmiechem napotymane trudności.

MIROSLAW PISARKIEWICZ – Historyk, nauczyciel, autor wierszy i opowiadań, szczególne miejsce zajmują publikacje o dziejach Łęczycy i Ziemi Łęczyckiej, a zwłaszcza zabytkowych cmentarzy. Jest współautorem ponad 20 książek z tego zakresu, w tym m.in. *Historii grobami pisanej* – monografii cmentarza rzymskokatolickiego w Łęczycy (dwa wydania: 2004, 2014 – wydanie 2 popr. i rozszerzone). Trzy książki jego współautorstwa: *Łęczycy: dzieje miasta* (2001); *Łęczycy zapomniana: pocztówki, fotografie i ryciny* (2007) oraz *Nekropolie Łęczycy: piękno ukryte w detalu* (2013) zostały nagrodzone „Złotymi Ekslibrisami” naszej Książnicy. Zainteresowania badawcze i popularyzatorskie dotyczą także dziejów gmin żydowskich. Wiedzę historyka – regionalisty łączy z działalnością społeczną. W latach 1995 – 1998 był przewodniczącym Komitetu Ratowania Zabytków Cmentarza Parafialnego w Łęczycy, w latach 1991 – 1993 był wiceprzewodniczącym Komitetu Ratowania Cmentarza Ewangelicko – Augsburskiego w Łęczycy, w latach 2009 – 2010 wiceprzewodniczącym Społecznego Komitetu Ratowania Sieradzkich Nekropolii. W latach 1963 – 2008 był mieszkańcem Łęczycy. Obecnie mieszka w Sieradzu.

Zmarli laureaci

Nagrody Złoty Ekslibris i Nagrody Superekslibris

LESZEK SKRZYDŁO (1931 – 11 grudnia 2011), laureat Złotego Ekslibrisu za rok 2000, za książkę „Rody fabrykancie. Cz.2”) oraz Złotego Ekslibrisu za rok 2005, wraz z Barbarą Machejką, jako współautor opracowania redakcyjnego książki „Z ikrą i pod prąd czyli w krainie Pstrąga : Studencki Teatr Satyry Pstrąg od frontu i od kulis na tle Łodzi akademickiej 1945-1967 : piosenki, skecze, monologi, żarty, anegdoty, wiersze, wspomnienia recenzje, paszkwile, donosy, laurki, anonimy, parodie, fotografie, karykatury, obrazy, rysunki, raptularz, epitafia” (oprac. red. Barbara Machejko i Leszek Skrzydło).

RYSZARD ROSIN (1919 – 11 marca 2002), laureat Złotego Ekslibrisu za rok 2001, za książkę „Łęczycza : monografia miasta do 1990 roku” (redakcja Ryszard Rosin).

ANDRZEJ KEMPA (1936 – 1 października 2009), laureat Złotego Ekslibrisu za rok 2002 (wraz z Markiem Szukalakiem) za książkę „Żydzi dawnej Łodzi : słownik biograficzny Żydów łódzkich oraz z Łodzią związanych T. 2, od A do Z (autorzy: Andrzej Kempa, Marek Szukalak).

ANDRZEJ GRAMSZ (1947 – 12 listopada 2011 w Pabianicach), wydawca, laureat Złotego Ekslibrisu za rok 2003, za książkę „Zelów : wspólnota nacji, wyznań, kultur (autorzy: Sławomir Papuga, Andrzej Gramsz), pośmiertnie laureat Superekslibrisu w roku 2012.

MARIA NARTONOWICZ-KOT (1950 – 26 listopada 2015), laureatka Złotego Ekslibrisu za rok 2006, za książkę „Konstantynów Łódzki : dzieje miasta” pod redakcją Marii Nartonowicz-Kot.

ANDRZEJ BOGUSZ (1932-2009), laureat Złotego Ekslibrisu za rok 2007, za książkę „Dawna Łódź sportowa : 1824-1945”.

STEFAN ZDONEK (zmarły w 2007), laureat Złotego Ekslibrisu za rok 2008, za książkę „Historia Smardzewic”.

ROBERT KOWALSKI (zmarły w 2015 roku, w wieku 56 lat), laureat Złotego Ekslibrisu za rok 2011 (wraz z innymi członkami komitetu redakcyjnego) za wydawnictwo albumowe „Opoczno i opocznianie w dawnej fotografii”.

BOHDAN OLSZEWSKI (1933-2016), laureat Superekslibrisu w roku 2013 za całokształt osiągnięć w zakresie publikacji o Ziemi Łódzkiej.

JANUSZ HEREŹNIAK (1935 – 6 marca 2016), laureat Złotego Ekslibrisu za rok 2013, za książkę „Mocarze czasu ; pomnikowe drzewa na świecie i na Ziemi Łódzkiej”.

WŁODZIMIERZ MAŁEK (1935 – 8 marca 2017), laureat Złotego Ekslibrisu za rok 1992 za książkę „Stary Cmentarz Ewangelicko-Augsburski w Łodzi” autorstwa Krzysztofa Stefańskiego, z fotografiami Andrzeja Pukaczewskiego i Włodzimierza Małką, laureat Złotego Ekslibrisu za rok 2007 za album „Łódź : barwy miasta” (tekst Ryszard Boniśławski), laureat Superekslibrisu w roku 2015 za całokształt osiągnięć w zakresie publikacji o Łodzi.

Regulamin Nagrody Superekslibris

WOJEWÓDZKIEJ BIBLIOTEKI PUBLICZNEJ
IM. MARSZAŁKA JÓZEFA PIŁSUDSKIEGO W ŁODZI

(z dnia 28 marca 2017 r.)

§1.

Nagroda Superekslibrisu ustanowiona przez Dyrektora Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Łodzi przyznawana jest w dwóch kategoriach:

- za całokształt dotychczasowych osiągnięć w zakresie publikacji o Ziemi Łódzkiej,
- za całokształt dotychczasowych publikacji o Łodzi.

§ 2.

Celem Nagrody jest uhonorowanie dorobku naukowego i popularnonaukowego oraz popularyzatorskiego lub wydawniczego w zakresie publikacji o Ziemi Łódzkiej i Łodzi, promocja autorów, wydawnictw, instytucji, stowarzyszeń podejmujących tę problematykę.

§ 3.

Kandydatów do Nagrody zgłasza Jury powołane przez Dyrektora Biblioteki spośród jej pracowników. Jury może być rozszerzone o konsultantów spoza Biblioteki. Ocenie podlega dorobek naukowy, popularnonaukowy, popularyzatorski lub wydawniczy kandydata oraz wydawnictwa, instytucji lub stowarzyszenia. Jury może odstąpić od przyznania Nagrody w danej kategorii.

§ 4.

Ze względu na wyjątkowy charakter Nagrody Superekslibris, jej laureaci nie podlegają ocenie jury Nagrody Złoty Ekslibris.

§ 5.

Nagroda w formie okolicznościowej statuetki według projektu artysty rzeźbiarza Rafała Frankiewicza ma charakter honorowy i nosi nazwę Superekslibris Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Łodzi.

Wylanianie laureatów

Nagrody Superekslibris składa się z dwóch etapów

Etap pierwszy: nominowanie laureata do Nagrody przez członków jury. Członkowie jury po zapoznaniu się z dorobkiem danego kandydata pisemnie zgłosili swoje nominacje do sekretarza jury w dwóch kategoriach.

Etap drugi: wyłonienie laureatów Nagrody spośród kandydatów nominowanych przez jury. Po dyskusji członkowie jury w tajnym głosowaniu wskazywali kandydata do Nagrody. O przyznaniu Nagrody decydowała zwykła większość głosów.

Rafał Frankiewicz

- autor statuetek

Nagrody Złoty Ekslibris i Superekslibris

Ur. 1970 r., studiował w Akademii Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi na Wydziale Edukacji Wizualnej w latach 1990-1997. Dyplom w pracowni prof. Jacka Bigoszewskiego uzyskał w 1997 r. W Pabianicach prowadzi Autorską Pracownię Rzeźby Fuks-Frankiewicz, gdzie realizuje rzeźbiarskie zamówienia dla osób prywatnych, firm i instytucji. Prowadzi działalność w zakresie rzeźby portretowej, kameralnej, monumentalnej, ze szczególnym naciskiem na rzeźbę funeralną. Jest autorem m. in.: statuetki Bursztynowego Fauna, wręczanej corocznie najlepszemu choreografowi podczas Międzynarodowego Konkursu Sztuki Choreograficznej im. Sergiusza Diagilewa w Łodzi oraz rzeźby bibliotekarki Madame la Bibliothèque, umieszczonej w łódzkim Pubie „Biblioteka”.

**Nagroda SUPEREKSLIBRIS za całokształt
dotychczasowych osiągnięć w zakresie publikacji o Łodzi**

Prof. dr hab. KRZYSZTOF STEFAŃSKI

Prof. dr hab. Krzysztof Stefański, urodzony w Bolesławcu na Dolnym Śląsku, jest absolwentem Katedry Historii Sztuki Uniwersytetu Wrocławskiego. Od początku lat osiemdziesiątych XX wieku mieszka i pracuje w Łodzi. Zajmuje się architekturą polską XIX i XX wieku, głównie problematyką architektury sakralnej i poszukiwaniem form narodowych, oraz sztuką łódzką. Przez wiele lat związany z Instytutem Architektury i Urbanistyki Politechniki Łódzkiej, a od 1992 r. z Katedrą Historii Sztuki Uniwersytetu Łódzkiego.

Autor ponad 200 publikacji, w tym około 20 książek - m. in.: „Stary Cmentarz Ewangelicko-Augsburski w Łodzi” (Łódź 1992, Nagroda Złoty Ekslibris), „Polska architektura sakralna w poszukiwaniu stylu narodowego” (Łódź 2000), „Jak zbudowano przemysłową Łódź. Architektura i urbanistyka miasta w latach 1821-1914” (Łódź 2001, Nagroda Złoty Ekslibris), „Atlas architektury dawnej Łodzi do 1939 roku” (Łódź 2003), „Architektura XIX wieku na ziemiach polskich” (Warszawa 2005), „Łódzkie synagogi. Wirtualne dziedzictwo >zaginionej dzielnicy<” [z R. Szrajberem] (Łódź 2009, Nagroda Prezydenta Miasta Łodzi), „Łódzkie wille fabrykanckie” (Łódź 2013), „Wielkie rody fabrykanckie Łodzi i ich udział w ukształtowaniu oblicza miasta” (Łódź 2014, Nagroda Złoty Ekslibris), „Narodziny miasta. Architektura i urbanistyka Łodzi do 1914 r.” (Łódź 2016).

Zaangażowany w ochronę łódzkich zabytków - współzałożyciel Towarzystwa Opieki nad Starym Cmentarzem w Łodzi, współzałożyciel i wieloletni prezes Fundacji Na Rzecz Ratowania Kaplicy Karola Scheiblera. Współzałożyciel i członek Rady Fundacji „Lux pro Monumentis” organizującej coroczne Festiwale Światła.

Publikacje Krzysztofa Stefańskiego (w wyborze)

Stary Cmentarz Ewangelicko-Augsburski w Łodzi / Krzysztof Stefański ; [zdj. Andrzej Pukaczewski, Włodzimierz Małek ; przekł. ang. Marta Edelson, niem. Małgorzata Maciejewska-Perz]. - Łódź : Ewangelickie Wydaw. św. Mateusza, 1992. - 124 s., [1] k. pl. luź. : il.(w tym kolor.), fot., portr. ; 32 cm. - Tekst części. równol. w j.ang., niem. - Bibliogr.

Architektura sakralna Łodzi w okresie przemysłowego rozwoju miasta : 1821-1914 / Krzysztof Stefański ; [Zakład Historii Sztuki Uniwersytetu Łódzkiego]. Łódź : Wydaw. Uniwersytetu Łódzkiego, 1995. - 171, [1] s., [60] s. il. : fot., pl., rys. ; 24 cm. - (Folia Historica / Uniwersytet Łódzki). Praca habilitacyjna. - Bibliogr. - Summ.

Bazylika archikatedralna w Łodzi p[od] w[e]zwaniem] św[iętego] Stanisława Kostki / Krzysztof Stefański. - Łódź :

Archidiecezjalne Wydaw. Łódzkie, 1996. - 63, [1] s. : fot., 1 pl., rys. ; 21 cm. - Bibliogr.

Kościół Ojców Jezuitów p[od] w[ezwaniem] Najświętszego Serca Jezusa w Łodzi : dzieje i współczesność / Krzysztof Stefański. - Łódź : Ośrodek Odnowy w Duchu Świętym, 1999. 64 s., IV s. fot. kolor. : il., faks. ; 20 cm. - Bibliogr.

Gmachy użyteczności publicznej dawnej Łodzi : banki, hotele, szpitale, szkoły, teatry... / Krzysztof Stefański. - Łódź : Towarzystwo Opieki nad Zabytkami w Łodzi : "Zora", 2000. 95, [1] s. : il. ; 21 cm. - (Biblioteczka Towarzystwa Opieki nad Zabytkami w Łodzi ; z. 7). - Bibliogr. - Streszcz. ang., niem.

Polska architektura sakralna w poszukiwaniu stylu narodowego / Krzysztof Stefański. - Łódź : Wydaw. Uniwersytetu Łódzkiego, 2000. - 214 s., [48] s. tabl. : fot., pl., rys. ; 24 cm. - Bibliogr.

Bazylika archikatedralna w Łodzi pw. [pod wezwaniem] św[iętego] Stanisława Kostki / [tekst Krzysztof Stefański ; fot. Wojciech Zdunek]. - Bydgoszcz : Pomorska Oficyna Wydawniczo-Reklamowa, 2001. - 85, [1] s. : il. (gł. kolor.) ; 34 cm. Tyt. okł.: Bazylika archikatedralna w Łodzi. - Tyt. grzbiet.: Katedra łódzka. - Tyt. i tekst równol. w j. pol., ang., niem. - Bibliogr.

Jak zbudowano przemysłową Łódź : architektura i urbanistyka miasta w latach 1821-1914 / Krzysztof Stefański. - Łódź : Regionalny Ośrodek Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego, 2001. - 276 s. : il., err. ; 26 cm. - Bibliogr. - Streszcz. ang. niem.

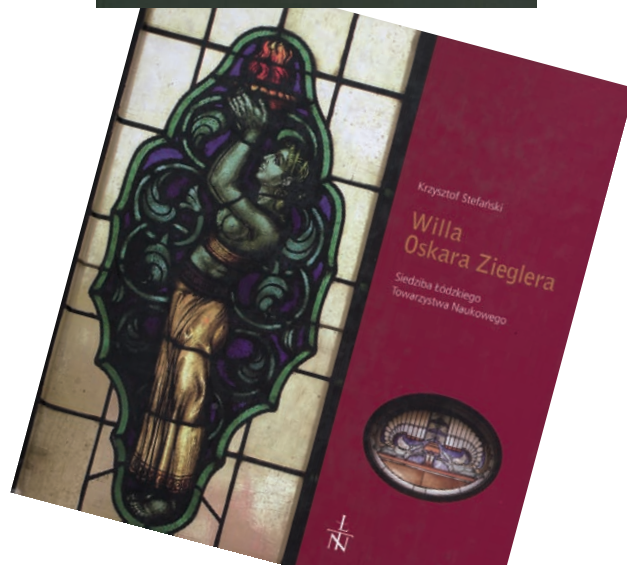
Atlas architektury dawnej Łodzi do 1939 r. / Krzysztof Stefański. - Łódź : Archidiecezjalne Wydaw. Łódzkie, 2003. - 152 s. : il. (w tym kolor.), fot., pl. ; 30 cm. -

Ginące piękno : [Stary Cmentarz Ewangelicko-Augsburski w Łodzi] = Die Verlorengehende Schönheit : [der Alte Evangelisch-Augsburger Friedhof in Łódź-Polen] / [fot.] Włodzimierz Małek ; [tekst Krzysztof Stefański ; tł. na j. niem. Alina Mikieliewicz]. - Łódź : OWR Sagalara, 2003. - 119, [1] s. : faks., fot. kolor. ; 32 cm. - Tekst równol. pol., niem.

Kościół Łodzi / [teksty: Krzysztof Stefański ; fot.: Wojciech Zdunek, Sławomir Świetlik]. Bydgoszcz : Pomorska Oficyna Wydawniczo-Reklamowa, 2004. - 108, [1] s. : il. kolor. 34 cm. - Tekst także w j. ang. i niem.

Piotrkowska 77 / Krzysztof Stefański ; [fot. Tymoteusz Lelekler]. - Łódź : Wydawnictwo WING, 2005. - 78 s. : faks., fot. (w tym kolor.) ; 25 cm. - Nota bibliogr.

Architektura XIX wieku na ziemiach polskich / Krzysztof Stefański. - Warszawa : Wydawnictwo DiG, 2005. - 256 s. : il. (w tym kolor.) ; 24 cm. - Bibliogr.

Architektura historyzmu na ziemiach polskich / Krzysztof Stefański. - Łódź : Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 2005. - 154 s. : il. ; 24 cm. - Bibliogr. s. 148-151 -

Willa Oskara Zieglera : siedziba Łódzkiego Towarzystwa Naukowego / Krzysztof Stefański ; [fot. Piotr Gryglewski, Krzysztof Stefański, Robert Wróbel]. - Łódź : Łódzkie Towarzystwo Naukowe, 2006. - 62, [1] s. : il. kolor. ; 25 cm. - Bibliogr.

Kaplica grobowa Karola Scheiblera w Łodzi : perła architektury neogotyckiej / Krzysztof Stefański ; [przekł. Alina Mikieliewicz, Jacek Wesołowski ; fot. Tymoteusz Lekler, Krzysztof Stefański]. - Łódź : Wydawnictwo Wing, 2006. - 112 s. : il. kolor. ; 23 cm. - Bibliogr.

Łódź : szkice do portretu miasta / [fot. Zbigniew Kotecki ; tekst Krzysztof Stefański ; red. Andrzej Pawliński ; tł. j. ang. Jolanta Rodanowicz, tł. j. niem. Alina Milinkiewicz]. - Łódź : Studio Filmowe Itaka, 2007. - 143 s. : il. kolor. ; 14x24 cm. - Tekst równol. pol., ang., niem.

Sztuka nowożytna i nowoczesna / [praca pod red. Ewy Kubiak, Krzysztofa Stefańskiego, Piotra Gryglewskiego]. - Łódź : "Książę Młyn", 2007. - 191 s. : il. ; 24 cm. - (Sztuka Polski Środkowej : studia)

Atlas architektury dawnej Łodzi do 1939 r. / Krzysztof Stefański. - Wyd. 2 popr. i uzup. Łódź : Archidiecezjalne Wydawnictwo Łódzkie, 2008. - 144 s. : il. ; 30 cm. - Bibliogr.

Pałac Karola Poznańskiego : siedziba Akademii Muzycznej w Łodzi / Krzysztof Stefański. Łódź : Wydawnictwo Wing, 2008. - 87 s. : il. ; 24 cm. - Bibliogr. - Streszcz. ang.

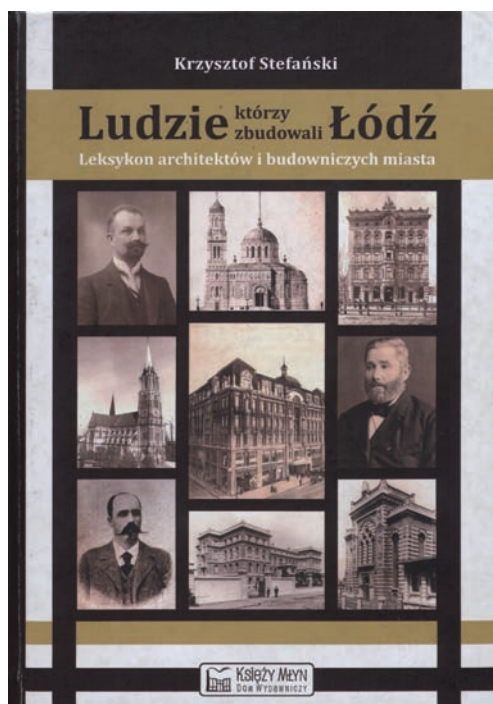
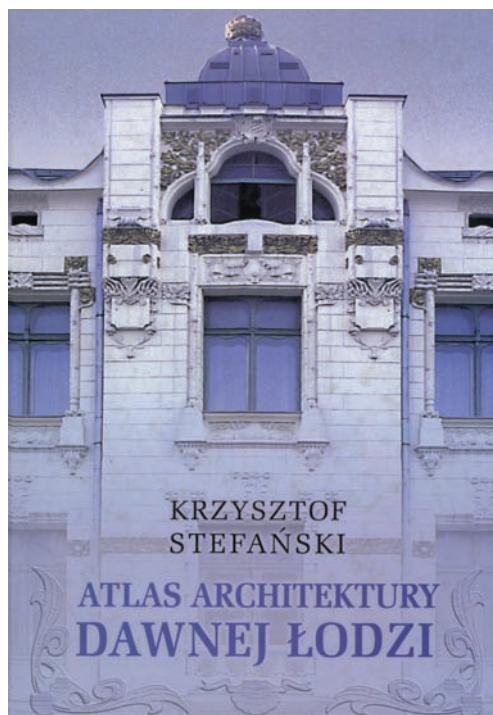
Łódzkie synagogi : wirtualne dziedzictwo "zaginionej dzielnicy" / Krzysztof Stefański, Rafał Szrajber. - Łódź : Książę Młyn Dom Wydawniczy, 2009. - 96 s., [16] s. tabl. : il. ; 24 cm. - Bibliogr. - Streszcz. ang.

Ludzie, którzy zbudowali Łódź : leksykon architektów i budowniczych miasta (do 1939 roku) / Krzysztof Stefański. - Łódź : Książę Młyn Dom Wydawniczy, cop. 2009. - 196 s. : il. ; 24 cm. Bibliogr.

Willa Leopolda Kindermanna : Galeria Willa Miejskiej Galerii Sztuki w Łodzi / Piotr Gryglewski, Krzysztof Stefański. - Łódź : Miejska Galeria Sztuki w Łodzi i Autorzy, 2009. - 79 s. : il. kolor. ; 25 cm. - Bibliogr.

Sztuka nowożytna i nowoczesna / [red. t. Piotr Gryglewski, Ewa Kubiak, Krzysztof Stefański]. Łódź : Książę Młyn Dom Wydawniczy Michał Koliński, 2011. - 211 s. : il. ; 24 cm. - (Sztuka Polski Środkowej : studia ; 5). - Streszcz. w jęz. ang. i niem.

Centrum, prowincja, peryferia : wzajemne relacje w dziejach sztuki / [red.: Piotr Gryglewski, Krzysztof Stefański,

Robert Wróbel] ; Katedra Historii Sztuki. Wydział Filologiczno-Historyczny Uniwersytetu Łódzkiego. - Łódź : Księży Młyn Dom Wydawniczy, 2013. - 392 s. : il. ; 24 cm. - Bibliogr. - Streszcz. ang.

Łódzkie wille fabrykanckie / Krzysztof Stefański ; [fot. Piotr Gryglewski et al.]. - Łódź : Łódzkie Towarzystwo Naukowe, 2013. - 415, [1] s. : il. (gł. kolor.) ; 27 cm. - Bibliogr. - Streszcz. ang.

Wielkie rody fabrykanckie Łodzi i ich rola w ukształtowaniu oblicza miasta : Geyerowie, Scheiblerowie, Poznańscy, Heinzlowie, Kindermannowie / Krzysztof Stefański. - Łódź : Księży Młyn Dom Wydawniczy Michał Koliński, 2014. - 196 s., [20] s. tabl. kolor. : il. ; 30 cm. Bibliogr.

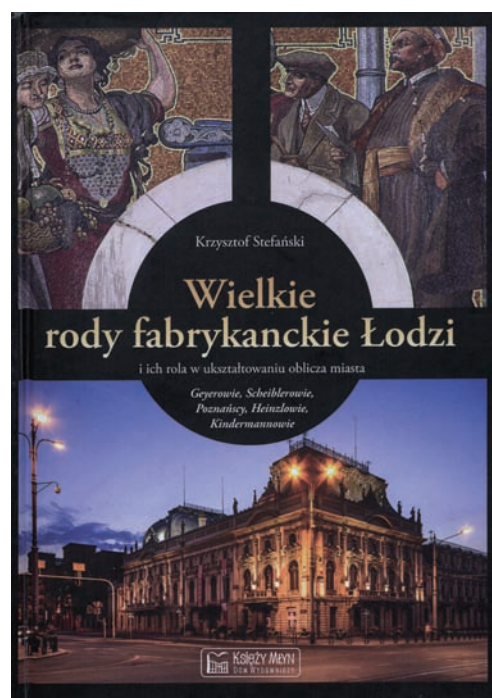
Wille łódzkich fabrykantów = The villas of Łódź industrialists / Krzysztof Stefański ; [redakcja językowa Joanna Podsiadły ; zdjęcia w części katalogowej Krzysztof Stefański ; opracowanie mapek Maria Stefańska ; tłumaczenie Aleksander Kozieł]. - Łódź : Wydawnictwo WING, 2016. - 156 s. : il. kolor. ; 21 cm. - Tekst równol. w jęz. pol. i ang., tł. z jęz. pol.

Budownictwo wojskowe w Łodzi / pod red. Witolda Jarno i Przemysława Waingertnera. Łódź : Księży Młyn Dom Wydawniczy Michał Koliński, 2016. - 246, [1] s. : il. ; 30 cm. - Bibliogr. - Z treści: Zarys dziejów budownictwa wojskowego w Łodzi / Krzysztof Stefański.

O Scheiblerach jeszcze więcej / [redakcja Ewa M. Bładowska ; współpraca Łukasz Grygiel, Anna Jahn, Andrzej Machajek, Iwona Maliszewska, Anna Michalska, Elżbieta Stefankiewicz ; autorzy zdjęć Wiesław Andrzejewicz, Mirosław Bartczak, Michał Jerczyński, Tomasz Jerczyński, K. Kowalska, Tomasz Komorowski, Anna Michalska, Elżbieta Stefankiewicz, Krzysztof Stefański, Ewa Weigl]. - Łódź : Wydawnictwo Hamal Andrzej Machajek : Muzeum Kinematografii, cop. 2016. - 188 s. : il. ; 24 cm. - Bibliogr.

Narodziny miasta : rozwój przestrzenny i architektura Łodzi do 1914 roku / Krzysztof Stefański ; [fotografie: Jacek Kusiński, Krzysztof Stefański]. - Wyd. 2, poszerz. Łódź [etc.] : Kusiński [etc.], 2016. - 497, [3] s. (w tym złoż.) : il. (gł. kolor.) ; 24 cm. - Wyd. 1 ukazało się pod tyt. "Jak zbudowano przemysłową Łódź : architektura i urbanistyka miasta w latach 1821-1914". - Na okł. i s. tyt.: Kusiński Książki o Łodzi. - Bibliogr. i archiwalia.

Acta Artis : studia ofiarowane profesor Wandzie Nowakowskiej / pod redakcją Anety Pawłowskiej, Eleonory Jedlińskiej, Krzysztofa Stefańskiego. - Łódź : Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 2016. - 442, [1] s. : il. (w tym kolor.) ; 25 cm. - Bibliogr. - Streszcz. w jęz. ang. przy rozdz. - Problemy ochrony dziedzictwa kulturowego na przykładzie ewangelicko-augsburskiej części Starego Cmentarza przy ul. Ogrodowej w Łodzi / Krzysztof Stefański.

Nagroda SUPEREKSLIBRIS za całokształt dotychczasowych osiągnięć w zakresie publikacji o Ziemi Łódzkiej

MUZEUM ZIEMI WIELUŃSKIEJ

Wieluńska Biblioteka Regionalna – wydawnictwa Muzeum Ziemi Wieluńskiej

Seria wydawnicza Wieluńska Biblioteka Regionalna jest realizowana w ramach działań naukowych i popularyzatorskich przez odrodzone w 1964 roku Muzeum Ziemi Wieluńskiej. [...] Aktywność badawcza niedużego zespołu pracowników merytorycznych MZW przekłada się na liczne wydawnictwa. Muzeum opublikowało 35 prac zwartych, głównie w ramach interesującej nas serii oraz katalogi i foldery wystaw, mapy, pocztówki i plakaty. Muzealnicy są również autorami lub redaktorami kilkunastu kolejnych publikacji zwartych wydanych przez stowarzyszenia (Towarzystwo Przyjaciół Wielunia i Towarzystwo Przyjaciół Muzeum Wnętrz Dworskich w Ożarowie, Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze), organizacje (straże pożarne), spółdzielnie (Wieluńska spółdzielnia Mieszkaniowa) lub wydawnictwa krajowe. Opracowali ponadto około 600 artykułów naukowych i popularyzujących wiedzę na temat muzealnictwa oraz dziejów miasta i regionu [...]. Są również autorami rozdziałów w obszernych monografiach pięciu gmin powiatu wieluńskiego (Mokrsko, Ostrówek, Czarnożyły, Osjaków i Wierzchnas) oraz książek o Lututowie i Krzyworzece. [...] Bezpośrednio po utworzeniu w 1964 roku Muzeum Ziemi Wieluńskiej dyrektor Tadeusz Olejnik postanowił powołać serię wydawniczą z myślą o publikowaniu w niej interdyscyplinarnych materiałów naukowych i popularnonaukowych o regionalnej tematyce. Nadając jej nazwę Wieluńska Biblioteka Regionalna nawiązał do przedwojennej publikacji (z czego PRL-owska cenzura nie zważała sobie sprawy) [...]. Redaktorami serii, zgodnie ze Statutem Muzeum, są dyrektorzy instytucji – często inicjujący kolejne publikacje i odpowiadający za ich właściwy poziom merytoryczny i wydawniczy – dr Tadeusz Olejnik (w latach 1964-1991), mgr Bogusław Abramek (1991-2008) i mgr Jan Książek (od 2008). [...] W przypadku dwóch książek ich wydanie zrealizowano wspólnie z Narodowym Centrum Kultury, a dwie ukazały się w ramach projektu ze środków Ministra Kul-

tury i Dziedzictwa Narodowego. Niektóre z nich wsparli ponadto sponsorzy prywatni, a oprócz Gminy Wieluń, także Rejonowy Bank Spółdzielczy w Lututowie, Urząd Marszałkowski w Łodzi

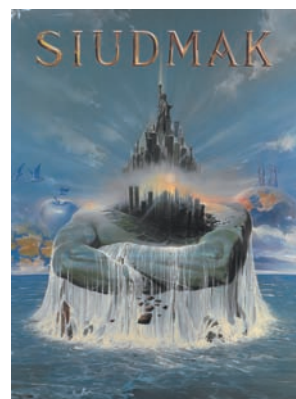

Jan Książek, dyrektor Muzeum Ziemi Wieluńskiej

i Starostwo Powiatowe w Wieluniu. [...] Seria wydawnicza podejmuje tematykę interdyscyplinarną, głównie w nawiązaniu do zagadnień regionalnych, archeologiczną, etnograficzną, etnologiczną, historyczną i numizmatyczną. [...] Kilka publikacji, co warto podkreślić, stanowi pokłosie licznie organizowanych przez Muzeum konferencji naukowych. Książki te, w większości w formacie albumowym (A4), oprócz obszernych tekstów referatów zawierają imponujący materiał ikonograficzny, gromadzony latami i często publikowany po raz pierwszy, znacznie wzbogacający przekazywane w nich treści. [...] Książki te zawierają wysoki merytoryczny i wydawniczy poziom, a jedna z nich "Siedem wieków fary wieluńskiej" pod red. Jana Książka otrzymała nagrodę Złoty Ekslibris w kategorii najlepsze wydawnictwo albumowe o Ziemi Łódzkiej przyznaną w 2010 r. przez Wojewódzką Bibliotekę Publiczną im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Łodzi. [...] Cyt.: Wieluńska Biblioteka Regionalna – wydawnictwa Muzeum Ziemi Wieluńskiej / Jan Książek // W: Blisko i daleko : symposium regionalistów – Praszka 2015 / pod redakcją Zbigniewa Szczerbika i Zdzisława Włodarczyka. – Wieluń : wieluńskie Towarzystwo Naukowe ; Praszka : Muzeum w Praszce, 2016. – S. 115-120.

Z publikacji Muzeum Ziemi Wieluńskiej (w wyborze)

Siudmak / [red. Muzeum Ziemi Wieluńskiej, Editions Medeis, France ; tł. eng. Bogusław Abramek [et al.] , tł. fr. Maria Krygier [et al.] ; Muzeum Ziemi Wieluńskiej w Wieluniu. - Wieluń : Muzeum Ziemi Wieluńskiej, 1997. - 128 s. : il. kolor. ; 33 cm. - Publikacja zawiera wybór najbardziej reprezentatywnych prac artysty i ukazała się w związku z cyklem wystaw retrospektywnych "Siudmak - Fantastyczny Wszechświat", prezentowanych w Łodzi, Wieluniu, Zielonej Górze, Toruniu, Warszawie w l. 1997-1998. - Tekst równol. pol., fr., ang.

Wieluń na dawnych pocztówkach / [tekst, wybór kart i układ] Jan Książek ; [tł. na j. ang. Bogusław Abramek, na j. niem. Jan Kustrzeba]. - Wieluń : Muzeum Ziemi Wieluńskiej 1999. - 83 s. : il. ; 22x23 cm. - (Wieluńska Biblioteka Regionalna ; nr 15). - Bibliogr. - Tekst częśc. równol. pol., ang., niem.

Wieluński pieniądz zastępczy z lat 1914-1917 i jego wydawca Wieluńskie Towarzystwo Wzajemnego Kredytu / Jan Książek. - Wieluń : Muzeum Ziemi Wieluńskiej, 2002. - 68 s. : il., faks., portr. ; 24 cm. - (Wieluńska Biblioteka Regionalna ; nr 16). - Streszcz. ang.

Ludowa muzyka instrumentalna dawnej ziemi wieluńskiej / Marek Dera, Małgorzata Dziurawicz-Kaszuba ; Starostwo Powiatowe w Wieluniu, Urząd Miejski w Wieluniu. Wieluń : Muzeum Ziemi Wieluńskiej, 2003. - 81 s. : fot. kolor., nuty ; 24 cm. - (Wieluńska Biblioteka Regionalna ; nr 17)

Muzeum Ziemi Wieluńskiej 1964-2004 : [opracowanie zbiorowe / pod red. Bogusława Abramka] ; Muzeum Ziemi Wieluńskiej. - Wieluń : Muzeum Ziemi Wieluńskiej, 2004. - 171, [2] s. : il. (gł. kolor.), 1 mapa, err. ; 25 cm. - (Wieluńska Biblioteka Regionalna ; nr 18). - Bibliogr. - Streszcz. ang. przy rozdz.

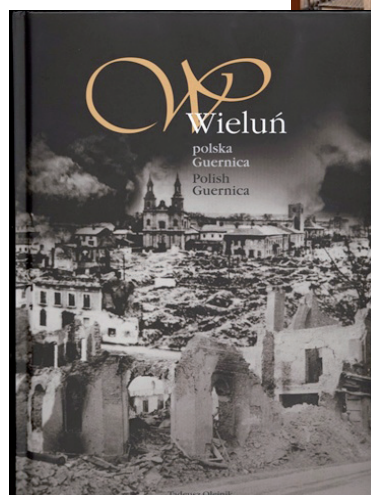
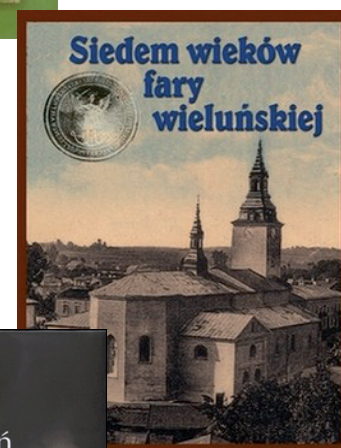
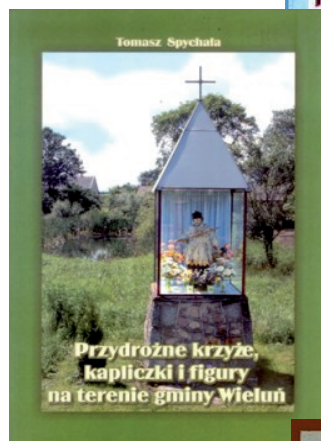
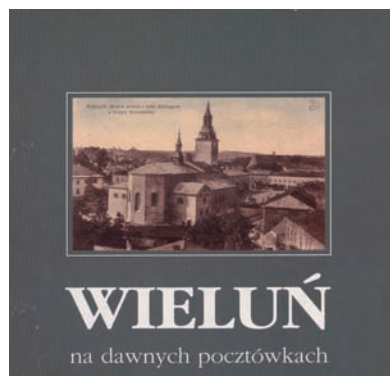
Przydrożne krzyże, kapliczki i figury na terenie gminy Wieluń / Tomasz Spychała. - Wieluń : Muzeum Ziemi Wieluńskiej, 2005. - 131 s. : il., mapy ; 25 cm. - (Wieluńska Biblioteka Regionalna ; nr 19). - Bibliogr. - Streszcz. ang.

Ruda : 900 lat historii : obchody jubileuszowe związane z 900-leciem konsekracji kościoła pw. św. Wojciecha w Rudzie i koronacji obrazu Matki Bożej Rudzkiej : wrzesień 2006 / [komitet red. Bogusław Abramek, Waldemar Golec, Kinga Wawrzynkowska]. - Wieluń : Urząd Miejski : Muzeum Ziemi Wieluńskiej, 2006. - 154 s. : il. kolor. ; 30 cm. - (Wieluńska Biblioteka Regionalna nr 20)

Siedem wieków fary wieluńskiej / pod red. Jana Książka. - Wieluń : Muzeum Ziemi Wieluńskiej, 2009. - 176 s. : il. kolor. ; 31 cm. - (Wieluńska Biblioteka Regionalna ; nr 21). - Streszcz. ang.

Sztandary w zbiorach Muzeum Ziemi Wieluńskiej / Jan Książek, Tomasz Spychała. - Wieluń : Muzeum Ziemi Wieluńskiej, 2009. - 110 s. : il. kolor. ; 21x24 cm. - Wieluńska Biblioteka Regionalna ; nr 22. - Bibliogr. przy opisie każdego sztandaru.

Wieluń : polska Guernica = Polish Guernica / Tadeusz Olejnik. ; [tł. na jęz. ang. Marta Wojniak, Mirosława Susło]. - Wyd. 3. poszerz. - Wieluń : Muzeum Ziemi Wieluńskiej ; Łódź : we

współpracy z Urzędem Marszałkowskim, 2009. - 176 s. : il. kolor. ; 31 cm. - Bibliogr.

Wieluń miastem pokoju i pojednania : obchody 70. rocznicy wybuchu II wojny światowej 1 września 2009 r. / pod red. Jana Książka, Barbary Mrugały, Tomasza Spychały ; [tł. na j. ang. i niem. VERSE]. - Wieluń : Muzeum Ziemi Wieluńskiej, 2010. - 136 s. : il. kolor. ; 30 cm. - Zawiera również materiały z konferencji. - Na okł. również tyt. równol.: Wieluń - the city of peace and reconciliation = Wieluń - die Stadt des Friedens und der Versöhnung. - Tekst częśc. równol. ang.-niem.-pol.

Atena i Arachne, która z nich pięknie tkaninę wyszywa : historia i antropologia / pod red. Jarosława Eichstaedta i Krzysztofa Piątkowskiego. - Ożarów ; Wieluń : Muzeum Ziemi Wieluńskiej, 2012. - 260 s. : il. ; 24 cm. - (Colloquia Ethnologica ; t. 2). - (Wieluńska Biblioteka Regionalna ; nr 23)

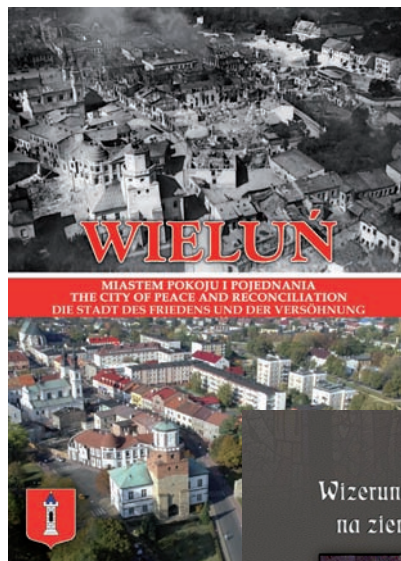
Wizerunki Matki Bożej na ziemi wieluńskiej / pod. red. Tomasza Spychały ; [zdj. Mirosław Grabczak ; tł. Agnieszka Antosik]. - Wieluń : Muzeum Ziemi Wieluńskiej, 2012. - 276 s. : il. kolor. ; 31 cm. - (Wieluńska Biblioteka Regionalna ; nr 24). - Materiały z konferencji. - Streszcz. ang. przy ref. Wstęp także ang., tekst częśc. pol. i tł. ang.

Powstanie Styczniowe na ziemi wieluńskiej / Tadeusz Olejnik. - Wieluń : Muzeum Ziemi Wieluńskiej : [Warszawa] : Narodowe Centrum Kultury, 2013. - 444, [2] s. : il. ; 25 cm. - (Wieluńska Biblioteka Regionalna ; nr 25). - Bibliogr.

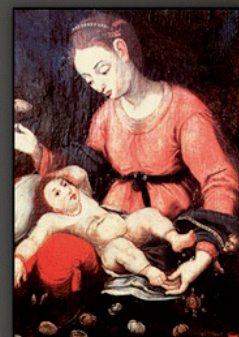
400-lecie klasztoru Sióstr Bernardynek na ziemi wieluńskiej / pod red. Jana Książka, Tadeusza Olejnika ; [zdj. Mirosław Grabczak et al. ; zdj. ze zbiorów Muzeum Ziemi Wieluńskiej etc.]. - Wieluń : Muzeum Ziemi Wieluńskiej, 2013. - 268 s. : il. kolor. ; 31 cm. - (Wieluńska Biblioteka Regionalna ; nr 26)

Ksiądz Józef Pruchnicki i jego czasy (1894-1963) / Jan Związek. - Wieluń : Muzeum Ziemi Wieluńskiej : Wieluńskie Towarzystwo Naukowe, 2014. - 118 s. : il. (w tym kolor.) ; 24 cm. - (Wieluńska Biblioteka Regionalna ; nr 27). - Bibliogr.

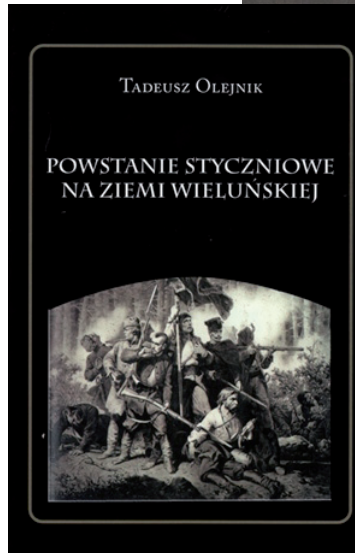
Cenne i ciekawe : z kolekcji Muzeum Ziemi Wieluńskiej / [aut. tekstów Jarosław Eichstaedt et al. ; aut. zdj. Mirosław Grabczak et al.]. - Wieluń : Muzeum Ziemi Wieluńskiej ; Ożarów : Muzeum Wnętrz Dworskich. Oddział Muzeum Ziemi Wieluńskiej, 2014. - 52 s. : il. kolor. ; 24 cm. - (Wieluńska Biblioteka Regionalna ; nr 28)

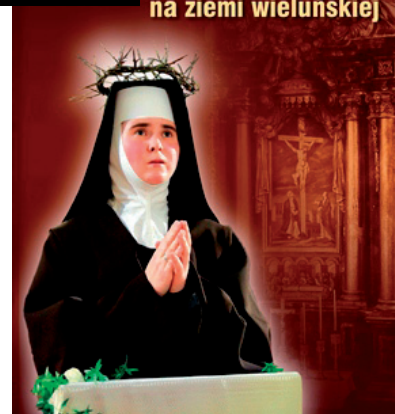
Wizerunki Matki Bożej
na ziemi wieluńskiej

Wieluń 2012

400-lecie klasztoru
Sióstr Bernardynek
na ziemi wieluńskiej

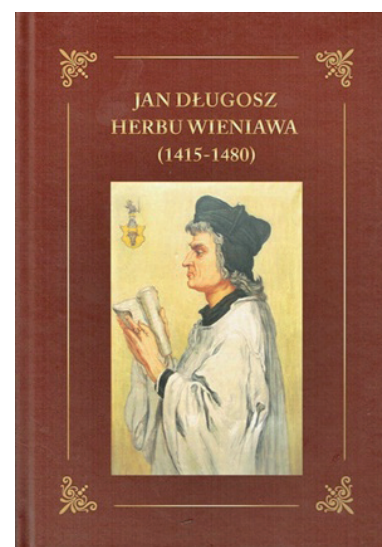
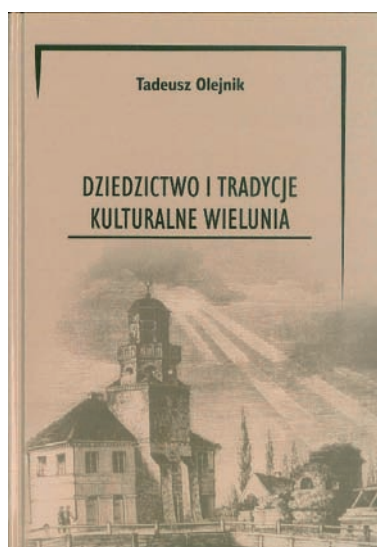
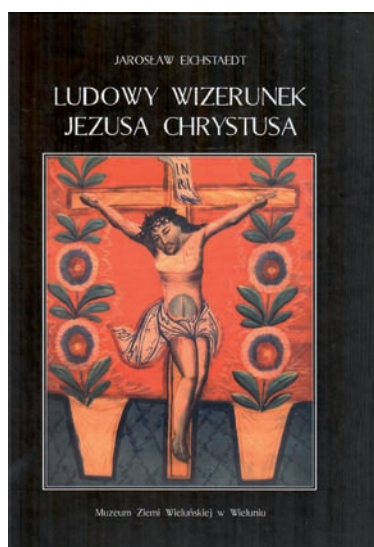
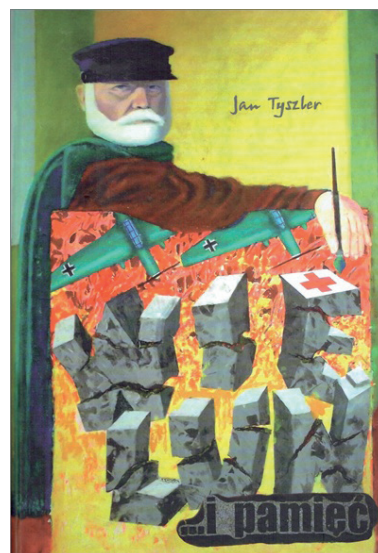
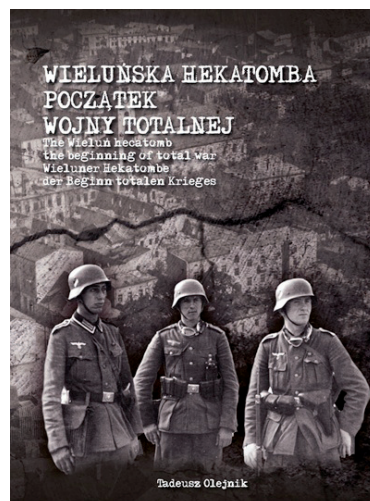
Wieluńska hekatomba : początek wojny totalnej / Tadeusz Olejnik ; [aut. zdj. Mirosław Grabczak et al. ; tł. na jęz. ang. Małgorzata Wojczak-Olejnik i Małgorzata Maria Zarzycka, tł. na jęz. niem. Marieta Mrozińska-Ćwiklińska]. - Wieluń : Muzeum Ziemi Wieluńskiej : Warszawa : Narodowe Centrum Kultury, 2014. - 245, [2] s. : il. (w tym kolor.) ; 31 cm. - (Wieluńska Biblioteka Regionalna ; nr 29). - Bibliogr. - Streszcz. ang., niem. - Podpisy pod il. równolegle w jęz. pol., ang., niem.

Wieluń i pamięć / Jan Tyszler ; [redaktor Jan Książek]. - Wieluń : Muzeum Ziemi Wieluńskiej, 2015. - 297, [2] s. : il. (w tym kolor.) ; 25 cm.

Dziedzictwo i tradycje kulturalne Wielunia / Tadeusz Olejnik. - Wieluń : Muzeum Ziemi Wieluńskiej: [Warszawa] : Narodowe Centrum Kultury, 2015. - 175, [3] s. : il. (w tym kolor.) ; 25 cm. - (Wieluńska Biblioteka Regionalna ; nr 30). - Bibliogr. - Streszcz. ang.

Ludowy wizerunek Jezusa Chrystusa / Jarosław Eichstaedt. - Wieluń : Muzeum Ziemi Wieluńskiej, 2016. - 314 s. : il. ; 30 cm. - (Wieluńska Biblioteka Regionalna ; nr 31). - Bibliogr.

Jan Długosz herbu Wieniawa (1415-1480) : materiały z ogólnopolskiej konferencji naukowej : Wieluń 24 czerwca 2015 r. / pod redakcją Marka Gogoli, Jana Książka. - Wieluń : Muzeum Ziemi Wieluńskiej, 2016. - 126 s. : il. ; 25 cm. - (Wieluńska Biblioteka Regionalna ; nr 32)

Nagroda SUPEREKSLIBRIS za całokształt działań dotyczących Nagrody Złoty Ekslibris

ELŻBIETA PAWLICKA

Mgr starszy kustosz dyplomowany **Elżbieta Pawlicka** urodziła się w Łodzi. Jest absolwentką filologii polskiej na Uniwersytecie Łódzkim i podyplomowych studiów bibliotekoznawstwa i informacji naukowej. W latach 1968-1982 sprawowała funkcję dyrektora Dzielnicowej Biblioteki Publicznej Łódź-Śródmieście. W lutym 1982 r. objęła stanowisko dyrektora Miejskiej Biblioteki Publicznej im. L. Waryńskiego (obecnie Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Marszałka Józefa Piłsudskiego), którą zarządzała aż do przejścia na emeryturę w 2003 r. Była pomysłodawczynią i przewodniczącą jury honorowej Nagrody Złoty Ekslibris Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Marszałka Józefa Piłsudskiego za najlepszą książkę o Łodzi. W kilka lat później rozszerzyła formułę Nagrody o Najlepszą Książkę o Ziemi Łódzkiej. Do chwili obecnej jest aktywnym członkiem jury Nagrody Złoty Ekslibris i Nagrody Superekslibris.

W bibliotekach zastosowała wiele nowych rozwiązań kierując się wynikami przeprowadzanych przez siebie badań czytelniczych. Do zbiorów wprowadziła książki brailowskie i pisane large printem dla czytelników z dysfunkcją wzroku. Nawiązywała kontakty z bibliotekami w kraju i za granicą, m. in. w Tampere, Sankt Petersburgu czy Paryżu. Dzięki niej podpisano umowy o współpracy, owocujące wymianą książek, powstaniem kolekcji dla polskich emigrantów czy wspólnymi seminariami. Podejmowała szereg inicjatyw związanych z czytelnictwem. Wprowadziła stałe cykle: „Rozmowy o literaturze i sztuce”, „Zatrzymane w czasie” i cykl sesji „Łodziana”. Od września 1993 r. spotkania autorskie, sesje, konferencje i inne ważne wydarzenia były nagrywane na taśmach VHS, a następnie w technice cyfrowej na DVD. Była redaktorką licznych wydawnictw, w tym książki izraelskiego pisarza Yossi Winera pt. „Maraton życia” oraz autorką ok. 100 publikacji. Jako prelegent Towarzystwa Wiedzy Powszechnej wygłosiła ponad 200 odczytów na tematy związane przede wszystkim z czytelnictwem. Wieloletnia prezes Zarządu Okręgu Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, Honorowy członek tej organizacji. Członek Łódzkiego Towarzystwa Przyjaciół Książki. Za swą działalność Elżbieta Pawlicka została wyróżniona licznymi odznaczeniami, m.in. Złotym i Kawalerskim Krzyżem Zasługi, medalami: Komisji Edukacji Narodowej, „Za zasługi dla bibliotekarstwa polskiego” oraz Brązowym „Zasłużony Kulturze Gloria Artis” za całokształt pracy zawodowej.

Uroczystość wręczenia nagród Złoty Ekslibris za rok 1992.

Jubileusz 75-lecia Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Łodzi, 1992.

Uroczystość wręczenia nagród Złoty Ekslibris za rok 1996.

Uroczystość wręczenia nagród Złoty Ekslibris za rok 2012.

Uroczystość wręczenia nagród Złoty Ekslibris za rok 2011.

Uroczystość wręczenia nagród Złoty Ekslibris za rok 2013.

Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Marszałka J. Piłsudskiego

zaprasza od 26 kwietnia do 31 maja 2017 r.

na wystawę

NOMINOWANI I LAUREACI 25. EDYCJI NAGRODY ZŁOTY EKSLIBRIS I 8. EDYCJI NAGRODY SUPEREKSLIBRIS WOJEWÓDZKIEJ BIBLIOTEKI PUBLICZNEJ IM. MARSZAŁKA J. PIŁSUDSKIEGO

Wystawa prezentowana jest na parterze w gablocie głównej i na I piętrze Biblioteki. W gablocie głównej eksponowane są książki uhonorowane Nagrodą Złoty Ekslibris. Na I piętrze na planszach eksponowane są zeskanowane okładki książek nominowanych i laureatów Nagrody Złoty Ekslibris oraz sylwetki laureatów Nagrody Superekslibris. Wystawę przygotował Dział Zbiorów Regionalnych.

Wybór materiałów : Piotr Bierczyński

Skład : Ewa Baranowska

Nakład : 130 egz.

Numery BIBiKa dostępne są na stronie www.wbp.lodz.pl w dziale **Wydawnictwa własne**